

Zân Zisasiyet yaŋaŋ Zânaŋ meluwaŋ mge.

Zânaŋ Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ Penañ kapi kuye. Zân kapi Zisasiyet nembanaŋneyet tunguwinanŋatnaŋaŋ Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ Penañ kapi kuye. Zemsiyet meniŋaŋ ma biwidanŋat kwitnaŋ Zebedi (Matiyu 10:1-4; Mak 3:13-19 ma Luk 6:12-16). Zânaŋ Kawawaŋgalen Zet Zapat Dolakŋaŋ kuyeen ikŋanŋat kwitnaŋ esemtenŋ kumti, “Neŋ Zânaŋ kuyap,” kekok ku zeye. “Egaŋ nembanaŋ nâmtikŋaŋ mamin,” kekok kuye. Zet keboŋ ke omba kukuŋaŋ makuwek. Egaŋ buŋam zapat kapi etaŋ ku kuye. Zapat meluwaŋ tuk ŋen kuyeyaŋ bamgat eknup.

Matiyumak Mak ma Luk ekŋenaŋ am manŋeen kwep kwepgat kumindawien. Zânaŋ buŋam zapat kapi apapalak papia kuye. Am sambe msat katanŋ ekŋengat zapat kuye. Zet Zapat Dolakŋaŋ kapi Matiyumak Mak ma Luk ekŋenaŋ kuwien keyet katenŋ yek. Egaŋ Zisasiyet yaŋaŋ penañ deyetnaŋ kokotnaŋ ma egaŋ kuleki penañ mimiyet koge keyet yaŋaŋ weyaŋ kuye. Zet ŋotekŋaŋ Zânaŋ kuyeen ŋen kapigok, Zisas ek Kawawaŋaŋ an peme koti am mama mimiŋin bekananengatnaŋ gilik zemindatimti mama teŋ am indandayet zenzenaŋ wan ilak koti kekok mmâge.

Zet noteknaŋ teman Zângalen buŋam zapat keŋan kapigogaŋ talip:

1:1-18. Zisas eweŋan an kwi penaŋ manŋe

1:19-51. Zân an tu zulutindende egaŋ mulup-
maŋ ewe tapme Zisasiyaŋ yaŋbemti nem-
baŋanen indage

2-6 Zisasiyaŋ am tunŋuwinanŋ mulup yaŋbemti
mge

7-11 Zisasiyaŋ menok notnaŋ mti an ŋeŋanŋ
bembe ekŋenmak zet mdândâ notnaŋ mge

12-19 Zisasiyaŋ gakikiyelen set im mege

20 Zisasiyaŋ gakikiyengatnaŋ wage

21 Nembraŋaneyet zemgwatnaŋ notnaŋ mimin-
dami kululuŋen mowege

Zet mamaŋaŋmak keyaŋ naman am sokbeye

¹ Eweŋan baen Zet egaŋ yaŋbemti
Kawawaŋmak ilisakwep mamkwabunaŋ
Zet ke Kawawaŋagak. ² Ke tipman baen
Kawawaŋmak ilisakwep mamti ³ Kawawaŋaŋ
zempeme kwitnaŋ kwitnaŋ sambe bepi mme
sokbemâge. Ek piŋan kwitnaŋ kwitnaŋ igak ŋen
ku sokbemâge yek. ⁴ Zet ek mama keyet toŋaŋ
egalen busatnaŋaŋ am mbusatnaŋ bemindeye.

⁵ Âpme busatnaŋaŋ tambu sosok keŋan mepme
tambu sosogaŋ kunzuŋti mege.

⁶⁻⁷ Âpme an ŋen kwitnaŋ Zân. Ek msalen
kapi am busatnaŋgat zapatnaŋ diindome am
ilindiŋ busatnaŋ toŋaŋ Zisas egat zapatnaŋ nâmti
nâmkiŋpepeyet nâmti Kawawaŋaŋ ikŋaŋ zem-
peme koge. ⁸ Wa Zân ikŋaŋ am mbusatnaŋ
bemindendeyet ku koge. Egaŋ belak an busatnaŋ

tonaŋ tobe keyet buŋam zapaŋtaŋ etaŋ manzemaŋ. ⁹ An busaŋtaŋ tonan keyan msalen kapi sokbemkawaŋ bemti am msalen mammbusaŋtaŋ bemindein.

¹⁰ Ek ke eweŋan Bipmaŋmak mambunen msat kapi mme sokbeye. Ya egaŋ naman mamkwati msalen kapi amnan masokbenupnok sepem sokbemeŋgut am msalengataŋ ekŋenaŋ naman egat yaŋaŋ penaŋ ku weyaŋ eknâmâtâbien.

¹¹ Egaŋ Zuda msalen ke mame Zuda am ma iŋŋaŋgat donnotnane ma eiŋbipmane mee penaŋ piyaŋ ek mtopemti wisat mpewien.

¹² Âpme am ek notn mpemti nâmkiŋpewien ekŋen Kawawaŋgat nemunambaŋane bemti mamayet indapmukulem mimindeye. ¹³ Wa animbi Kawawaŋgat nemunambaŋane penaŋ bemti mamaip ke animbiyaŋ mame nemba masokbeip sepem keboŋ yek. Ma angalen segat tikŋaŋaŋ ndabeme mamaip keyet penaŋaŋ yek. Kawawaŋaŋ ekŋenaŋ iŋŋaŋgat nemunambaŋane bembeyet nâmindeme kogok ekŋenmagen sokbeye.

¹⁴ Âpme Zet egaŋ amnan masokbenup keyet kataŋ sokbemti am ningat tuŋgupmnan kapi mamtan. Mamti keŋ taoletmak ma zetaŋ penaŋ penaŋak zem mamti menok sepem igak igak mme amnan Kawawaŋgat Nemunaŋ kwep etaŋ keyet mama mimiŋaŋ dolakŋaŋ ke ma windaŋaŋ temaŋ ke Bipmaŋaŋ miak peme koge ke ekbenn.

¹⁵ Zânaŋ egat zetaŋ pigok zemkawaŋ beye, “Neŋ an iŋŋaŋ keyet buŋam zapaŋtaŋ diindowan, ‘An bamnan takozin egaŋ neŋ sebem-

nemti Amobotnaņ penañ bein. Msat kululuņ ma neņ mee pi sokbembepiņ tapma egaņ tipman penañ baen mamkwage.’ ”

¹⁶ Egaņ ningat tikņaņ manâmndein keyepmti keņ taoletnaņgat penañaņ iķņaņgalen mama mimi dolak dolakņaņ sambe piyaņ elimiak nd-eye. ¹⁷ Moses egaņ Kawawaņgalen zii zet ke aikn-daye. Âpme Zisas Kilaisiyaņgut keņ taoletmak Zet Zapat Dolakņaņ penañ timtot ndaye. ¹⁸ An ņenaņ Kawawaņ sepemaņ bugan ku ege. Nemunaņ neņ Bipmmak mamayaņ neņ egalen zet zapatnaņ ke mkoti zemkawaņ bemindama nâmbien.

Zân an tu zulutindende anaņ iķņaņgat yaņaņ zeye

(Matiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 2:1-18)

¹⁹ Zuda amobotnaņ ekņaņaņ Zelusalem mkaen tati sâpe sâpe bumbu an ekņengat kandaņinaņ mulup an mamaip ekņen zemindeme Zânmagen meti pigok yaņkwesiwien, “Geņ pe Kilais ma an kwi? Ze zemanê nâne.”

²⁰ Zeme egaņ keyegak iķņaņgat yaņaņaņ pigok penañ zemkawaņ bemti diindoye, “Neņ wa Kilais yek.”

²¹ Zeme ekņaņaņ naman ewe pigok yaņkwesiwien, “Âpme geņ an kwi? Geņ Ilaiza?”

Zeme egaņ pigok zeye, “Neņ ek yek.”

Zeme ekņaņaņ zewien, “Âpme geņ nin golan zenze an temaņ ņen ninmagen kokogat damuņ matatnuwen geņ kapi?”

Zeme egaņ pigok zeye, “Neņ golan zenze an ke yek.”

²² Zeme ekñenan pigok zewien, “Geñ kwi penan? Ze weyañ yañandi zemane nâne. Am zemndeme kotn am ekñen keyet pe zigok met zeman nâseip? Geñ gitañgat penan yañdi zigok penan manzenik?”

²³ Zeme Zânan pigok diindoye, “Neñ golan zenze an Aizaya egañ zet pigok zeye keyet penan,

‘An ñenan msat tungupman mamti animbiyet pigok takuin, “Pi mamti amnañ yomin zeme delan zeme keñin weyañti Amobotnañgat damuñ talit,” mandiidoin!’ ” *(Aizaya 40:3)*

²⁴ Âpme an ekñen Palisi ekñenan zemindeme kobienan ²⁵ naman pigok yañkwesiwien, “Nin tatnâmann geñ, ‘Neñ Kilais yek ma Ilaiza yek ma golan zenze an ñen yek,’ zenik. Kegok beme geñ kwilekiyet am tu manzulutindenik?”

²⁶ Zeme Zânan kapigok diindoye, “Neñ am tu etañ manzulutindeyap. Âpme an ingat tunguwinan sokbeyeyan mamain ek ke in ku maekmâtâlip. ²⁷ An keyañ bamnan gwaen takozin. An bekeboñ beke neñ bukaboñ kapiyan elewat temañ timpema ñep ku bewe.”

²⁸ Ekñenan meyañkwesiwienen ke Betani mka Zodan tu nembet daeset tazinen ke mebien. Zânan mka ke mamti am Zodan tuyen tu manzulutindemtan.

Zânan Zisasiyet yañan zemkawañ beye

²⁹ Msat msame Zânan am tu zulutindemambe tati ekme Zisasiyan ninmagen takopme ekti ningat pigok dindoye, “An inde takozingat egit.

An kainde Kawawaŋgalen Sipsip Nembaŋaŋ. Zuda am ekŋenaŋ yomin delaŋ zenzeyet nâmti Sipsip Kawawaŋgat sâpe sâpe mambuip. Sepem kegogak Kawawaŋaŋ ikŋaŋgat Nemunaŋ takozin ke amgat belen beme msat sambe am ningat yom delaŋ zenzeyet kume gakiwe. ³⁰ Neŋ an keyet ilak eweŋaŋ pigok diindowan, ‘An bamnan takozin ke Amobotnaŋ temaŋ neŋ ewe sokbembepiŋ tapma egaŋ eweŋaŋ tipman penaŋ baen mamkwage.’ ³¹ Ek eweŋaŋ Kawawaŋaŋ an yomengatnaŋ gilik zemndadagat ombempeye ke neŋ ku ekmâtâban yaŋgut Kawawaŋaŋ zet zapatnaŋ etaŋ zemkawaŋ bename neŋ Israeal am in ondekindemti egat zapatnaŋ diindoma nâmti in egaŋ kokogat weyeyaŋ mulup mti mamayet nâmti inmagen tu zululut mulup kapi mimiyet zemneme inmagen yaŋbewan.”

³² Kogogapm Kawawaŋaŋ pigok dinonŋe, “Neŋ Emetak Teŋaŋ kululuŋengatnaŋ age sasakandenombe nemboŋ bemti ekmagen totapme ekbanik beme an ilak ke. ³³ Nen an ke eweŋaŋ ku nâmâtâtpewan yaŋgut Kawawaŋaŋ neŋ am tu zulutindendeyet mulup zet kapi naŋgeyaŋ pigok dinoye, ‘Nâlen Emetak Teŋaŋ toti dukŋanen tapme ekbanik beme an keyaŋ am nâlen Emetak Teŋ ke indamâbe.’ ³⁴ Neŋ yaŋaŋ kegok zemâtâtname ekbangapmti muluwaŋ kegok sokbeme ekti ek ilak Kawawaŋgat Nemunaŋ penaŋ elak nâmâtâtpewan.”

Zisasiyaŋ yaŋbemti nembaŋane zulak zulak ilak indatiye

³⁵ Msat msame Zânaŋ nembraŋanet zut nit ndatimti msat keyegak koti tapmambenn.

³⁶ Tatnepemann Zisasiyaŋ keyegak kwawepme ekti Zânaŋ nigat pigok dinitdoye, “An zut, an da egit. Ek Kawawaŋgalen Sipsip Nembraŋaŋ.”

³⁷ Zeme nempa zut piwan nânâŋak keyegak Zân pempti met Zisasiyet baman mâti mebun.

³⁸ Mepmalu Zisasiyaŋ gilik zem idikti pigok idayaŋkweŋsiye, “An zut, it kwilekiyet napmâti takolup?”

Ndayaŋkweŋsiye nit pigok zewelin, “Labai, (E Ibulu zet âpme ningalen zeleset ‘an zikat indanda,’ kok zewanek.) geŋ mka pe deset mawenik.”

³⁹ Yaŋkweŋsimalu pigok dinitdoye, “It kopmalu neŋ met mkan zikat idama egit.” Zemti idati tapmetnepeme msat gasim beme ekmak ke tapmetneti tambu sutnan gilik zemti naman mkaŋidanen kobun.

⁴⁰ An zut Zânaŋ Zisasiyet yaŋaŋ zeme nâmti ekmagen mebun nitmagengatnaŋ nempa ŋen kwitnaŋ Endulu ek Saimon Pitayet datnaŋ.

⁴¹ Enduluyaŋ metneti meniŋaŋ Saimon aikti pigok dunduye, “Neŋ Mesaya, kwitnaŋ ŋen Kilais* manzeip ek ilak aiga.”

⁴² Kegok zemti meniŋaŋ Zisasmagen wati mepmalu Zisasiyaŋ ekti zeye, “Geŋ Saimon Zângat nemuŋaŋ muŋ. Gâgât kwidi alakŋaŋ neŋ Sipas gayap.” (Sipas kwit keyet yaŋaŋ “nanzaŋ”).

* **1:41:** Kwit zut keyet yaŋit kapigok Kawawaŋaŋ am yomengatnan gilik zemndatitiyet ombempeye.

⁴³ Msat msame Zisasiyan Galili msalen mesât tati Pilip selen aikti pigok dunduye, “Geñ kopmane neñmak medi.” Zemti wati mebun. ⁴⁴ Âpme Pilipmak Endulu muñanet ekñen mkanjin kwep Besaidayetnañ.

⁴⁵ Metneti Piliwan Nataniel meaikti pigok dunduye, “Mosesimak golan zenze an notnañan itnañan baenen an kapi Kawawañan nin yomengatnañ gilik zem ndadagat ombempeye keyet zetnañ meluwan mbien ewan penañan alak aikti ekmak tapmanup. An ke Zisas Zosepgat nemuñan Nasalet mkaengatnañ.”

⁴⁶ Zeme Natanieliyan zet dopman kapigok gilik zemti saye, “Geñ nâmane Nasalet mkaen bukanda kwileki dolakñan ñen sokbewe bein?”

Zeme Piliwan zeye, “Kok zenikgat kopmane met zikat gama ekbak.”

⁴⁷ Zemti Nataniel wati Zisasmagen mepme Zisasiyan Nataniel ekti zeye, “An kapi Islael an penañ. Ek zet dâsuki ñen ku manzein.”

⁴⁸ Zeme Natanielan zeye, “Zisas, neñ pe de mama yanñ nikbanangapmti kekok zenik?”

Zeme Zisasiyan zeye, “Piliwan geñ ewe met gaiikpin tapme geñ tep kwitnañ pik kandañan ke tapmane giga.”

⁴⁹ Zeme nâmti egañ Zisas pigok dunduye, “An zikat indanda, geñ penañ sukwep Kawawañgat Nemuñan penañ Islael am ningalen Amobotnañ Temañ.”

⁵⁰ Zeme Zisasiyan pigok zeye, “Neñ geñ tep pik kandañan tapmane giga zeya keyepmti nâgât nâmkinpemnenik? Nânik, pi ewe belak yanbemt

butnañ isikñañ bugan ekdik. Âpme penañ penañ ewe bam sokbeme mamti ekmebanik!”

⁵¹ Kegok dundumti naman nembajane ilinsakwep pigok diindoye, “Neñ zet penañ ñen pigok diindoma nâit, bamgat in taekme kululuñ gwænen ñandem tapme Kawawangalen ensel ekñenan Angat Nemuñañ neñmagen motopme ekbep.”

2

Zisasiyañ zeme tu penañañ naman wain beme nimbien

¹⁻² Ke mti manepeme kasup zut bemelak Galili msalen mka ñen kwitnañ Kana manzeip ke animbi zut ñen awembiñ bemidesâgâti tu meu mee akume kopme bumti Zisas mamañ ma Zisas ikñañ ma nembajane nin nsakwep ndamandame tu meu nsâgât meti ³ meu tatnepemann meuyañ ewe tapme wain tu ilak delañ zeme Zisas mamañañ ekti pigok zeye, “Wae, ekñen pi ilak wain tu delañ zeme belak talipgat nâmbega.”

⁴ Zeme Zisasiyañ mamañgat pigok zeye, “Mañge, wa mulup kapi nin tapminup yek. Nâlen mulup miminn kann ewe bam sokbemnawe.”

⁵ Zeme mamañañ mulup nemba ekñenmagen meti pigok zeye, “In tatnepeme Zisasiyañ kwileki ñen mimiyet diindome zetnañ gawepumti mseip.”

⁶ Âpme mka keyet ganzenan menzim tosiñ temañ temañ ⁷ bekapi onzemindeme matatemien. Menzim tosiñ temañ kwep bekeyet tu 100 lita mee kegok makasimpemtemien. Kasimpeme tapme sesewat mkayelen

amobotnanaŋ set bemindaye keyet kataŋ mâti kasup kataŋ selin belin manzulutemien. Menzim tosiŋ bekeboŋ sambe mka kataŋ mawemetan.

⁷ Kegogapm Zisasiyaŋ mulup an ekŋen pigok diindoye, “In tu omti menzim tosiŋ temaŋ taliwen kapi kasime towepmâlak.” Zeme mulup an ekŋenaŋ menzim tosiŋ temaŋ 7 pi tu omti kasime gak zemâge.

⁸ Omkasime delan zeme pigok diindoye, “In tu butnaŋ menzim isikŋaŋ kasimtimi met an meu damuŋ ke sait.” ⁹⁻¹⁰ Zeme omti mmepme tuyaŋ wain beme an meu damuŋ keyaŋ wain tu ke nim ekti kapi pe desetgatnaŋ mkolip ke ku weyaŋ nâmâtâti mulup nempa ekŋenaŋ Zisasiyaŋ zeme tu penaŋ omti mebien. Kegogapm ekŋenaŋ wain tu zigoset sokbep eyet yaŋaŋ ŋep nâmâtâbien.

Kegok mme an meu damuŋ keyaŋ animbiŋaŋmak bet butewun ke zeme kopme pigok dunduye, “Ningalen set temaŋ kapigok tazin, wain tu dolakŋaŋ penaŋ ke am ŋeŋaŋ indame nimiti tapmeŋgut naman bam bekaŋaŋnik ke maindame nip. Yaŋgut geŋ kileŋ mnak wain pembeŋaŋ pi belak pemane tapme bekaŋaŋnik ŋeŋaŋ indamane niyo. Geŋ set dâsuki mti wain tikŋaŋ kapi aŋgalaŋ pemane tapmawaŋ bam mti kolip.”

¹¹ Zisasiyaŋ mka keyet yaŋbemti menok ke mti Amobotnaŋ main keyet yaŋaŋ am ekŋenmagen mkawaŋ beme nempaŋane nin windenjaŋgat yaŋaŋ ekti nâmkinpewenn.

¹² Keyetnan Zismak mamnotnane ma nempaŋane nin nsakwep Kapaneam mkaen ke tambu

msasa isikŋaŋ bugan topmambenn.

Zisasiyaŋ sesewat mka temanen amnaŋ omkwiti kwiti tapmme indikti indapmâge

(Matiyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Topmanepemann Zuda ningalen Aŋgalalaŋ Kendo elak bududuk beye keyepmti Zisasiyaŋ Zelusalem mka teman Kendo ke eksâgât mowebenn. ¹⁴ Moti ekme sesewat mka temaŋgat tambaŋgumen amnaŋ kwaweti Kawawaŋgat sâpe sâpe bumbuyet makau ma sipsip ma sasakandanombe mee pi time kwawepme omkwiti kwiti mti mânep sisak dukŋaŋ bemti omaiŋ maiŋ tapmmambien. ¹⁵ Tapmme

Zisasiyaŋ indikti ŋeŋaŋ penaŋ zime egaŋ tek timti mendeŋme katikŋaŋ beme mtati makau ma sipsip mee pi wuwap indawitikti indamâpme kuŋkuzuŋ kwawepmâpme mânewin timtati time mekopme sisakŋin mtati gilik zempeme wenŋe.

¹⁶ Âpme am sasakandenombe mtabien ekŋen indikti memendep mimindamti pigok diindoye, “In sasakandenobeŋin timti toti melit. In Biengalen mka kapi mme ingalen bemkwiti kwiti mkanok ku bek.” ¹⁷ Zisasiyaŋ moti kekok mme nembraŋane nin Kawawaŋgalen zet zapat itnaŋanen meluwaŋ pigok mimiŋaŋ tazin keyet otnâmbenn,

“Gâlen sesewat mkayepm ŋeŋaŋ penaŋ zimetip.”

(Sam 69:9)

¹⁸ Âpme Zuda amobotnaŋ ekŋenaŋ Zisasmagen koti pigok yaŋkwesiwien, “Geŋ kapigok penaŋ tapminikgat pe Kawawaŋaŋ winde game egalen

windeen maminik beme geñ menok ñen mmane nin ekti yañañdi ekmâtâsenup?”

¹⁹ Yañkwesime egañ keyegak pigok zeye, “In sesewat mka teman kapi asekyaloñme neñ naman kasup tuk keyet keñan etañ timtusu tusu mti walapma delañ zemâbe.”

²⁰ Zeme ekñenañ Zisasiyet pigok zewien, “Yeñsokñe ekñenañ nup kan 46 bepi sesewat mka teman kapi tawalatne walatne peme delañ zeye. Âpme geñ bukapiyañ kasup tugat keñan etañ walasât zenik?”

²¹ Yañgut Zisasiyañ zet ke wa sesewat mka teman keyet penañ nâmti ku zeye egañ ikñangot sekñangot nâmti zeye. ²² Yañ maneti Zisasiyañ gakiyeyañ gilik zem wapme kan keyet nembañane nin sesewat mka teman asekti walalagat zeye keyet ma Kawawañgalen zet zapat itnañanen muluwañ mimiñañ keyet penañañ ekmagen sokbeme ekti nâmkijpewenn.

²³ Zisasiyañ Zelusalem mka teman Añgalalañ Kendoen mamti menok teman sepemañ igak igak mme am sambe ekñenañ ke ekti Zisasiyet nâmkijpewien. ²⁴ Yañgut Zisasiyañ am sambe ekñen bekapi notnañañ keñinan ñenzinziñañ tage e indik mâtâti ekñen sambe keyet nâme notnañne etañ ku beye. ²⁵ Egañ am ñeniyet yañañ nâsâti am ñen yañkwesime ku dundume nâñge. Egañ ikñañ am keñin baen ekti yañañin eknâmâtâge.

3

Zisasiyañ Nikodimasmak zapat mbun

¹ Palisi an ekñenmagengatnañ an ñen kwitnañ Nikodimas. An beke Zuda am ekñengalen sesewat mka temañgalen an damuñ temañ ñen ek ke.

² An keyañ buzak tambuyet Zisasmagen moti pigok dunduye, “An zikat indanda, nin gâgât yañañdi nânup. Geñ an zikat indanda penañ Kawawañmagengatnan kwatobanan. Âpme geñ menok sepem igak igak maminik keboñ kapi an ñen Kawawañpiñ mamti mulup keboñ keboñ ke ñep ku mnak.”

³ Âpme Zisasiyañ zeye, “Neñ penañ suk-wep pigok zema nâmbak: An ñenañ nempa okak masokbeip keyet katan okak ku sokbewe beme an keyañ Kawawañmak tusumti egalen zemâtâtâtgat katnanen mama keñan ke ku mebe.”

⁴ Zeme Nikodimasiyañ pigok zeye, “Weneñe, an temañ penañ bekeyañ naman zigoset mamañgat keñan toweti naman nempa okak sokbewe?”

⁵ Zeme Zisasiyañ naman pigok dunduye, “Neñ zet penañ suk-wep pigok zema nâmbak: An ñenañ tuyañ ma Emetak Teñmagengatnañ mama alakñañ ke ku tiwe beme an keyañ Kawawañgalen zemâtâtât katnanen mama keñan ñep ku mebe.

⁶ Amgalen mamaen masokbep ekñen amgat sepem. Âpme Emetak Teñañ ammagen mulup mme mama teñ matip ekñen Kawawañgat zapat mambeip. Ekñen ke Emetak Teñgalen am penañ. ⁷ ‘Geñ neñ sokbembe alakñañ sokbembe,’ keyet zema geñ nâmane nukñañ penañ kumbek. ⁸ Tâgâ ek belak kileñ ke kumbume kwisakñañ etañ kume

manânup. Âpme geŋ pe deset yaŋbemti met deeset mamezin e ku manânik. Âpme Emetak Teŋaŋ am ŋenmagen mulup mme mama teŋ matin ekmagen Emetak Teŋaŋ tâgâyaŋ mulup maminok mamin.”

⁹ Zeme Nikodimasiyaŋ nâmti zet dopmaŋ kapigok gilik zem saye, “Pe zigok penaŋ mti alakŋaŋ sokbembeyelen nâmti zet kapi tazenik?”

¹⁰ Zeme Zisasiyaŋ Nikodimas pigok dunduye, “Geŋ Israeŋ am eknengalen an zikat indanda temaŋaŋ zet kapi zema geŋ kwilekiyet nâmane nukŋaŋ taben? ¹¹ Neŋ penaŋ pigok diŋgoma nâmbak: Neŋ kwitnaŋ kwitnaŋ sambe Kawawaŋaŋ zemâtâtname nâmban keyet zapatnaŋ ma Kawawaŋaŋ ammagen mulupmaŋ kawaŋaŋ sosok mamme egap keyet zapatnaŋ diindoma in sambeyaŋ ningalen zet ke nâme ewe pepesut beme ku manâmkiŋpeip. ¹² Neŋ kwitnaŋ kwitnaŋ msalen sosok masokbemâpme egip kapiyet palen bemzema in ku manâmkiŋpeip. Âpme neŋ kwitnaŋ kwitnaŋ kululuŋen gwaen masokbemezin keyet palen bemzema in zigok ŋep nâwiek? ¹³ An ŋenaŋ kululuŋen gwaen moti kwitnaŋ kwitnaŋ tazin ke ku ege. Angat Nemuŋaŋ neŋ kululuŋengatnaŋ toban keyepmti kululuŋen gwaen kwitnaŋ kwitnaŋ wein e nâmâtâpma delaŋ zemâzin.

¹⁴ Itnaŋaŋ Moses egaŋ msat tuŋgupman nombe weŋaŋ aenaŋ weyaŋti tep palen kwasim pempti mwat onzempeme tapme ekbien. Sepem kegogak Angat Nemuŋaŋ neŋ ke tep palen palak palak masasok neme wema nomti mwat

onzemneme tapma ekbep. ¹⁵ Amnañ neñ nikti nâmkiñnemti mama kanzizit aiikgat kekok mbep. ¹⁶ Kawawañ egañ msalen am sambe ingat gogot penañ mamimindein keyepmti egañ ikñañgat Nemuñañ kwep penañ ke ketalasimti msalen peme toge. Keyepmti am neñ nâmkiñnewep ekñañañ walelepiñ; mama kanzizit tiwep. ¹⁷ Kawawañañ Nemuñañ neñ msalen neme toban ke wa am yominañgat dopmañ indandayet nâmti ku neme toban. Neñ am yomengatnan gilik zemti indatitiyet Bipmnañ zemneme toban.

¹⁸ An ñenañ Kawawañgat Nemuñañ neñ manâmkiñnein beme yomañgat dopmañ ku tiwe. Âpme an ñenañ Kawawañgat Nemuñañ neñ ku manâmkiñnein ek yomañgat dopmañ ilak titiyet damuñ matazin. Elak egañ Kawawañgat Nemuñañ neñ nâmkiñnenepiñ mamm keyepmti sepem kekok sokbemsawe. ¹⁹ E yañañ kapigogapmti tosa mgasik kapi tiwe. An ekñañañ busatnañ msalen kapi sokbeme buñam zapatnañ ekñañmagen mepme nâmtiñgut ekñañañ bankumpemti ekñañañ mama mimi bekañañ mti tambusosogat zapat mambeip. ²⁰ An ñenañ yom mamin beme egañ busatnanen mopma yomm sosok sokbesem zemti busatnañgat mañgazin. ²¹ An ñenañ Kawawañgalen zet nâmti mañgawepumti main egañ busatnañgat ku mañgazin. Âpme egañ busatnanen mopme busatnañañ mama mimiñañ dolakñañ ke sosok mamkawañbein.”

Zânañ Zisasiyet yañañ zemkawañ beye

²² Ke maneti Zisasiyaŋ nembraŋane nin ndatime Zelusalem mka pempti Zudia msat butnaset ŋen meti mambenn. Ke met ekŋenmak mamti animbi tu mazulutindemtemenn. ²³ Âpme Zân egaŋ kegoŋak mka ŋen kwitnaŋ Enon zeme ke Selim msaleset tu sambe penaŋ matatan ke mamti am tu manzulutindemtan. ²⁴ [Kan keyet Zân ewe mka katikŋan pepepiŋ tapme egaŋ belak mamti mulup ke mamtan.]

²⁵ Zângalen nembraŋane Zudayetnaŋmak Zuda an ŋenmak tu zululugat ²⁶ mdândâmti Zângat nembraŋane ekŋenaŋ Zânmagen meti pigok dunduwien, “An zikat indanda, geŋ an ŋen Zodan tu nembet daeset tapme zikat ndamane ekbenn an keyaŋ alak am tu tazulutindeme am sambe pi ekmagen etaŋ ondek mepmâpme delaŋ zein.”

²⁷ Zeme Zânaŋ nâmti pigok diindoye, “An ŋen Kawawaŋaŋ mulup ŋen zemdelaŋ zem sasapiŋ mme egaŋ mulup belak keŋan galak ku mamin. ²⁸ ‘Neŋ Kilais yek, neŋ belak Kawawaŋaŋ an keyet zapatnaŋ zenzeyet ŋeŋaŋ zemneme koti zema nâmbien. Âpme in zet ke eneyet sakwep penaŋ kandabien.’ ²⁹ An ŋeniyet imbi zapat zempepeŋaŋ an keyaŋ imbi keyet apmaŋ penaŋ. Yaŋ egaŋ imbiŋaŋ kemak bet butemti keŋ oloŋen mme notnane ekŋenaŋ zapatnaŋ nâmti ekmak tusumti ilinsakwep oloŋen mamip. Keŋ oloŋen temaŋ penaŋ keboŋ ke sokbemnanayelen kan elak alak penaŋ kapi sokbemnain. ³⁰ Zisasiyet kwizet buŋamaŋaŋ palakŋaŋ beme kopme nâlenaŋ naman uluk zemti towebe.

³¹ An ŋen msalen kapiyetnaŋ sokbemberaŋ

egan kwitnañ kwitnañ msalen kapiyetnañ etañ ekti manzein. Âpme an kululuñen gwaengatnan tototnañ ek kwitnañ kwitnañ sambe kapiyet Amobotnaññ tazin. ³² Egan kululuñen kwitnañ kwitnañ sambe tazin keyet zapatnañ zemenğut am ekñenañ nâme dâsuki beme ku nâmkinpewien. ³³ Âpme an ñenañ zetnañ ke nâmti mamkitik pein beme egan Kawawañgat yañañ an zet penañ penaññ zemti main, e nâmâtâpewep. ³⁴ Kawawañañ an zempeme toge an keyañ koti Kawawañgat yañañ manzemkawañbein. Keyepmti Kawawañgalen Emetak Teñañ winde omba penañ same egalen windeen mulup mamin. ³⁵ Bipmañañ Nemuñañ egomti kwitnañ kwitnañ sambe bepi egan damuñ mimiyet betnaneñ bemâge. ³⁶ Âpme an ñenañ Kawawañgat Nemuñañ ke manâmkinpein beme mama kanzizit eweñan msalen kapiyegak yañbemti masokbemsain yañğut am ñenañ Kawawañgat Nemuñañ egalen zet ke ku gawepuwe beme mama kanzizit ke ku tiwe. Am keboñ ekñenmagen Kawawañgalen welili eweñanak msalen kapiyegak masokbemindain.”

4

Zisasiyañ Samalia imbi ñenmak zapat mbun

¹ Zisasiyet zapatnañ Palisi ekñengat pigok kot zeme nâmbien: Zisasiyañ am tu tazulutindein eyañ Zânañ am tu zulutindeye ekñen indasebemindeye. ² (Zisasiyañ ikñañ am tu ku zulutindeye nemañane nin etañ am tu zulutindewenn.) ³⁻⁵ Amnañ Zudia msat pemti Galili msalen mesât

Samalia msat tunğupmaset beke tapmetne metne Galili msalen mapataŋ zemtemien.

Âpme Zisasiyet zet sambe kekok tazeme nâmti egaŋ nin nemanane ndatime Zudia msat pe-mann tapme Galili msalen gilik zemti mesât Samalia msaleset beke tapmetne metne mka nãnde ñen kwitnaŋ Saika zeme ke pataŋ zewenn. Mka ke Zekowaŋ nemuŋaŋ Zosep msat saye keyet ganzenan matatan. ⁶ Msat keyegak Zekowaŋ tu pusak timpeyeyaŋ maomnimtemien. Âpme Zisasiyaŋ set teepmaŋ kotne kotne tinsutnan penaŋ beme sebetnaŋ suknaŋ beme tu pusak solonan ke moti totapmaŋge.

⁷⁻⁸ Ke tot tagom tati nemanane nin zemndeme mkaen tu meu kwitim tisât mepmann Zisasiyaŋ igak tu pusagen ke totati ekme Samalia imbi ñenaŋ tu osâgât menzimaŋ kwindiŋti kot tuyen osât tapmme Zisasiyaŋ ekti pigok yaŋkwesiye, “Geŋ tu bugan bemti namane nimbi.”

⁹ Kekok yaŋkwesime imbi keyaŋ pigok dunduye, “Israël ammak Samalia am nin zapat zenâ zenâ kwep ku mammnup. Yaŋ geŋ eneyet koti tuyet nâgât tatnayaŋkwesinik?”

¹⁰ Zeme Zisasiyaŋ pigok dunduye, “Kawawaŋaŋ geŋ kwileki ñen taolet gasât tapm ma neŋ an tuyet tadiŋgoyap nâgât yaŋ ñânâpiŋ keyepmti tapminik âk nâmti ze nayaŋkwesimane neŋ tu zikatnaŋ kwapeŋ matazin keyetnaŋ gama nimbek.”

¹¹ Zeme Samalia imbi keyaŋ pigok zeye, “Amobotnaŋ tu kapi pusak beŋaŋ penaŋ baen

mambemtimkwatnup. Âpme geŋ tu oo menz-imdi ñen ku tagain ke geŋ tu zikatnaŋmak e deset tazinaŋ omti nasenik? ¹² Ningat sokŋ Zekop egaŋ tu pusak temaŋ kapi timpeye. Mti ikŋaŋ ma nemuŋane ma sipsip ma makauŋane ekŋenaŋ tu kwep kapi manimzulutemien. Âpme geŋ Zekop ek sebempemti naman tu dolakŋaŋ penaŋ ñen zikatnaŋmak makozin ke desetgatnaŋ aikndasâgât tazenik?”

¹³ Samalia imbi keyaŋ kegek zeme Zisasiyaŋ kapigok dunduye, “In tu kapi ometnimti ewe tuyet mti mene mene mamekotomnip. ¹⁴ Âpme nâlen tu tazeyap ke am ñen sama nimbe beme egaŋ tuyet ñen ewe ku atotoyelen. Neŋ tu sawap ke keŋanen baen tu yeeŋaŋ dolakŋaŋ zikatnaŋmak penaŋ kwati telepgat tati mama aiksama mambe.”

¹⁵ Zeme Samalia imbi keyaŋ pigok dunduye, “Amobotnaŋ, geŋ tu tazenik ke namane nimti tuyet ñen ewe atotopiŋ mamambap. Mti tuyen piën mene mene mamekolap e alakŋaŋ ñen ewe ku mekobap.”

¹⁶ Kegen zeme Zisasiyaŋ pigok dunduye, “Geŋ meti apdimak wati kolit.”

¹⁷ Zeme imbi keyaŋ zeye, “Neŋ apmpin; belak mamayap.”

Zeme Zisasiyaŋ pigok zeye, “Geŋ, ‘Neŋ apmpin,’ e penaŋ zenik. ¹⁸ Yanŋut geŋ an 5 ekŋenmak mamkwati asekindemkwabanan. Ya alak pi ñen wapmanik ke gitaŋgat apdi penaŋ yek keyepmti geŋ, ‘Apm yek,’ zet e penaŋ zenik.”

¹⁹ Zeme imbi keyañ pigok dunduye, “Amobotnanñ alagati neñ gâgât yañañdi nâyap. Geñ Kawawañmagen golan zenze an ñen penañ. ²⁰ Âpme geñ nânik, ekñen yeñsokñe ekñenañ kalañ kapiyet dukñan motati Kawawañgat mandundum samtemien. Âpme Zuda am ingulak Zelusalem mka teman ke tati Kawawañgat mandundum saip.”

²¹ Zeme Zisasiyañ pigok zeye, “Imbi, neñ pigok zema nâmbak, in kan ke penañ sokbeme kalañ kapiyet ma Zelusalem mkaen met ondekti Bien ku dundum sawep. ²² In keyet yañañ nânâpiñ; belak ek masesewatsaip. Âpme Islael am ningut egat yañañ nâmâtâti maminup. Kawawañañ Zuda am ningat tunjupmnangatanñ an ñen am yomenganñ gilik ze ndatitiyet peme kokogat zenzenañ ²³ kan kelak alak kapi sokbem tazin. Âpme egalen am mañge penañ ekñenañ keñinañ penañ Emetagalen set esemtenñ penañ tazin keyet katanñ mamti Bien dundum sawep. Bienañ am ekñen kebonñat nâme dolakñañ mambein. ²⁴ Kawawañ ek an enzililiñañ mamain keyepmti amnañ ek sesewatasâgât mbep beme ekñengalen sesewawalin ke keñinan baenengatanñ kwapme mama mimiñin esemtenñ penañ kemak tati sesewatsawep.”

²⁵ Zeme imbiyañ pigok dunduye, “Mesaya ma kwitnañ ñen Gilik zeleset Kilais makuip egañ sokbemti kwitnañ kwitnañ sambe keyet yañañ zemkawañ bemndandayet zenzenañ e neñ nâyap.”

²⁶ Âpme Zisasiyañ pigok dunduye, “An e sokbembeyet zenzenañ elak neñ kapi tati zet

tadingoyapmak.”

²⁷ Kegok tazeme zemelak nin nembajane ilak meu kwitim timti koti ekmann Zisasiyan Samalia imbi kemak zapat tapmme ekti nâmtetem mbien. Mti imbiyet, “Geŋ pi kwileki tapmnik?” ma Zisasiyet Samalia imbiyet, “Zet kwileki tadundumann?” mee ke idayan kwesisâgât mbenanğut nâmann ɲep ku beme belak pemann tage.

²⁸ Âpme imbi piwan tu menziman mee piwan peme weme belak windembemti mkaen meti am pigok diindoye, ²⁹ “In kopme neŋ Zuda an ɲen kotazingat met zikat indama egit. An keyan nâlen yomm sambe bepi sosok zemkawan bem namâlep. An ke Kilais sokbembeyet zenzenanğ wa ke mene?”

³⁰⁻³¹ Zeme nâmti am bee ilinsakwep Zisasmagen kosât ewe selen takopme kan keyet nembajane nin pigok zewenn, “An zikat indanda tu meu bugan niya!”

³² Âpme egaŋ ningat zeye, “Neŋ tu meu sepe-manğ ɲen tatnain e in kunâip.”

³³ Kegok zeme nâmti nemba nin nnak pigok zenâmbenn, “Am pe kwiyanaŋ meu mkot same niwanaŋ?”

³⁴ Tazemann ndikti pigok dinndoye, “Neŋ Bienanğ mulupmanğ mimiyet zemneme toban keyepmti egalen mulupmanğ mdelanğ zesap keyanğ tu meunok penaŋ bein. ³⁵ In pigok manzeip, ‘Meu muluwen ondemann kwati eyonğa zulak zulak beme meu penaŋ masokbein.’ Yanğut neŋ pigok diindoma nâit, in teŋ zemwati mulup egit muluwen meu penaŋ sokbembe temaŋ ilak alak kapi

sokbein. ³⁶ Âpme an ñeñañ mulup mti keñanen mapein kemak am nusi mti penañañ maakumtin. Egeñañ ilisakwep muluwit keyet tosañañ timti oloñen temañ mbalup. Sepem kegogak an nâmkijpepemak ñeñañ an ñen Kawawañgalen Zet Zapat Dolakñañ dunduye. Âpme naman ñeñañ mukulem mme yomengatnan keñan gilik zemti kululuñen mobotgat zapat bemti main keyepmti an zut keyañ muluwidañgat tosañañ ilizuzut timti oloñen ilisakwep mbalup. ³⁷ Âpme nin set kapigok maminup: An ñeñañ mulupmañ mti maondein. Âpme an ñeñañ mukulem mti nusi kayak mti penañañ timti time mañge kwep mamozin. ³⁸ Âpme neñ in nâlen muluwen meti mulup nembanne indamukulem mti ekñenmak ilisakwep meu penañ akum time temakwep mobogat nâmti zemindeyapgat melit.”

³⁹ Tazeme Samalia imbi piwan meti animbi sambe ekñen pigok diindoye, “Neñ yom kwitnañ kwitnañ mkwabab piwan egañ zemkawañ bemti namâpme delañ zep.” Zet kegok zeme nâmti am sambeyañ ek nâmkijpewien. ⁴⁰ Keyepmti Samalia am ekñeñañ Zisasmagen koti ekñenmak mamayet yañkwesime Zisasiyañ nâme ñep beme nin meti ekñengalen mkaen kasup zuletañ nsakwep mam-benn.

⁴¹ Ke met mamti zet zapatnañ diindome am sambe penañañ ewe tusumti Zisasiyet nâmkijpewien. ⁴² Mti imbi Zisas ñeñañ met aige ek ke pigok dunduwien, “Nin ñeñañ geñ zet zeman nâñnañ pi ilak nin penañ dembusekñanen zetnañ penañ nâmti

nâmkinpenup. An kapi penañ Kilais msat sambe am nin pi yomengatnan gilik zemti ndatiwe.”

Zisasiyan gapmangalen amobotnan ngenat nembañan ngen zawalen tapme mme alik beye

⁴³ Âpme Zisas nembañane nin kasup zut pi Samalia am ekñenmak ke maneti naman gilik zemti Galili msalen mebenn. ⁴⁴ Mesât mepmambe Zisasiyan ikñan pigok zeye, “Golan zenze an ngen ikñanngalen mkanan natakñanen ke tapme ikñanngalen mange neneyan zetnan gawepumti egat nâme mobotnan ku mambein.” ⁴⁵ Âpme Zisasmak nembañane nin meti Galili msalen patan zemann Galili msalen animbi ekñenan oloñen mti ndazemtetime mkaen mobenn. Nin Anjalalan Kendoyet Zelusalem mka teman baen met mamti ekmann Zisasiyan menok notnan mme ekbenn keyepmti Zisas ekti ndazemtetime mobenn.

⁴⁶ Ke nin moti keyetnan mane mane naman Kana mka msalen tu zeme wain beye mka keyegak met patan zewenn. Âpme Kapaneam mka keyet gapmangalen amobotnan ngen mange egat nemunan zawat nukñan penañ mti mawemtan.

⁴⁷ Âpme Zisasmak nin Zudia msalengatnan ewe Galili msalen kopmann zeme nâmti amobotnan piwan Kana mka msalen meti nembañan gakisât penañ tapmme koge keyepmti Zisasi wati mebegat yankwesim nânge. ⁴⁸ Âpme Zisasiyan pigok dunduye, “In kapi neñ menok ma kwitnan kwitnan zikalinan mamanan sokbeme ekti zetn nâmkinpesât maâip.”

⁴⁹ Zeme amobotnaŋ keyaŋ pigok zeye, “Amobotnaŋ Zisas, nemban gakisemmagat kopmane sakwep medi.”

⁵⁰ Zeme Zisasiyaŋ pigok zeye, “Nemundi ilak alik beingat ɲepgat gitak met!” Zeme amobotnaŋ keyaŋ Zisasiyet zetnaŋ nâmkɲemti mege. ⁵¹ Selen tapmepme sisiliŋ nembane ekɲenaŋ ek aiksâgât selen metaikti pigok dunduwien, “Nemundi alik bep.”

⁵² Zeme egaŋ indayaŋkwesiye, “Kan zukɲan penaŋ alik bep?”

Zeme ekɲenaŋ zewien, “Saɲenen kasup sutnaŋ teman penaŋ tapme kan keyet zawatnaŋ yek bep.” ⁵³ Kegok zeme amobotnaŋ keyaŋ yaŋaŋ pigok nâmâtâge. Kan keyet penaŋ Amobotnaŋ Zisasiyaŋ zemnemti pigok zep, “Nemundi ilak alik bep.” Ke nâmti mam ip don notnane zemâtâtindame nâmti ilinsakwep Zisasiyet nâmkɲepewien.

⁵⁴ Zisasiyaŋ Zudia msalengatnan Galili msalen sek zut meti menok ke mme sek zulak beye.

5

Zisasiyaŋ an ɲen Betesda tu lemunan weyaŋpeye

¹ Ke manepeme Zuda am ekɲengalen kendo temaŋ ɲen beme Zisasiyaŋ Zelusalem mka teman mege. ² Âpme Zelusalem mka temaŋ keyet keɲan tu lemunan temanik ɲen sipsip set tokwakwat manzemtemien keyet solonan matatan. Âpme tu lemunaŋ keyet nembet nembet mka mzalaŋ

5 walapeme matatan. Ma Zuda ekñengalen zelinaset tu keyet kwitnañ Betesda makumtemien.

³ Âpme mzalañ keyet keñanen am zawatmak ma am zikalin beñañ ma am setnañ wesin ma selin belin wesin bembenañ sambenañ ke wemti tu titok mme ekti towewegat damuñ matatemien.

⁴ Ke tatnepeme kan notnañgat tu lemunan keyet palen Kawawañgalen enselañ kululuñengatnañ ñenañ tot titok mme ekti an kwiyañ ñenañ penañ mapalamti totan egañ sakwep sekñañ dolakñañ mambemtan.

⁵ Âpme an ñen setnañ betnañ wesin yañ kan teepmañ nup kan 38 pi notnañ ekñenañ windañañ bemti towepme egañ olapme beme

belak ke kwesin matatan. ⁶ Âpme Zisasiyañ an ke kan teepmañ penañ matatan ke ekti kembeñ penañ mti yañkwesiye, “Geñ dolakñañ bembeyet nânik ma yek?”

⁷ Zeme an wesin keyañ zeye, “Amobotnañ, an notn dolakñañ penañ kwiyañ tu titok mme sakwep nambepeme tu keñan towebak? Nen towesât ewe wati tiktik takuma an ñenalak sakwep palam tu lemunan toti ilak alik mambein.”

⁸ Zeme Zisasiyañ pigok dunduye, “Geñ sindi ambepelet timti met.” ⁹ Zeme keyegak an keyañ wawadak Zisasiyet nânâpiñ belak sinañ ambepeleti mkañan mesât mege kasup keyegak Sabat tagoñgo kan tapmambien.

¹⁰ Keyepmti Zuda amobotnañ notnañ ekñenañ an dolakñañ beye ke selen aikti egat pigok dunduwien, “Alak Sabat tagoñgo kan sutnan milawadi ambepeleti wati kodik ke set dolakñañ penañ yek.”

¹¹ Zeme egañ pigok diindoye, “An weyañnep

egañ pigok dinop, ‘Geñ wati sindi ambepelet timti met.’”

¹² Zeme nâmti an keyet pigok yañkwesiwien, “An wati sindi ambepelet met diñgop an ke geñ kwitnañ nâmtadik?”

¹³ Yañkwesime an sekñañ weyayañañ keyañ Zisas dañañ ku nâmâtâge. E eneyet am sambe penañ tabien keyepmti Zisasiyañ sakwep am tunğupmaset enzilimege.

¹⁴ Yañ ke maneti Zisasiyañ an ke sesewat mka temanen tapme aikti añañoo zet pigok dunduye, “Geñ sekdi ilak dolakñañ bep. Keyet geñ bekanañ ñen mbanikmagat eksemti mamambanik. Mineti nan nukñañ temañ penañ ñen dukdan mobeyet.”

¹⁵ Zeme an piwan Zisas weyañ ekmâtâti met Zuda amobotnañ pigok diindoye, “An weyañnewan kwitnañ Zisas.” ¹⁶ Zisasiyañ Sabat tagoñgo kan sutnan penañ an ke weyañpeye keyepmti Zuda amobotnañ ekñañ Zisasiyet nâme ñep ku beme kan keyet yañbemti Zisas kume gakikiyet zetnañ mbien. ¹⁷ Nenzinziñ mme Zisasiyañ pigok diindoye, “Bianañ am tagoñgoñepiñ indamukulem mammin âpme neñ sepem kegogak mamiyap.”

¹⁸ Âpme Zuda an ñeñañ ekñañ Zisasiyañ an ñen Sabat tagoñgo kan sutnan weyañpeye keyet ma Kawawañgat nâgât Bipm penañ nit mulup tagoñgoñepiñ mamilup zeye keyepmti ñeñin penañ zime kume gakikiyet zewien.

Kawawañañ Zisas mulup sambe mimiyelen winde betnan beye

19 Âpme Zisasiyan zet pigok diindoye, “Nej penan sukwep pigok zema nâit: Nej Kawawanğat Nemunaj nej keñnangalak mulup ku mamiap. Nej Bienaj mulup mme ekti keyegak mamiap. 20 Âpme Bienaj Nemunaj nej ke manigoin keyet mti mulup mamiap katan eğan weyan zikat name mamiap. Yan mulup mma maegip ke etaj yek. Temaj penaj ewe zikat name mma in ekti nâmtemtem penaj mbep. 21 Bienaj am gakikiengatnan mme mawalip. Keyepmti Nemunaj nej keğogak an ñen gakikiengatnan mma wasât mbawen ñep mma wabep. 22 Âpme Bienaj ikñaj am mama titiyet ma walelet keyet zelin ku zemdelañ zewe. Mulup ke Bienaj nâğât betnnan etaj beme delañ zeye. 23 Keyepmti amnan Bipmnanğat kwizet buñaman mamwalip sepem keğogak Nemunaj nâğât kwizet buñamm mwabep. An ñenan nâğât kwizet buñamm ku mwabe beme eğan Bipm zemneme koban an keyet kwizet buñaman keğogak ku mwabe.

24 Nej penaj zema nâit: An ñenan nâlen zet kapi nâmti An zemneme toban ek nâmkijpewe beme an keyaj walelet ku aikbe. Eğan msalen kapiyegak gakiki ma yom dopmaj titi set e pemti mama kanzizit elak tiyeyaj mamain. 25 Nej zet penaj pigok diindoma nâit: Kan alak tatnuwen kapiyet keyepmti am mama mimi bekananğalen seleset mâti mamaip ekñenan nej Kawawanğat Nemunaj nâlen zet nâmti nâmkijpewep beme naman mama kanzizit aikbep. 26 Bien ek mama keyet ñotekñaj âpme Nemunaj nej keğogak mamayet ñotekñaj bembeyet Bienaj nâmneñge.

27 Neŋ Angat Nemunŋaŋ keyepmti Kawawaŋ Bipmnaŋ amgat zet zemdelaŋ zenze mulup ke mimiyet zemdelaŋ zemneŋge. 28 In neŋ zet zeyap keyet nâme setnaŋ ku mimiyelenok ku besem. Kan ŋen besâpmnen am zaimen am tawep ekŋenaŋ kwizetn nâmti wapmâpme delaŋ zewe. 29 Âpme am mama mimiŋin dolakŋaŋ mti mam-bien ekŋenaŋ mama kanzizit titiyet oloŋen palen wapmâbep. Âpme am mama mimiŋin bekanŋaŋ ekŋenaŋ yominaŋgat dopmaŋ timti teziŋ ŋandaŋ towesât bembesipeŋ wapmâbep.

Kawawaŋaŋ Nemunŋaŋgat yaŋaŋ mamsokbein

30 Neŋ nanaŋgat keŋŋnaŋgalak mulup ke ku mamiyap. Bipmnaŋgalen zet keyet katnaŋ am mama mimiŋinaŋgat katanŋ zet muluwen indemti dopmaŋ esemtaŋak mutumindawap. Ke wa nanaŋgalen zet yek An zemneme koban egalen zet gawepumti mbap.

31 Neŋ nanaŋgat yaŋŋ nenak zema in nâme penaŋ ku mambein. 32 Nâgât yaŋŋ Bipm Kawawaŋaŋ manzemkawaŋ bemnein keyaŋ penaŋ bein. 33 In Zân an tu zululut an ekmagen yaŋkwesime egaŋ zet penaŋ ŋotekŋaŋ ilak ke zemkawaŋ bemindame nâmbien kemak. 34 Wa Zânaŋ nâgât yaŋŋ zemkawaŋ bemindaye ke nâgât kwizet buŋamm temaŋ bembeyet nâmti yek. In nâgât yaŋŋ nâmâtâti neŋmagen keŋ gilik zenze aikti mama kanzizitgalen set ke mâti mebegat diindoye. 35 Zân an tu zulutindende egaŋ lam temaŋnok bemti in mbusatnaŋ bemindeme sokŋan in kan isikŋaŋ bugan ke ekti

belak etañ egowien. ³⁶ Âpme nâgât yaññ bee Bienañ ikñañ manzemkawañbein. Ek ke wan Zân keboñ yek. Ek windenañ sepemañ igak penañ. Egañ neñ mulupm ke mîmîyet zem-neme koban. Mulup ke mîma mulup keyañ neñ Kawawañ ikñañgat Nemuañ e sosok mamim-sokbemnein. ³⁷⁻³⁸ Bienañ nâgât yaññ in ilak zemkawañ bemindame nâmnembien. In ekmak dopmañ ek dopmañ ek ku mamip ma egañ indik tati zet ikñañ esemteñ penañ diindome ku manâip. Âpme in naman neñ egañ zemneme koti egalen zet manzemkawañ beyap mee pi ku manâmkîñpemneip. ³⁹ In Kawawañgalen Zet Itnañañen zet kapigok tazin ke maiñti yañañ maomkakalimti nâip. Zet keyet keñan mama kanzizit aiksenuñ zematimaliwañ zet keyañ nâgât yaññ manzemâtâtindainen mama kanzizit neñmagen titiyelen. ⁴⁰ Âpme in neñmak tusum mamti mama kanzizit titiyelen e ewe wisalagak mamip.

⁴¹ Âpme wa neñ amnañ sekñ mmobotgat am tunğupman belak motati ku manzeyap. ⁴² Neñgut ingat yañañin elak nâma delañ zein. In keñinan Kawawañ gogot penañ ku mampeip. ⁴³ Neñ Bienañ ikñañgat munduman zemneme toban keyañgut in neñ ku nâmkîñpemneip. Âpme an ñenañ igak nânâñak koti neñ an keboñ keboñ zemengut in an ke sakwep manâmkîñpeip. ⁴⁴ Mti ilinak notnañañ notnañgat kwizet buñamañ mwat notnañañ notnañgat kwizet buñamañ mwat mmamti keyet nâme dolakñañ mambein. Keboñ ke ingat kwizet buñamin zigok mwabe? Naman

in zigoset nâgât nâmkinpewnewep? ⁴⁵ In nâgât pigok ku nâseip egañ Bipmanmagen meti nin zemndowe neñ egok ñep ku mbap. In Mosesimagen mawetekummaip keyepmti Mosesiyañ Bipmagen zemindowe. ⁴⁶ Egañ zet kuye ke nâgât kuye. Yañ in Mosesiyelen zet penañ nâmkinpewiek ze elak nâgât nâmkinpenewiek. ⁴⁷ In Mosesiyañ zet kuye ke ku nâmkinpewien keyepmti naman neñ zet manzeyap, kapi zigoset nâmkinpewiek?”

6

*Zisasiyañ an 5000 bepi tu meu indame nimbien
(Matiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)*

¹ Zisasiyañ zet kekok zeme delañ zeme Galili tundua kwitnañ ñen Taibilias manzemtemien tundua ke somti nembet daeset mebenn. ² Mepmann animbi sambe ekñenañ Zisasiyañ animbi zawatmak ma wesin mee pi taweyañindeme ekmambiengapmti keyegak ndamâti mebien. ³ Âpme Zisasmak nin nembet moti ndatimti kalañ dukñan gwaenen moti totapmambenn. ⁴ Kan keyet Zuda am ekñengalen Anjalañ Kendo sokñan beye.

⁵ Âpme Zisasiyañ am mange temañ penañ kwaweti weme indikti egañ Pilip pigok yañkwesiye, “Pilip, am mange temañ penañ kapi nupmamañ desetgat penañ kwitimti am sambe kapi indamann nseip?” ⁶ (Zisasiyañ, “Kwitnañ kwitnañ zigok msap e nâmtati,” Pilipgat belak tetipem ege.)

7 Âpme Piliwan wa penan penan zep mene zemti pigok zeye, “Nin mânep 200 Kina bukapiyan meu kwitimti am manje teman bekapi indamann isiksik bugan munzuti nseip mene.”

8 Zeme Zisasiyet nembanan nen Endulu Saimon Pitayet datnan egan Zisasiyet pigok dunduye, 9 “Zisas, anemba nenan nupmamanan 5 ma angalanan zut etan elejan weti tapme ekti aikolap. Âpme am sambe kamendepman bekabon bekapi bukapi zigok munzutindamann nep benak?”

10 Zeme nâmti Zisasiyan ningat pigok dinndoye, “In am eknen zemindeme sutnakwep totalit.” Zeme nin am zemindemann kwan sinan yati gwilelan totabien an 5000. Âpme imbimak nembamak eknen ku indamakukunan.

11 Zisasiyan nupmaman ke mti Kawawanjat wisikn zemti mutumti am tapmebienen indaye. Mti anjala sepem kegogak meselemti am kalahti indamepme nimâbien.

12 Meu nimkingapme temepme Zisasiyan ningat pigok dinndoye, “Nime meu butnan totemelep e belak wemti walesemmagengat akume manje kwep molak.” 13 Âpme nin nupmaman 5 etan bukapiwan Zisasiyan mme sambe beme nimwianme butnan temege. Pi timti tise 12 kapi wepme gak zeye.

14 Âpme am eknenan Zisasiyan menok ke mme ekti pigok zewien, “Kawawanmagen golan zenze an teman msalen pi sokbembeyet zenzenan kelak an iknan kapimak!” 15 Zemti Zisas atamti

amobotnanjin onzempesâgât tazenâme egaŋ wak kambu nâmti nâme ɲep kumbeme igak buzak kalaŋan mowege.

Zisasiyan tundua paleset mege
(Matiyu 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶⁻¹⁷ Msat ilak gasi penaŋ beme nembane nin nnak tundua ganzenan toti waŋga ɲen mti Kapaneam mka msalen daen mesât nâmti towebenn. Towepmann msat tambuyeyepmtlak Zisas ke tapme nnak waŋga ɲen mti mebenn. ¹⁸ Tapmepmann tâgâ omba penaŋ kumbume tundua mamaŋ omba penaŋ takume ekmambe tapmepmambenn. ¹⁹ Nin waŋgaen moti ilak beŋan daen tu sutnan* kekok tapmepmann Zisasiyan kalaŋangatnan toti nembu paleset ninmagen sokŋanik tapmepme nin ekti, “Wa! we eknup,” zemti kiŋgabenn.

²⁰ Kegok mmann ndikti kwizet kumti zeye, “Neŋ nen takolapgat in ku kiŋgalit.” ²¹ Zemti met patan zeme nin betnamann waŋgaen molak zem tapminepeme waŋgayan ilak msat mesât nâmti mebiennen ke met sakwep metage.

Am ekɲenaŋ Zisasiyet timabien

²² Animbi sambe ekɲenaŋ tundua nembet daen tatnepeme msat msame zewien, “Sarjen tambuyet waŋga kwewetan tapme ekmenn elak Zisaspiŋ nembaneŋayan etan moti mepme indikmen.” ²³ Kegok zemti tatnepeme waŋga notnan Taibilias mkaesetgatnan Amobotnan Zisasiyan Bipmanŋat wisikŋ zeme tu meu sambe sokbeme

* **6:19:** mael tuk ma zulak zulak

amnanj nimwianjen keeset kot patanj zemâbien.

²⁴ Âpme am ekjenanj Zisas ma nin ndatimati naman wanja keyet moti Kapaneam mka msalen meti tokwat ndatimabien.

²⁵ Timat meti met ndaaikti Zisasiyet zewien, “An zikat indanda, geñ zukñan tu nembet daengatnan kopmanan?”

²⁶ Yanjkwesime zet kapigok diindoye, “Neñ zet penanj sukwep zema nâit: Neñ menok windenjenbenj inmagen mamiyap keyet nâmkijpennemti ku kolo yek. In meu sambe penanj aikindama nimti ekmien keyepmti nâgât tatokwatnatimalip. ²⁷ In kwitnanj kwitnanj walebe keyet mulupmanj ku mbep. Mama katikñanj keyelen meu keyet mulupmanj weyanj mbep. Mama katikñanjgalen meu ke Angat Nemuñanj neñ indandayet Kawawañanj ikñanj nâmneme ñep beme zemdelanj zemneñge.”

²⁸ Zeme zet dopmanj pigok gilik zemti sawien, “Nin mulup pe zibonj ke mmann Kawawañanj ningat nâme dolakñanj bewe.”

²⁹ Yanjkwesime pigok diindoye, “An Kawawañanj zempeme koge ke nâmkijpewep keyanj muluwin ñotekñanj penanj bein.”

³⁰ Zeme ekjenanj zet pigok dunduwien, “Geñ pe menok zibonj penanj mmane ekti nâmkijpewegawanup? Ma geñ pe mulup zibonj penanj mbanigat tazenik? ³¹ Nin yeñsokñe ekjenanj msat tungupman meu piñan mamti meunjin kululunengatnanj topme nimti mambien. Keyet Kawawañgalen Zet Itnanjanen pigok

meluwan mamain nânup, ‘Kawawanan meu kululunengatnan aikindame manimtemien.’ ”

³² Âpme Zisasiyan pigok diindoye, “Nej zet penañ diindoma nâit: Moses egañ meu kululunengatnan penañ ke ku indaye. Mosesiyan Bien Kawawanat dundume Bienan kululunengatnan meu ke belak sekñin etañ bandim mimiyet maindamkwatan. Âpme alak meu penañ ke Kawawanan ikañ am indapmukulem penañ mimiyet nâmti kululunengatnan peme toti alak ingat tunguwinan kapi tazin. ³³ Meu kululunengatnanan toti am mama maaikindain ke Kawawanmagen meu penañ elak kapi tazin.”

³⁴ Zeme ekañen zewien, “Amobotnan, geñ meu zenik ke nin manndamambanik.”

³⁵ Zeme dopman pigok diindoye, “Mamayelen meu elak nej kapimak. Am ñenan neñmagen wetekumti mambe beme egañ meuyet ku mbe. Ma am ñenan nej nâmkijpemnewe beme egañ kegogak tuyet ku atowe. ³⁶ Nej pigok diindoma nâit: in nej zikalinañ ke niktigut ewe ku manâmkijpemneip. ³⁷ Bienan am nâmindeme neñmagen makolip ekañ ke nej ñep ku zemindema mebep. ³⁸ Nej kululun gwaengatnan toban e wa msalen kapi nanangat nânânnangat etañ mamayet ku toban. An zemneme toban egalen zet gawepumti keyet katan mamayet toban. ³⁹ Bienan am nâmdelan zemti nâlen belen bemindeye. Ekañ ke maneti walelet aikbiekma-gengapm nej indikdamuñ dolakñan mti maneti bam kobawen ekañ ke ilindiñ gakikiengatnan mamaen mkwatindewap. An zemneme toban

egalen nânâ ilak zeya kekok. ⁴⁰ Am neñ nikmâtâti manâmkinpemneip ekñen bam gakikiengatnan mwat indema mama kanzizit keyet tonjañ bewep. Biengalen nânâñañ kekok penañ tazin.”

⁴¹ Zisasiyañ “Neñ meu kululuñengatnañ” zeye keyepmti Zuda am ekñenañ nâme bekanajañ beme zet mmot mtot sambe penañ mbien.

⁴² Mti pigok zewien, “Zisas pi mamañ bipmanañ Zosep ma Malia e nâmidenup. Âpme naman egañ zigoset neñ kululuñengatnan kwatoban pi tazein?”

⁴³ Zemti ilinak zet ñunuñ ñunuñ tapmmepme Zisasiyañ indikti pigok diindoye, “In zet ñunuñ ñunuñ peme talak. ⁴⁴ Nâip, an ñenañ ikñañgat keñañgalak neñmagen kokot ke ñep ku tazin. Bienajañ an ke nâmpemeñgut ñep neñmagen kokogalen. Âpme neñ an neñmagen kobe ke maneti bam kokot kananen koti gakikiengatnan mwat pewap. ⁴⁵ Golañ zenze an egañ Kawawañgalen Zet Itnañanen pigok meluwañ mbien,

‘Kawawañañ ikñañ am sambe ikñañgat yañañ zemkawañ bemindawe.’ *(Aizaya 54:13)*

Keyepmti an ñenañ Biengalen zet ke nâmti keyet katañ mambe egañ neñmagen kobe. ⁴⁶ An ñeñañ Bien sepemañ bugan ku ege yek penañ. Neñ Kawawañmagengatnan toban neñ etañ gulak nâmpeyap. ⁴⁷ Neñ zet penañ pigok diindoma nâit: An ñenañ neñ nâmpkemnewe beme egañ mama kanzizit tiwe. ⁴⁸ Mamayelen meu e neñ. ⁴⁹ Yenşokñine ekñenañ msat tungupman mamti meuñin meu kululuñengatnañ manimtemien yañgut gakimâpme delañ zeye.

⁵⁰ Âpme meu kululuŋengatnan kwatoge ke an ŋenan nimbe beme egaŋ ŋep ku gakiwe. ⁵¹ Mama keyelen meu kululuŋengatnan toge elak nen kapi. Keyepmti an ŋenan meu kululuŋengatnan tototnaŋ ke nimbe beme ek mama kanzizit mameti mambe. Sesumban keyaŋ meunok bein ke msat sambe am indama nime keyaŋ mama kanzizit aikindaweyet indawap.”

⁵² Âpme Zuda am ekŋenaŋ ke nâmti ilinak ŋenzinziŋ mti zewien, “An kapiyaŋ zigoset ikŋaŋgat sesumbanaŋ munzut ndame nin niniyet tazein?”

⁵³ Tazenâme Zisasiyaŋ indikti pigok diindoye, “Neŋ penaŋ sukwep penaŋ pigok zema nâit: In nâgât sesumbann ma sipm ke ku nimbep beme in mama kanzizit ku tiwep. ⁵⁴ An ŋenaŋ nâlen sip sesumbann nimbe beme egaŋ mama kanzizitgat zapat bemti mame neŋ kobawen ek gakikiengatnan mima wabe. ⁵⁵ Nâlen sip sesumbann ke tu meu nemboŋ penaŋ ⁵⁶ keyepmti an ŋenaŋ nâgât sipm sesumbann ke nimbe beme egaŋ neŋmak tusuwe. Âpme neŋ ekmak tususu dolakŋaŋ mti mambalup. ⁵⁷ Bien Kawawaŋ ek mama toŋaŋ egaŋ ikŋaŋ zemneme toban. Neŋ ekmak mamayap keyepmti neŋ mama kanzizit timtalap. Kegogapm an ŋenaŋ neŋ natnimbe beme egaŋ nâgât pembedaŋnaŋgat mti mama kanzizit timti mamambe. ⁵⁸ Meu kululuŋengatnan toge wa e yeŋsokŋineyaŋ msat tuŋgupman mamti meu manimtemien sepem keboŋ yek. Ekŋenaŋ meu ke timti manimkwatemienangut gakim mâbien. Âpme an ŋenaŋ nâlen meu zeyap kapi nimbe

beme egañ gakikipiñ kwesiñ kwesiñ mameti mambe.”

⁵⁹ Zisasiyañ Kapaneam sesewat mkaen am Zet Zapat Dolakñañ tazemzikat indametneti ikñañgat zet zapatnañ kapi zeye.

Am notnañañ Zisasiyet nâme wisat beme bamkumpemti mebien

⁶⁰ Am notnañ ek mâti mamtemien ekñañañ zetnañ ke nâmti pigok zewien, “Zet kapi pe zeme nâmann keññ penañ ku bein. Zet keboñ ke an kwiyañ ñep apumti zenak?”

⁶¹ Zemti wisat zet mme Zisasiyañ keñinan baen indikmâtâti pigok diindoye, “In zet zeya keyet nâme keñin penañ ku beme wisat mnemti mesât tatnâip! ⁶² Âpme in tati ekme Angat Nemuñañ neñ gilik zemti naman munduman maneti tobanen keyegak mowepma in ke ekti pe zigok nâmbep? ⁶³ Nin mambipmma-gen masokbenup ke ekñañañ mama msat palen kapi mamayelen mme masokbenup keyaᅅgulak Kawawaᅅgaleñ Emetak Teñañ mama alakñañ titiyelen keñnan mam mme sokbein. Keyepmti neñ zet zeya ke Kawawaᅅgaleñ zet in mama indandayelen ke diindoya. Âpme an ñenañ zet ke nâmkĩᅅpewe beme egañ Emetak Teñañ mama kanzizit ke same mamambe. ⁶⁴ Âpme inmagen am notnañañ zet keyet nâme penañepiñ beme ku nâmkĩᅅpeyo.” (Zisasiyañ am zet zapatnañ dolakñañ kapi bamkumpewep ma maneti bam an zemkuwe e mee eweñañak indikmâtâpme mamtemien keyepmti egañ zet kekok diindoye.)

⁶⁵ Mti zet butnañ ñen pigok tusum zeye, “Neñ

kegogapmti ewenaj pigok diindoya an nen Bi-
enan kenaj mim elen belen bembepin mme egan
igak nânânjak nâlen nep ku kobe.”

⁶⁶ Zeme kan keyet am notnaj eknen Zisas
mâti mamamtemien eknenaj ewe mâti mamayet
wisat mti bankumpemti mepmâbien.

⁶⁷ Âpme Zisasiyan nembajane 12 nin pigok
ndayankwesiye, “In am notnajaj tapmelip
kegogak nemti mesât tatnâip?”

⁶⁸ Zeme Saimon Pitayan pigok zeye,
“Amobotnajaj, nin gen gemti naman kwimagen
mebanup? Mama katiknajaj titiyelen zetnaj
gen etaj manzemâtâtndamane nânup.

⁶⁹ Nin genmak mamti pigok manânup gen
Kawawanjat Nemujanaj tej penaj e nâmgemti
manâmkinjpemgenup.”

⁷⁰ Zeme Zisasiyan nin pigok dinndoye, “Nen
nemba in 12 kapi indatimamayap yangut in-
gat tunjuwinanjatnaj nen Sadanjmak mamain.”

⁷¹ Egan Zudas Saimongat nemujanaj Iskaliot
mkaengatnan keyet nâmti zeye. Zudas ke nemba
12 ninmagengatnaj an nen ilak ke. Yan maneti
an keyaj Zisas zemkuwe.

7

Zisasiyet meniñane eknenaj ku nâmkinjpevien

¹ Zelusalem mka teman Zuda amobotnaj
mambien eknenaj Zisas kume gakikiyet zeme
nâme Zisasiyan ilinanjalen msalen Zudia ke
mebepin Galili msalen mka isisiknajaj sambe
tokwati mulup mamtan. ² Âpme Zuda am
eknjengalen mka mzalan isiknajaj walati Mzalan

Kendo keyet weweyelen ilak soknan beye.
³ Âpme Zisas iknanğat meniñane ekñenañ koti pigok dunduwien, “Geñ Galili msalen pien mamti menok sepem igak igak maminik kegogak Zudia msadan gwaen meti mmane amdine ekñenañ gikbep. ⁴ An ñenañ kwizet bunamañ temañ tisât nâmti mulup enzilimti ku mamin. Geñ mulup kegok msât yanbewanangat sosok sokbemti mulup mmane am msat sambe ekñenañ gikmâtâbep.” ⁵ Meniñane ekñenañ Zisas nâmkinpepepiñ mtopemti zet kegok zewien.

⁶ Zeme Zisasiyañ pigok diindoye, “In Zelusalem mka teman moti mulup e ma e msâti kileñ belak mamolip. Âpme neñgulak ke mobotgalen kan ewe ku beingapmti talap. ⁷ Am ekñenañ in belak ekñengat kandañinan zet nânân mame zigogat ekñenañ kasa mimindawep? Neñgulak ekñengat myunğunğunjin zemkawañ bemindama keyepmti neñ kasa kasa mamimnaip. ⁸ In Kendoyet ñepgat ilinak Zelusalem mka teman mowelit. Âpme neñ ke mobogalen kan ewe ku beingapmti sakwep ku mosap.” ⁹ Kegok zemti Galili mkaenak tage.

Zisasiyañ Mzalañ Kendoyet Zelusalem mkaen mege

¹⁰ Tapme ekñenañ pemti mepme egañ igak bam meti am keñan buzak buzak tatokwapmañge.
¹¹ Âpme Kendo beme Zuda amobotnañ ekñenañ am indayañkwesimti zewien, “Zisas ek de tazin zenâit?”

¹² Indayañkwesime am sambe ekñenañ egat zapatnañ omba mezem kozem mme palaknañ

beye. Mme am notnaŋaŋ zewien, “An ke an dolakŋaŋ.”

Âpme notnaŋaŋ naman pigok zewien, “Yek, an ke am keŋin mme mayuŋgumtemezin.” ¹³ Amnaŋ Zuda amobotnaŋ ekŋengat kiŋgati zet sosok sosok ku zewien.

¹⁴ Âpme Kendo tapmetnepeme sutnateman be- meŋgut Zisasiyaŋ sesewat mka temanen moti am Kawawaŋgalen Zet Itnaŋaŋ zemzikat indame ¹⁵ Zuda amobotnaŋ ekŋenaŋ nâmtemtem temaŋ mti zewien, “An kapi ningalen zii zet zikat indanda anne ekŋengat kandaŋinan ku maŋgeyaŋ egaŋ zigok mti Kawawaŋgalen Zet Itnaŋaŋgalen yaŋaŋ kapi dolakŋaŋ penaŋ tazemâtâzin?”

¹⁶ Zeme Zisasiyaŋ pigok diindoye, “Neŋ Kawawaŋgalen Zet Itnaŋaŋ diindoyap kapi wan nanaŋgat keŋnnaŋgalak yek. An zemneme koban ekmagengatnaŋ timti tazeyap. ¹⁷ Âpme an ŋenaŋ zet kapi Kawawaŋmagengatnaŋ ma nenmagengatnaŋ nâsât mbem beme egaŋ eleŋ beleŋ bemti Kawawaŋgalen zet ke gawepumti neŋmagengatnaŋ ke ŋep nâmâtâbe. ¹⁸ An ŋenaŋ ikŋaŋgat etaŋ nâmti mulup mbe beme egaŋ belak ikŋaŋgat kwizet buŋamaŋ etaŋ mwabe. Mme neŋ An zemneme toban egat kwizet buŋamaŋ mwasât toban wa neŋ zet ke dâsuki ku manzeyap. Zet penaŋ penaŋak zemti kwizet buŋamaŋ mamwapeyap. ¹⁹ Mosesiyaŋ zii zet mtotindaye ke inmagengatnaŋ an ŋenaŋ ke ŋeselak penaŋ gawepume delaŋ penaŋ ku manzein. Âpme in naman neŋ zii zet ku maŋgawepuyap zemnome gakikiyet pi manzeip?”

²⁰ Zeme am sambeyan pigok zewien, “Geñ kwiyan gosât manzein? Geñ penan kenndanen we bekananjan totapme zet kilen kilen tazenik.”

²¹ Zeme Zisasiyan pigok diindoye, “Neñ Sabat tagonjo kanen menok teman kwep mma ekbien keyepmti in nikti nâmtentem omba penan mamimneip. ²² Neñ pigok diindoma nâit, Mosesiyan in nemunine sekjin butnan antim indendeyet zemindeme mamip yangut ke Mosesiyan ikjan set ke ku yanbeye; ingat yensokjine ekjenan yanbewien. Yan mulup ke mamkwatne kwatnelak alak pilak nempa sokbembenjin mâti Sabat tagonjo kanen eyo mamip. ²³ In Mosesiyelen zii zet ke gawepumti Sabat tagonjo kanen eyo nemunine sekjin butnan maantip. Âpme neñ an wesin nen Sabat tagonjo kanen sekjan mma dolakjan penan beye keyet naman kwilekiyet nâgât nenzinjin mbien? ²⁴ In zet nâmâtâtâpij belak kilen ku manzemambep. In weyan nâgât yan nâmâtâlit. Neñ Kawawanjalan nânân dolakjaset kwitnan kwitnan penanjak manzemti mamiap.”

Zisas ek penan Kilais Kawawanmagengatnan toge zemti zem usulabien

²⁵ Âpme Zelusalem mka mton notnan ekjenan pigok zewien, “An damun ekjenan an kusât manzeiwan an ikjan kapi manze egit. ²⁶ Egan zet sosok penan am sutnan penan kapi tazeme amobotnanjne ekjenan ekti eneyet ku zemkulumpeip? Ekjenan ek ilak Kilais e sosok ekti keyepmti belak nâmpeme tati tazein mene? ²⁷ Nin

an kapiyelen mkanan nteknan nep nânup. Âpme Kilais kobe ek nin yananan ma mkanan mee nep ku nâmpewanup.”

²⁸ Zisasiyan Zelusalem sesewat mka teman ke tati am iknangat yanana diindomambe nâme kegok zeme nâmti bim ndenan mwati pigok diindoye, “In nâgât yanana penana zigoset koban ke ku nâmâtâlîp. Nejan nenak kenana nangalak ku toban. An zet penana penanak manzein An keyana zemneme toban nâip. Âpme in An ek ku nâmâtâpeip. ²⁹ Nejan iknangmak manepema zemneme toban keyepmti nejan egat nâmâtâpeyap.”

³⁰ Kegok zeme nejan zime wati mka katinan met pesât nâmbien yangut Kawawanan egat kanana beye e ewe ku koge keyepmti atatayet belin nuknana beme peme tage. ³¹ Âpme am notnana sambe tabien eknenana Zisas nâmkînpemti pigok zewien, “Kilais egana koti menok sepem igak penana mbe zenenanana elak an kapiyanana set kwitnana kwitnana sambe bee mme delana tazein.”

Zisasiyan Bipmangalen gilik zemti mosât zeme eknenana kadatbien

³² Am eknenana zet kusunana kasak tapmme Palisi eknenana nâmti met sâpe sâpe bumbu an nejanana eknenamak zenâmti sesewat mka temangalen antipdakutun zemindeme Zisas wati met mka katiknana pesât mebien. ³³ Âpme Zisasiyanana pigok diindoye, “Nejan kan isiknana bugan kapi inmak maneti bam gilik zemti naman An zemneme koban ekmagen mowebap. ³⁴ Âpme in nejan

natimabep yangut nep ku naikbep. Neŋ met mambawen ke in ku kobep.”

³⁵ Kegok zeme Zuda amobotnaŋ ekŋenaŋ pigok zemi ilinak zenâ zenâ mbien, “An kapi pe deset buzak penaŋ mepme nin timabanupgat tazein? Ma ek pe Glik msalen Zuda am notnane ekŋenmagen met enzilim mamti ikŋaŋgat yaŋaŋ dâsuki ke Glik am diindosâgât mene nâmti pigok tazein? ³⁶ ‘In natimati nep ku naikbep ma mebap ke in ku kobep,’ zet keboŋ ke yaŋaŋ penaŋ zigogat nâmti tazein?”

Zisasiyaŋ Emetak Tenŋat yaŋaŋ zeye

³⁷ Zuda am ekŋenaŋ Mzalaŋ Kendo ilak tat delan zesât mme sâpe sâpe bumbu an ekŋenaŋ mawaŋ kokogat dundusât towepme Zisasiyaŋ tunŋuwinan watati zet memendepmaŋmak pigok zeye, “Am nen tuyet maatoin beme egaŋ nenmagen koti tu nimbe. ³⁸ Kawawaŋgalen Zet Itnaŋanen tu ke Emetak Tenŋat nâmti zet zemak zemak mimiŋaŋ keyet yaŋaŋ kapigok, ‘An ŋenaŋ neŋ nâmkini pemnewe beme egat keŋanen tu am mama maaikindain keyaŋ an keyet keŋanen zikatnaŋmaknok kwati kwesiŋ matapmambe.’ ” ³⁹ Zet kekok tazin keyepmti am Zisas nâmkini pewien ekŋengat Zisasiyaŋ pigok zetik mimindaye, “In kapi tapme neŋ kululuŋen mundum elimiakŋaŋmak keyet keŋan gilik zem moti Emetak Tenŋ zempema inmak totmambe.”

⁴⁰ Am ekŋenaŋ zet ke nâmti ilinak Zisasiyet pigok zemebien, “An kapi penaŋ golaŋ zenze an nin egat kokogat damuŋ matatnuwen ilak kapi.”

⁴¹ Âpme am notnaŋaŋ pigok zewien, “An kapi penaj Kilais Kawawaŋaŋ iŋaŋ ombempeme kokogat zeye.”

Zeme am notnaŋaŋ zewien, “Kilais ek Galili msalen kapi ku sokbembeyet zenzeŋaŋ?

⁴² Kawawaŋgalen Zet Itnaŋanen zet pigok zenzeŋaŋ,

‘Kilais ek amobotnaŋ Dewitgat sokŋaŋ keyepmti egaŋ Dewitgalen mka ŋotakŋaŋ Beteleem sokbembeyet zenzeŋaŋ.’ ” *(Maika 5:2)*

⁴³ Am ekŋenaŋ Zisasiyet zet kekok zemti ilinak kalaŋbien. ⁴⁴Mti am notnaŋ ekŋenaŋ Zisas atamti met mka katikŋaŋ pesât mbienanŋgut belak peme tage.

Zuda an ŋeŋaŋ ekŋenaŋ Zisas ku nâmkŋepewien

⁴⁵ Âpme sesewat mka temanŋgalen antipdaku-tum zemindeme mebien ekŋenaŋ naman belak etaŋ gilik zemti Palisi ma sâpe sâpe bumbu ekŋengalen an ŋeŋaŋ ekŋenmagen mepme indikti ekŋenaŋ pigok indayaŋkweŋiwien, “In zigogat Zisas wawapiŋ belak pi kolip?”

⁴⁶ Indayaŋkweŋime ekŋenaŋ zewien, “Egaŋ zet manzein kekok ke an ŋenaŋ zet keboŋ penaj ŋen ŋep ku zenzeyelen keyepmti nâmtemtem mti ku atan kotnup.”

⁴⁷ Zeme Palisi ekŋenaŋ pigok diindowien, “In egaŋ keŋin kekokak myuŋgup mene wa kapi?

⁴⁸ In ekme sâpe sâpe bumbu ekŋengalen an ŋeŋaŋ ma Palisi an ninmagengatnaŋ notnaŋ ekŋenaŋ egat zetnaŋ ŋen nâmkŋepeme ekbien? ⁴⁹ Am ek mâti tapmaip ekŋen ke Mosesiyelen zii zet kapi

ku weyañ manâmâtâlip keyepmti am ekñen ke maneti bamgat Kawawañanñ indawalebe.”

50-51 Âpme Palisi an ekñengat tungupwinangatnañ an ñen kwitnañ Nikodimas. An keyañ itnañanñ tambuyet moti Zisasmak zapat mbun. Ek keyañ notnane ekñengat pigok zeye, “In nin an ñen yomañmak ma yek keyet yañanñanñ nânâpiñ belak etañ gakikiyet zetnañ zemdelañ zenzeyet zetnañ ñen zii zelen meluwañ mimiñanñ ñen ku tazin.”

52 Zeme notnane sambe ekñenañ pigok dunduwen, “Geñmak ek msalit Galili kwepgapmti m angalañ pemti tazenik? Geñ Kawawañgalen zet meluwañ itnañanñ mimiñanñ ke weyañ maiñti keyet nânâ mulup omba mbegen An Kawawañanñ ombempeye ke sokbembeyet zenzenañ ke Galili msalen kapi ku sokbembeyet zenzenañ ekbek.”

53 [Mti ondedagen zet mmot mtot mti belak kalañti ekñenañ mkañinan mekopme Zisasiyañ Olip Kalañan mowege.

8

Imbi set kileñ mamañanñ ñen wati Zisasmagen mebien

1-2 Zisasiyañ Olip Kalañan ke mopmanepeme msame toti sesewat mka temanen mowepme am sambe penañanñ ek ekti ekmagen met pende pende tapmme egañ ke totati Kawawañgalen zet zapat dolakñañ tadiindome ³ kan keyet Palisi ma an zii zet zikat indanda an ekñenañ imbi ñen set kileñ mame ekti wati met am tunjuwinan

onzempemti Zisasiyet zewien, ⁴ “An zikat indanda, imbi kapi apman pemti met set kileŋ manepeme ekti wati gâlen kotnup. ⁵⁻⁶ Imbi ekŋen kabon kapi nin nanzaŋ timti indomann gakikiyet Mosesiyaŋ zii zelen zemâtâtndaye.” Ekŋenaŋ, “Nin yaŋkwesimann Zisasiyaŋ zet zigok ŋen zeme ekti wati zelen met pesenup,” zemti pigok yaŋkwesiwien, “Amobotnaŋ imbi kapi zigok msasenup ze zemanê nâne?”

Zeme Zisasiyaŋ kusum tati betnaŋ yuyaŋ msalen baen meluwaŋ takumaŋge. ⁷ Âpme ekŋenaŋ yaŋkwesim giŋgiŋ penaŋ mme egaŋ nâmtage tageyaŋ yek bemeŋgut teŋ zem wat indikti pigok diindoye, “Inmagengatnaŋ an ŋen yomepiŋ kwetetepman penaŋ main egaŋ yaŋbemti imbi kapi nanzaŋaŋ kukŋaŋgat kumeŋgut in sambeyaŋ kummeti kume gakisem.” ⁸ Zemindamti egaŋ ewe kusum toti msalen baen betnaŋ yuyaŋ meluwaŋ takumaŋge.

⁹ Âpme ekŋenaŋ ilinak pe an kwiyaŋ yaŋbem kume ekti kusenup zemti meek koek mbienan yek beme an penaŋ penaŋ ŋenaŋ yaŋbemti pak-pak kwep kwep toti kwawet mme eyetnan am notnaŋ ekŋenaŋ tapmetne metne peme delaŋ zemâge. Âpme imbi kemak Zisasmak ilidak etaŋ tabun. ¹⁰ Âpme Zisasiyaŋ teŋ zem wati ekme imbi piwan igak tapme ekti zeye, “Am gosâgât kot tapmmo ekŋen pi wan de melo? An ŋenaŋ tati geŋ ku gonak?”

¹¹ Zeme imbiyaŋ pigok zeye, “Amobotnaŋ, am pi kunzuŋ mepme delaŋ zep.”

Âpme Zisasiyan zeye, “Nej kegogak yomdanġat dopman nġen ku zemġonġoyelen. Gej mepmamti set kilej mama manik ke pemane tabe.”]

Zisasiyan ikġanġat yaġanġ zemkawan bemin-daye

¹² Âpme kan nġenġat Zisasiyan sesewat mka teman keġan tati am zet nġen pigok diindoye, “Nej msat sambe bekapiyelen taġam keyepmti am nġenanġ nej napmâti mamambe beme eġan tambusosok keġan ku mambe. Ek nâlen busatnaġanġ mbusatnaġ bempeme eġan ekmâtâti mama dolakġanġ mambe.”

¹³ Kegok zeme Palisi ekġenanġ pigok dunduwen, “Pi gitiyegak yaġanġdi dinndonik kapi nâmann penaġ ku bein.”

¹⁴ Zeme Zisasiyan pigok diindoye, “Nej nananġat yaġanġ zeyap kapi penaġepiġ ku bein. Nej deyetnaġ koban ma maneti naman deeset mebap e nâmâtâtati tazeyap. Âpme in ke ku nâmġti belak kilej tazeip. ¹⁵ In nej zet zeya keyepmti ilinaġgalen nânânġinanġ ma mama mimiġin mamimkwalip ke nâmġti keyet kataġ zet muluwen neip. Âpme nej am zet muluwen nenak ku pepeyelen. ¹⁶ Nej kwileki nġeniyet am nġenġat zetnaġ zemdelanġ zesâti esemtenġ penaġ zemdelanġ zempewak. Nej am zet muluwen indendeyet mulup e nenak etaġ ku mamiyap. Bien zemneme koban eġan napmukulem mnemenġut nilisakwep nġep mimiyele. ¹⁷ Ilinaġgalen zii zelinan zetġat yaġanġ kapigok tazin,

‘An zulan an ñeniyet yañañ kok kok main zemalu
amnan ñâme penañ mambein.’ (Zii Zet
17:6; 19:15)

¹⁸ Âpme neñmak Bipm zemneme toban nit nilisak-
wep nâgât yaññ bandim mti manzemkawanbein
keyepmti neñ nanangat zema zetn penañ mam-
bein.”

¹⁹ Zet kekok diindome ekñenañ pigok
yañkwesiwien, “Bipdi pe deset tapme tazenik?”

Zeme pigok diindoye, “In nâgât yaññ ku
maekmâtâlíp keyepmti Bipm kekokak ku
manâmâtâpeip. In nâgât nâmâtâbiek ze Bipm
kekokak nâmâtâpewiek.”

²⁰ Zisasiyan Kawawangat tewalan mânep be-
mbe bongis matatan mka keñañ keyet keñan
tati am zet zapat dolakñañ tadiindometneti zet
kapi zeye. Keyepmti am ekñenañ ek wati mka
katikñan met pesât nâmbienangut Kawawañañ
egat kanan beye e ewe ku beye keyepmti atatayet
belin nukñañ beye.

In neñ Bienmagatnañ koban ke in ku nâip

²¹ Mti Zisasiyan ewe pigok tusumti diindoye,
“Neñ indemti mepma in natimapme yek beme
bekanañin msekpeñ gakiwembep. Neñ meti
mambap ke in ñep ku kobep.”

²² Kegok zeme Zuda am ekñenañ zewien,
“‘Neñ mebap ke in ku kobep,’ kekok ke yañañ
kwilekiyet nâmti tazein? Ikñañ sekñañ waleti
gakisâgât mene nâmtazein?”

²³ Âpme Zisasiyan pigok diindoye, “In msat
kapiyelen am. Âpme neñ kululujen gwaengatnañ
wan neñ msat kapiyetnañ yek. ²⁴ Keyepmti

neñ eweñanak pigok diindoya in yomin melesin maneti gakiwep. In neñ Kilais mayap ke ku nâmkijpewep beme in maneti yomin sekpen gakiwembep.”

²⁵ Zeme nâmti pigok yañkwesiwien, “Âpme geñ kwi? Ze zemanê nâne.”

Zisasiyañ pigok diindoye, “Neñ ilak yañ zemkawañ bemandama nâmâlo kemak. ²⁶ Neñ ingalen nukñañ sambe weme ekti ñep zemindondoyelen yañgut belak ekpenti mamayap. An zemneme toban egañ keyet zet esemteñ zemti dopmañ mutumindawe. Âpme neñ belak zetnañ zeme eknâm mban ke etañ msalen kapi mamti am sambe kapiyet sosok manzemkawañ bemin-dayap.”

²⁷ Zisasiyañ Bipmañgat zapatnañ kekok diindome amobotnañ ekñañ ku weyañ nâmâtâbien. ²⁸ Keyepmti Zisasiyañ tusumti ewe pigok diindoye, “In Angat Nemuñañ neñ tewen nâmti mwat onzemnemtingut neñ Kilais keyet yañañ weyañ ekmâtâbep. Neñ wa mulup mamiyap kapi nanañgat windeyet mamiyap yek. Bienañ zet zemâtâtneñge keyet katan zet am manzemâtâtindayap. ²⁹ An zemneme toban ek neñmak mamain. Âpme neñ mulup sambe zemti mma egañ manigoin keyepmti egañ ku manemezín.”

³⁰ Zet kekok zeme am sambeyañ zetnañ ke nâne penañ beme nâmkijpewien.

An ñenañ bekanañ mbe beme keyet kandañan meti mambe

³¹ Âpme Zuda am Zisas nâmkinpewien ekñen keyet pigok diindoye, “In neñ zet diindoyap keyet katnanen mamti nemunambanne penañ bewep. ³² In nâlen zet ke mâti keyet katanñ mame keyañ bekananğalen kikitek ke elanğemindeme neñmak tusumti belak lala mambep.”

³³ Âpme am notnañ Zisasiyet ku nâmkinpewien ekñenañ zet ke nâmti zet dopmañ pigok dunduwien, “Nin Abalaamgat nemunambañane nin an kwiyañ ndanğalañti kandañan ndeme matatnupgapmti geñ ningat, ‘In kikitekñin e kwalet indema belak lala mambep.’ Pi zenik?”

³⁴ Zeme Zisasiyañ pigok diindoye, “Neñ penañ sukwep pigok diindoma nâit. An ñen yom mamimambe beme an ke yomgat kandañan meti egat sisiliñ muluwetañ mamimambe. ³⁵ Sisiliñ an egañ amobotnañ egalen mkaen kwesiñ matazin keyañgut nemuñañ yek. An keyet nemuñañ penañañ kelak ikañanğat nemuñañ. ³⁶ Keyepmti Kawawañgat Nemuñañ neñ yomğalen kikitek keñan mamti sisiliñ mulup mamip ke kalutindewap beme in belak lala penañ mambep. ³⁷ In Abalaamgat inşokñane e neñ nâmindeyañ. Keyepmti neñ zet diindoma zetnnañ belak ingat sekninan mot kumti gwalalañ kumti matozin keyepmti in neñ nosât manzeip. ³⁸ Neñ Bienañ kwitnañ kwitnañ zikat name ekban keyet zapañnañ mandiindoyap. Âpme in biwineyañ kwitnañ kwitnañ zikat indawien ke mamip.”

³⁹ Zeme pigok dunduwien, “Ningat bipm Abalaam.”

Zeme Zisasiyan pigok diindoye, “In Abalaam-gat nemunambañane penañ mambiek ze Abalaamañ Kawawañgat zetnañ kandañan mamamtan keyet sepem mamambiek. ⁴⁰ Neñ Kawawañgalen zet penañañ kapi mandiindoma in naman nâme dâsuki beme nosât mamip. Abalaamañ muluwañ bekañañ keboñ ke ñen ku mge. ⁴¹ In biwinañgalen set mâti mamip.”

Âpme ekñenañ pigok zewien, “Nin an ñenmagengatnañ ku sokbewenn; Kawawañ ek ningat Bipm penañ.”

⁴² Zeme Zisasiyan pigok zeye, “In Biwin Kawawañ ze in Egañ neñ zemneme toban keyepmti in neñ ñep notn mnewiek wa neñ nanañgat keñnañ galak etañ ku toban Kawawañañ ikañañ zemneme toban. ⁴³ In zigogat penañgapm keñ katik mmame neñ zetn zema keñinan ku matowezin? Ma zigogat neñ zet zema wakñin ku mambeip? ⁴⁴ In biwin Sadañ keyepmti egañ zemâtâtindame egalen nânâen mulup mamip. An ke eweñan am indawalelet mulup mgeyañ ewe mamimkwazin. Egañ Kawawañgalen zet bankumpeye keyepmti egat keñanen zet penañ zenze ke ñen ku matazin. Ek zet dâsuki zenze keyañ mama mimiñañ beyeyepm ek an dâsukitoñ ma zet dâsuki zenze ke bipmañ ek. ⁴⁵ In egat kandañan meti mamaip keyepmti neñ Kawawañgalen zet penañ kapi diindoma in ke nâmti zetn ke ku manâmkiñpeip. ⁴⁶ Inmagen an ñenañ nâlen yomm ñen zemkawañ bemname nâsap? Neñ an teñ penañ mamayawañ zet zapat dolakñañ

kapi diindoma in kwilekiyet penañ zetn ku manâmkinpeip? ⁴⁷ Am Kawawaᅇgat zapat mamaip ekᅇnaᅇ Kawawaᅇgat zetnaᅇ manâip. Âpme in Kawawaᅇgat zapat ku mamaip keyepmti in zetnaᅇgat wisat mamip.”

Abalaamak Zisasiyet zet zenzeᅇnaᅇ

⁴⁸ Zeme Zuda am ekᅇnaᅇ zet dopmaᅇ pigok gilik zemti sawien, “Nin keᅇogapmti manzenup Samalia an geᅇ kapi we bekaᅇnaᅇ keᅇᅇan tapme zet kileᅇ kileᅇ tazenik.”

⁴⁹ Zeme Zisasiyaᅇ pigok diindoye, “Neᅇ we bekaᅇnaᅇ keᅇᅇ ku mimyuᅇguin. Neᅇ Bipm Kawawaᅇgat kwitnaᅇ mamwapeyap. Âpme ingulak neᅇ niktalati selaᅇ nime belakᅇnaᅇ penañ mambeyap. ⁵⁰ Wa neᅇ nanaᅇgat kwizapatn temaᅇ bembeyet nâmti mulupmaᅇ ku mamiyap. Nâgât kwizet buᅇamm mwati zenze mulup ke An ᅇnaᅇ mbe. An ke zemdelañ zenze anaᅇ mbe. ⁵¹ Neᅇ zet penañ pigok diindoma nâit, An ᅇnaᅇ nâlen zet gawepumti mim mambe beme ek gakikiyelen set ku aikbe.”

⁵² Keᅇok zeme Zuda am ekᅇnaᅇ pigok zewien, “We bekaᅇnaᅇ keᅇᅇanen tazin zet e penañ tazenup! Abalaam gakiye ma golaᅇ zenze an ekᅇᅇn sambe keᅇogak gakimâbien. Âpme geᅇ na zet pigok tazenik, ‘An ᅇnaᅇ nâlen zet kapi gawepumti mambe beme egaᅇ ku gakiwe.’

⁵³ Bipm Abalaam temaᅇ bepiwan gakiye. Âpme geᅇ bukapiyaᅇ ek sebempesâgât zenik? Golaᅇ zenze an sambe bepi keᅇogak gakime delañ

zemâge. Âpme geŋ ziboŋ penanŋapm kok zemti gitanŋat sekdi omba penanŋ mmodik?”

⁵⁴ Zeme Zisasiyanŋ pigok diindoye, “Neŋ nananŋat sekŋ mmopma ŋep penanŋ ku benak. Bipm in egat, ‘Kawawanŋ,’ manzeip egaŋgut nâgât kwizet buŋamm mamwazin. ⁵⁵ In ek ke ku maweyanŋ nâmâtâpeip âpme nenŋut ek manâmâtâpeyap. Neŋ zigok dâsuki ke ek ku nâmpeyap zesap e mtilak in nemboŋ an dâsukitoŋ besapgat. Neŋ egat yanŋanŋ nâmâtâtî keyepmti zetnaŋ maŋgawepuyap. ⁵⁶ Biwin Abalaam ke neŋ kopma niknikgat keŋanŋ seŋme muluk kaik matatan. Yanŋ nen koban kapiyet belak sesepmanŋ Kawawanŋanŋ zikat same ekti keŋ oloŋen penanŋ nânŋe.”

⁵⁷ Zeme Zuda am ekŋenanŋ zewien, “Geŋ ewe anemba nup kandi 50 bembepiŋ bukapiyanŋ Abalaam zigoset ekbanan?”

⁵⁸ Zeme Zisasiyanŋ pigok zeye, “Neŋ penanŋ pigok zema nâit, neŋ Abalaam ewe sokbembepiŋ tapme mambananŋ ewe mamamkwalap.”

⁵⁹ Kegok zeme ekŋenanŋ ŋeŋin zime nanzanŋ timti kusât mme egaŋ buzak am keŋan keŋanset sesewat mka temanŋ pemti zupman toweti mege.

9

Zisasiyanŋ an ŋen zikatnanŋ beŋanŋ mamkenŋ sokbembenanŋ weyanŋpeye

¹ Zisasiyanŋ kunzuŋ toti nembanŋane ndatime nsakwep selen tapmetneti selen ke an ŋen zikatnanŋ beŋanŋ mamkenŋ keboŋ sokbembenanŋ aikbenn. ² Aikti nin Zisas pigok yanŋkwesiwenn, “An

zikat indanda, an kapi kwiyelen yomgat zikatnan beñañ kapi mamkeñ sokbeye mamañ bipman egetgalen yomgat ma nemba kapi ikñañgalen yomgapmti kapigok sokbeye?”

³ Zemann Zisasiyañ pigok dinndoye, “Wa ke mamañ bipmañgalen yomgat ma ikñañgalen yomgapmti kekok ku sokbeye. Kawawañgalen winde ke ekmagen sokbemkawañ bembeyet ek keboñ sokbeye. ⁴ Nin an zemneme koban egalen mulup ewe kasup tapme kapiyet tapm-mambanup. Yañ kan ñeniyet msat tambuwe beme ilak mulup mimiyet setnañ yek bewe. Zet kapiyet yañañ pigok zemâtâpma nâit: Nin ewe alik mamti kan kapiyet An zemneme toban egalen mulup mbanup. Maneti gakiwanup beme egalen mulup ñen ku mimiyelen. ⁵ Neñ msatgalen busatnañgapmti neñ msalen kapi mamamti am mambusatnañ bemindeyap kekok mti am ñoktikñin mkawañ bema ekñañañ Kawawañgat yañañ manâmâtâlíp.”

⁶ Kegok zemti zawagañ msat wasekpeñti lelimâpme bakñañ beme mkwati zikat sâkñanen witiłiwañ zulutpeñti pigok zempeye, ⁷ “Geñ meti Siloam lemunañ ke zimosedan witiłip kapi zulupmane kwawesem.” (Siloam zet keyet yañañ Zempe mege). Âpme an piwan meti zimosetnañ tuyen zuluti zikatnañ dolakñañ beme mkañañ gilik zemti kopme ⁸ am notnane ma am notnañ mânep milawatgat mawekumindame ektemien ekñañañ ekti ilinak dopmañ yañkwesim yañkwesim mti zewien, “An kapi selen totati nin mânep milawatgat mawekumndain wan an

kapi?”

⁹ Âpme am notnaŋ ekŋenaŋ zewien, “An ikŋaŋ kapimak,” zeme notnaŋaŋ, “Yegat,” zemti,

“An kapimak ŋenmak egat sepemit kwepgat.”

Kegok zeme an ikŋaŋ keyaŋ pigok zeye, “Nenen mânen milawatgat mawekumindayap kemak.”

¹⁰ Zeme pigok yaŋkwesiwien, “Geŋ zigok mti zikadi ekdak?”

¹¹ Yaŋkwesime pigok diindoye, “An ŋen kwitnaŋ Zisas an keyaŋ zawakŋaŋmak msatmak lumaŋti zikatn sâkŋaŋ gwaen kaput nemti pigok dinop, ‘Geŋ Siloam tu lemuŋan meti witiлип zulupmane melak’ zemnep. Âpme neŋ meti zikatn sâkŋanen witiлип kaputnep ke zulupma mepme zikatn pembedanaŋ beme ega.”

¹² Kegok zeme pigok yaŋkwesiwien, “An ke deset tazin ke geŋ nânik?”

Yaŋkwesime zeye, “An ke pe deset tazin ke neŋ ku nâyap.”

¹³ Âpme am ekŋenaŋ an zikatnaŋ ege ke Palisimagen wati mebien. ¹⁴ Zisasiyaŋ an zikatnaŋ zawakŋaŋmak msatmak lumaŋti zikatnaŋ weyaŋpeye ke Sabat tagoŋgo kanen mge keyepmti wati mebien. ¹⁵ Mepme Palisi an ekŋenaŋ ewe pigok yaŋkwesiwien, “Geŋ zikadi pe zigok mti ekdak?”

Yaŋkwesime pigok diindoye, “Neŋ msalaŋ zikatnan zulutneme met tuyen zuluti zikatn ega.”

¹⁶ Zeme Palisi ekŋenmagengatnaŋ an notnaŋaŋ pigok zewien, “An zikadi weyaŋpeye ek Kawawaŋgalen mulup an yek. Keyepmti nin

Sabat tagonjo kanen ke tapmann egan tagonjo sutnan penañ mulup mip.”

Zeme notnañan pigok zewien, “Ek a yomton mamanak ze egan mulup keboñ ke zigok mnak?” Kegok zemti ilinak zet mmot mtot mbien.

¹⁷ Mti an zikatnañ beñañ weyañpeye ek sek tuk ewe pigok yañkwesiwien, “An zikadi weyañgep an keyet geñ zigok nâmpenik?”

Yañkwesime egan pigok zeye, “An ke neñ nâmpema golañ zenze an ñen bein.”

¹⁸ Âpme Zuda amobotnañ ekñañan an kapi pe zikatnañ beñañ kapuk sokbeye. Zemti keñ zut mbienañ yek beme manañ bipman idazemtetime kopmalu pigok idayañkwesiwien, ¹⁹ “Nemuñit kapi ilak penañ zikatnañ beñañ sokbeye? Ek zigok mti zikatnañ egap ke it bugan nâlup?”

²⁰ Idayañkwesime mambipmanelañ pigok zewun, “Ek nigat nemunit penañ okakñanak zikatnañ beñañ sokbeye e nit ñep nâlup. ²¹ Yañgut naman zigok mti zikatnañ egap ma an kwiyañ zikatnañ weyañpep ke nit ku nâlup. Ek ilak an temañ kwitnañ kwitnañ ikñañ nâmâtâtâtñañmak keyet ikñañ weyañ yañkwesime diindome nâit!” ²²⁻²³ Zuda amobotnañ ekñañan zet kapigok zemkatik bewien. An ñenañ Zisasiyet Kilais zewe beme ek mâpman paset zupman belakñañ mebe zewien keyepmti manañ bipman egelañ Zuda amobotnañ ekñañgat kiñgati zet pigok zewun, “Ek ilak semem delañ zenzeñañgat ikñañ yañkwesime yañañañ diindome nâit!”

24 Zemalu ekņenaņ an zikatnaņ bekaņa weyaņpeye ke ewe zeme kopme pigok dunduwien, “Geņ Kawawaņgat zikatna zapadi penaņ penaņak zemane nâne. Nin an weyaņgep keyet yaņaņ nânup an ke an yomtoņ.”

25 Zeme an keyaņ pigok diindoye, “An ke an yomtoņ ma yek ke neņ yaņaņ ku nâmâtâlap. Yaņgut neņ eweņa zikatn beņa mamtemanaņ egaņ mme zikatn ekman e penaņ nâmталap.”

26 Zeme ewe pigok yaņkwesiwien, “Pe sepem zigok penaņ mti zikadi mme ekmanaņ?”

27 Yaņkwesime pigok diindoye, “Neņ zet elak diindoma nâyo e ewe ku nâmâtâlo. Eneyet zet ewe ikņa keyegak diindoma nânâyet tatnayaņkwesip? In egat kandaņa meti egat nembanaņe bembeyet nâmti tatnayaņkwesip?”

28 Zeme kwelatnaņ kumti zewien, “Egat nemuņaņ elak geņ kapimak ningut Mosesiyet nembanaņe. 29 Moses ek Kawawaņa zet dunduye e nin nâmtatnup. Âpme an ke deeset sokbemti mulupmaņ tapm kozin ke nin ku nâmpenup.”

30 Zeme an keyaņ zet pigok gilik zemindaye, “In an zikatn weyaņnep egat sokbembenaņgat kanda zenze mulup mme neņ nâmtemtem penaņ mimindeyap. 31 Kawawaņa am yomtoņ ekņengalen dundunduņin ku manâin ke nin nânup. Egaņ am kwizet buņamaņ mamopeip ekņen etaņ manâmindein. Egaņ ikņaņgalen nânâņa ke amnaņ mimiyet nâmbiliwege. 32 Nin msat kululuņ sokbembenaņgatnaņ alak pi tatnup pi an ņenaņ am zikatnaņ beņa ņen weyaņpepeņa keyet zapatnaņ ņen ku

manânup yek penañ. ³³ Keyepmti an ke Kawawañmagengatnañ ku kodak ze mulup kegok ke igak zigoset mnak?”

³⁴ Zeme pigok dunduwien, “An bekanañ yomdi-mak mamkwabananañ ewe mamanik geñ buk-abonañ nin kapi set zikat ndasât tazenik?” Kegok zemti sesewat mkaengatnan zempeme zupman toti mege.

³⁵ Zempeme paset zupman mege zapat ke amnañ ilinak zenâ zenâ tapmmepme Zisasiyañ wak kambu nânge. Keyepmti an ke selen aikti pigok yañkwesiye, “Geñ Angat Nemuñañ egat nâmkijpenik ma yek?”

³⁶ Âpme an keyañ zeye, “Amobotnañ, geñ zenik ke an kwî ze zikat namane ekti ñep nâmkijpempewi!”

³⁷ Zeme Zisasiyañ pigok dunduye, “Neñ zet tadinjoma tatniknik an elak neñ kapimak.”

³⁸ Zeme an keyañ zeye, “Amobotnañ, neñ penañ nâmkijpemgeyap.” Kegok zemti tot pedondom samti sesewatpeye.

³⁹ Âpme Zisasiyañ pigok zeye, “Neñ am yañañin mimsokbembeyet msalen toban keyepmti am notnañ zikalin beñañ ekñañ zikalin dolakñañ ekbep. Âpme am zikalin ekti mamaip ekñañ zikalin naman beñañ bewe.”

⁴⁰ Kegok zeme Palisi am ekmak ilinsakwep tabien ekñañ zet ke nâmti pigok zewien, “Zeme nin mee kogok zikatn beñañ nâmndenik?”

⁴¹ Zeme Zisasiyañ pigok diindoye, “In an zikalin beñañ mamambiek ze in yominpiñ mamambiek.

In ilinaŋgat, ‘Nin an zikatn beŋaŋ yek,’ manzeip keyepmti in yominmak mamaip.”

10

Zisas ek sipsip damuŋ dolakŋaŋ

¹ Zisasiyaŋ zet ŋen pigok zeye, “Neŋ zet penanŋ sukwep pigok diindoma nâit, An ŋenaŋ sipsip ekŋengalen kimbaleŋ towesâgât egaŋ set penanŋ tapme kimbat dukŋaŋ belakŋaset aŋgosomti towebe beme an ke kambutoŋ ma an sage kuku toŋaŋ kegok zewanup. ² An ŋenaŋ set tokwakwaleset meti sipsip ekŋenmagen mebe beme an ke sipsip toŋaŋ penanŋaŋ moweziŋ nâmpewanup. ³ Mopme setokwakwat damuŋ egaŋ ek sipsip toŋaŋ penanŋ e ekmâtâti kwalet peme moti sipsip kwilinan kwilinan indakumtetime toŋinaŋgat bim ŋandaŋaŋ nâmti ekmagen kopme indatimti zupman baen matoweziŋ. ⁴ Iknŋaŋgat zapat ke indatimti zupman toti mepme ekŋenaŋ bim ŋandaŋaŋ nâmti ekmâti mamâmelip. ⁵ Ekŋenaŋ an bimŋandaŋin mamanamaŋ ekŋen ku maindamâti melip. Ekŋenaŋ bimŋandaŋin sepemaŋ igak ke nâmti makingakunzuŋip.”

⁶ Zisasiyaŋ am ningat nâmti bemzenze zet sipsip palen bemti zeme am ekŋenaŋ pe bemzenze zet kapi yaŋaŋ kwilekiyet zein ke ku nâmâtâbien.

⁷ Keyepmti Zisasiyaŋ bemzenze zet kapiyet yaŋaŋ kapigok zeye, “Neŋ penanŋ sukwep penanŋ diindoma nâit, sipsip ekŋengalen setokwakwat e neŋ. ⁸ Neŋ ewe sokbembepiŋ tapma am tetimaemae ŋeŋaŋ sokbemti inmagen kobien ekŋen an kambu titinok mamti zet dâsuki,

‘Nen Kawawaŋan an zempeme kosât zetik mge nen kapi,’ zemti mambien keyepmti nâlen am ekŋenan zelin ku mâbien. ⁹ Âpme nen amgalen sekekek keyepmti am ŋenan nen nâmkiŋpemneinen ek anġalan pewap. Nen ekŋen indikdamuŋ mimindema mamambep. ¹⁰ Âpme an kambu titi ekŋenan belak buzakset moti kwitnaŋ kwitnaŋ kumsagat mti sipsip mee kileŋ indomkumti notnaŋ buzak kambu indatimti mesâgât makolip. Yangut nen sipsip ekŋen indadamuŋ dolakŋan mimindema ekŋenan kakanemuŋ mamti mamobep.

¹¹ Âpme nen sipsip toŋan penaŋ keyepmti ekŋenmagen kwileki ŋen sokbeme ekŋengapmti ŋep gakiwap. ¹² Mme sipsip damuŋ belak tosayelak etaŋ nâmti mamin ek toŋan penaŋ yek keyepmti mulup wisat palen tapneti ekme tam zupmaŋ ŋenan sipsip indim nsât kwindiŋ kwapme ekti sipsipgat yayan mimipiŋ ketalat indemti yayanŋgat kunzuŋme tam zupmaŋan kwati indimâpme makalaŋ mekolip. ¹³ Ek sipsip damuŋ penaŋ yek keyepmti egaŋ sipsip ekŋengat yayan mimipiŋ kiŋgati makunzuŋzin. ¹⁴⁻¹⁵ Nen sipsip ekŋengat toŋin penaŋ mamayap keyepmti Bienaŋ nâgât mama miminnaŋgat yaŋan dolakŋan nâmnein mme nen kegogak egat nâmâtapeyap. Sepem kegogak nenmak sipsip maŋanne nin dopmaŋ nâm dopmaŋ nâm mti maŋa kwep mamanup. Keyepmti kwileki ŋen sipsipmagen sokbeme nen sipsip ekŋengapmti maman ŋep ketalasiwak. ¹⁶ Âpme nen sipsip maŋanne notnaŋ ewe maip wa ekŋen kimbat

kapiyet kenangatnaŋ yek. Neŋ ekŋen ke eyo indakakalima kot neŋmak kapi mamti bimŋanden nâme delaŋ zeme sipsiwaŋ maŋga kwep tapme nenn kwep indadamuŋ mbap.

¹⁷ Neŋ maman ketalasimti gakiwap ya naman gilik zem wati maman ke naman tiwap keyepmti Bien Kawawaŋaŋ nâgât nâmneme dolakŋaŋ penan mambein. ¹⁸ An ŋenaŋ nânâŋak neŋ kileŋ nome ku gakiwap neŋ nen nâmâtâtati mamann ketalasiwap. Ya naman gilik zemti wawagalen winde ke tatnain. Bipmnaŋ neŋ kekok mimiyet nâmnenge.”

¹⁹ Zisasiyaŋ zet kekok zeme nâmti Zuda am ekŋenaŋ nâme ŋep ku beme ilinaŋgat bet wanok zet mmot mtot mbien. ²⁰ Mti am sambe penanaŋ pigok zewien, “An kapi we bekananaŋ keŋaŋ mme yuŋgume zet kileŋ kileŋ tapmme in eneyet momtati zetnaŋ taweyaŋ nâip?”

²¹ Âpme naman am notnaŋaŋ pigok zewien, “An ŋen we bekananaŋ keŋan tapme zet dolak dolakŋaŋ kaboŋ kapi ŋep ku zenak. Ma an zikatnaŋ beŋaŋ mee ŋep ku weyaŋpenak.”

Zuda am notnaŋaŋ Zisas ek Kilais ku nâmkinŋewien

²² Zelusalem sesewat mka kambuk mme belakŋaŋ bembenaŋaŋ Omzuluti mme kambuk bembenaŋgalen Kendo ke nup kan kataŋ matakwa-temien. Yaŋ nup kan kataŋ Kendo ke mawalam keŋan masokbein. ²³⁻²⁴ Âpme Zisasiyaŋ sesewat mka temaŋ keyet keŋaŋ ŋen Solomon zeme keyet setokwakwalen ke mebe kokot tapmme Zuda am ekŋenaŋ tokwat bembuluŋ tati pigok

yaŋkweŋwien, “Geŋ eneyet yaŋaŋdi sosok penaŋ zemkawaŋ bembepiŋ mmane nin gâgât weyaŋ ku manâmâtâtnup? Geŋ penaŋ Kilais, an Kawawaŋaŋ ombemgeŋgeŋaŋ beme yaŋaŋdi weyaŋ zemâtâtndamane nâne!”

²⁵ Âpme Zisasiyaŋ pigok diindoye, “Neŋ nanaŋgat yaŋaŋ diindoma in ku manâmkiŋpemneip. Neŋ Bipmnaŋgalen windeyete mulup dolak dolakŋaŋ mamiyap keyaŋ nanaŋgat yaŋaŋ Kawawaŋaŋ iŋŋaŋ zemneme toban ke mammsokbemnain. ²⁶ Âpme in nâlen sipsip maŋgaŋne penaŋ bemti ku mamaip keyepmti zetn ku manâmkiŋpeip. ²⁷ Âpme am nâlen sipsip maŋga bemti mamaip ekŋenaŋ bimŋanden nâmti neŋ manamâpmaip. ²⁸ Keyepmti neŋ mama kanzizit indama walelepiŋ kwesiŋ kwesiŋ mameti mamambep. Ekŋen ke nâlen belengatnan am ŋenaŋ ku indamenzemtimiti mebe yek penaŋ. ²⁹ Am ekŋen ke Bipmnaŋ iŋŋaŋ nâlen belen mamayete naŋgeyepmti mame iŋŋaŋ maindadamuŋ min. Ek windeŋaŋ igagen penaŋ keyepmti am ekŋen ke an ŋenaŋ nâlen belengatnan ku indamenzem tiwe. ³⁰ Bienmak nit keŋ kwep penaŋ bemti mulup mamilup.”

³¹ Kegok zeme Zuda am ekŋenaŋ nâme ŋep ku beme nanaŋ ambepete timti kusât mbien. ³² Mme Zisasiyaŋ pigok diindoye, “Neŋ mulup dolak dolakŋaŋ sambe penaŋ Biengalen windeen mamima egip. Âpme in mulup mamiyap ke mulup ziboŋ ke ekme bekaŋaŋ beme nanaŋ timti nosât tapmip?”

³³ Zeme Zuda am ekŋenaŋ zewien, “Wa geŋ

mulup dolakñañ maminik keyet mti gosât ku tapminup. Giti zet mobotnañ mti geñ am nin nembonak yangut, ‘Neñ Kawawañ,’ tazenik keyepmti gosât pi tapmnup!”

³⁴⁻³⁶ Kegok zeme Zisasiyañ pigok diindoye, “Kawawañgalen Zet Itnañanen pigok zenzenañ tazin, Kawawañ an zemdelañ zenze an mamkwabien ekñengat pigok zeye, ‘In mulup kekok mamip enenogat in Kawawañ nembon.’ Kawawañgalen zet sambe ke tapmezin ke anañ nin ku omenzanpepeyelen yek penañ. Âpme neñ Kawawañañ ikñañ mulup dolakñañ mimiyet zemdelañ zemneme msalen kapi toban keyepmti neñ Kawawañgat Nemuñañ zema in eneyet egañ set ku mimiñ mti Kawawañ mtopemti sek mmobot zet tazein manzeip. ³⁷ In mulup mamiyap kapi ekme Bipmnañgalen katan ku mambein beme zetn kapi bamkumpeme ñep bewe. ³⁸ Âk ekme mulupm Kawawañañ mnak keyet katan mamiyap wa zet manzeyap etañ yek. Mulupm mamima egip keeset eyo ekti Bienmak nit keñ kwep bemti mulup mamilup e ndik mâtâbep.”

³⁹ Kegok diindome ekñañañ ñeñin penañ zime wati mka katikñañ pene zeminepeme yumbemindemti toti mege.

⁴⁰ Meti Zodan tu nembet daen Zânañ am tu itnañañ manzulutindemtanan ke meti mamtan.

⁴¹ Ke meti mame am sambeyañ ekmagen koti pigok zewien, “Zânañ menok ñen ku mme ekbenn. Âpme Zânañ an ikñañ kapiyet nâmti zet sambe zemâge ke an kapimagen penañañmak

etan tasokbemâzin.”⁴² Zemti am sambeyan egat nâmkinpembâbien.

11

Lasalus gakime bewien

¹ Betani mka msalen ke an nen mamtan kwitnanan Lasalus ek zawat teman penaan mti tapme ipmanet Maliamak Mata egelan ke tati mamomatemun. ² Lasalusiyet ipnaan Malia kapiyaan maneti bam Amobotnaan Zisas gakikinangalen kan bududuk beme wet kelaknaan sesiknaan dolaknaan penaan piyaan ek setnanen zulutpenti noksinanaan kaput pewe. ³ Lasalusiyet ipmanet zut keyaan iwitdangat yayaan mti Zisasmagen zet pigok bemalu mege: “Amobotnaan, nodi penaan Lasalus piwan zawat teman tapm weingat kot eksenik.”

⁴ Âpme Zisasiyaan zet ke nâmti pigok zeye, “Zawat keyet penaanaan wa gakiki sokbembeyet yek. Kawawangat Nemunaan egalen kwizet bujamaan msalen pien palaknaan beme Kawawangat kwizet bujamaan mwat onzempepeyet kegok sokbein.”

⁵ Zisasiyaan Lasalus ipmanet Matamak Malia eknen kemak notn notn dolaknaan mti mamtemien. ⁶ Âpme Zisasiyaan zapat ke nâmpenti mka keyegak kasup zut pi ewe tage. ⁷ Yaan msame wati Zisasiyaan nembane ningat pigok zeye, “Kame naman Zudia mkaenak gilik zemti metne.”

⁸ Zeme nin pigok dunduwenn, “An zikat indanda, geŋ alagati kanda manepemane nanzanŋ gosâgât mme kunzunŋi kotn yanaman keyegak gilik zemti mesâgât tazenik?”

⁹ Yanŋkwesimann pigok dinndoye, “Pi ewe tambunanak mulup mimiyelen kan ewe teepmanŋ tazin. An ŋen kasupgat zikatnanŋ ekmâtâti mepme kwileki ŋenanŋ sekŋanŋ ŋen ku mawalezin. ¹⁰ An ŋenanŋ tambuyet mamezin beme egaŋ busanŋ ku tazingapmti tambusosokgat pumpem pumpem olat metiŋgut tep palen ma nanzanŋ palen mee sekŋanŋ mawalezin.”

¹¹ Kegok zemti zet ŋen ewe pigok tusumti ningat zeye, “Notn Lasalus ek zawat mti muluk tawein yanŋ neŋ meti butema wasem.”

¹² Zeme nembanane nin pigok zewenn, “Amobotnanŋ, egaŋ zawat mti muluk tawen beme ikŋanŋ ŋep alik bemti wabe.”

¹³ Zisasiyanŋ Lasalus penanŋ gakiye ke met mme wawagat nâmti zeye. Âpme nempa nin nâmann zawat mti muluk tawenanŋ met buteme wasem kok nâmti zewenn. ¹⁴ Âpme Zisasiyanŋ naman pigok weyanŋ zemkawanŋ bemndaye, “Lasalus ek tambumbu tuk wenŋe yanŋ neŋ meti butema ewe wasem. ¹⁵ Neŋ zawat zapatnanŋ nâmban yanŋgut kapiyegak mamann gakiyan. Âpme neŋ ekmagen mulup mma in ekti nâmkinpepe kaliŋanŋ aikbep keyepmti nâma dolakŋanŋ penanŋ bein. Ele kame nin ilak ek eksât metne.”

¹⁶ Âpme ninmagangatnanŋ nempa ŋen kwitanŋ Tomas kwitnanŋ ŋen Glik zeleset Didimas makumtemien ke ningalen zeleset nempa pepet

kok zewanek. Egan nin pigok dinndoye, “Kame nin sambe bepî nsakwep ekmak mepmann ndome gakimâbanup.”

Zisas ek gakikiengatnan wawat ma mama keyet tonaj

¹⁷ Zisasmak nin ewe kainde maman Lasalus met beme kasup zulak zulak pi sumen weme egan bam mege. Keyepmti kwapatanj zemann am eknenanj zewien, “Lasalus ilak tujan bewen.”

¹⁸ Betani mka ke bejan penanj yek; Zelusalem mka temanj keyet sokjanik. (Mail zut mee kekok mamekotemien.) ¹⁹ Keyepmti Zuda am sambe eknenanj Matamak Malia iwit gakime ambembesi mimidesât mepmâbien.

²⁰ Âpme Matayanj Zisasmak nin kotnup zeme nâmti wenenanj ke tapme egan windembem toti selen meti ndaige. ²¹ Kegok mti Zisasiyet pigok dunduye, “Amobotnanj, geñ kapi mambek ze ipm ku gakinak. ²² Yangut alak pigogat geñ kwileki neniyet nâmti bipdi dundum samane egan keyet penanj neñ mamgain.”

²³ Zeme Zisasiyanj pigok dunduye, “Geñ yayanj ku mi, ipdi Lasalus ek neñ gilik zemti wasem.”

²⁴ Zeme nâmti Matayanj pigok zeye, “Maneti bam kan temanen gilik zemti wabe e neñ nâyap.”

²⁵ Zeme Zisasiyanj pigok zeye, “Gakikiengatnan wawat ma mama keyet noteknanj neñ keyepmti am nenanj neñ nâmkijpemnewe beme gakiwe yangut neñ neñ mamananj ewe gilik zemsawap. ²⁶ Ma am nen ewe seknanj melesinj mamti neñ nâmkijpemnewe beme eganj gakikipinj

mamambe. Geŋ neŋ zet zeyap kapi ɲep nâmkinpenik?”

²⁷ Zeme Matayaŋ zeye, “Amobotnaŋ, geŋ Kilais, Kawawaŋgat Nemuŋaŋ, msalen kapi totogat buŋam zapatnaŋ zenzenaŋ elak geŋ kapi e penan nâmkinpemingeyap.”

²⁸ Zet kegek zemti met weneŋaŋ Maliayet zeme kopme igak buzak pigok dunduye, “An zikat indanda ilak kotati gâgât tazein.” ²⁹ Zeme Maliayaŋ nânâŋak wati sakwep Zisasmak nin tabenen mege. ³⁰ Nin mka set biman baen tati Mata zempeme kwapme ewe keyegak to-tapmambenn. ³¹ Zeme nâmti Maliayaŋ mka keŋangatnaŋ sakwep wawatnak toti mepme Zuda am ekmak ambembesien tapmambien ekŋenaŋ wa sumen daen susât mezin mene zemti mâti kwatopmâbien.

³² Âpme Maliayaŋ windembemti mka set biman baen toti ndikme tapmman Zisas pedondom samti pigok zeye, “Amobotnaŋ, geŋ kapi tabek ze ipm ɲep ku gakinak.”

³³ Zemti sume Zuda am ek mâti mebien ekŋenaŋ ek mukulem mti ambembesi temaŋ mbien. Tapmme Zisasiyaŋ indikti keŋaŋ bekaŋaŋ penan beme siyaŋ bimaŋ soye. ³⁴ Some pigok indayaŋkweŋsiye, “In sekŋaŋ pe denen bemien?”

Indayaŋkwesime ekŋenaŋ zewien, “Amobotnaŋ, kopmane meti sumaŋ zikat gaman ekbak.”

³⁵ Met zikat same ekti Zisasiyaŋ siap ulu alep timti suye.

³⁶ Sume Zuda am ekñenañ ekti zewien, “An pi an kapimak notn notn penañ mti mamalup keyepmti egat tasuin egip.”

³⁷ Âpme notnañ ekñenañ zewien, “An kapi an ñen zikatnañ beñañ ñen weyañpeye keyet zapatnañ mekopme nâmbenn. Kogogapm an kapi sakwep kodak ze Lasalus kapi ñep weyañpeme alik tadak.”

³⁸ Âpme Zisasiyañ keñañ ewe bekanañ penañ beme sum sokñañ penañ mebenn. Lasalus gakime sekñañ mti met miña keñañ wepemti nanzañ temañ ñen wilili peme met einzuñañ bekek tage. ³⁹ Keyet mti Zisasiyañ sumpemti pigok zeye, “In nanzañ temañ kapi kwanzepeme kaiñañ melak.”

Zeme an gakiye keyet mâñañañ pigok zeye, “Amobotnañ, tambumbu zulak zulak ilak sumen tapme tozin yalak pi sek sesikñañ tapein pi zigogat nanzañ kwanzempepeyet tazenik.”

⁴⁰ Zeme Zisasiyañ pigok dunduye, “Neñ zet daen ñiñgoya e nâmane betetnañ bein. Geñ belak nâmkinpem nemane neñ Kawawañgalen winde keyet penañañ mma sokbeme eksenik.”

⁴¹⁻⁴² Âpme am notnañ ekñenañ nanzañ temañ bepiwan kwanzepeme mepme Zisasiyañ zikatnañ kululuñen gwaen ekme mopme pigok dunduye, “Bien, geñ dundundun kan katan nâmti manamukulem mnik keyepmti wisikñ ñiñgoyap. Neñ am mañge sambe talip ekñen kapiyañ neñ giti penañ zemnemanee koban keyet yañañ ekmâtâtâtgat mulup msât tati ñiñgoyap.” ⁴³ Kegok zemti kwizet temañ pigok

kuye, “Lasalus, geŋ pien kwatot!” ⁴⁴ Zeme am gakikiŋaŋ piwan banisiyaŋ setnaŋ betnaŋ kwasim pepeŋaŋ ma ŋokŋaŋ saŋgum meselem zempewien melesiŋ kwatopme Zisasiyaŋ zeye, “In banisiyaŋ betetak temaŋ mpepeŋaŋ e kwalet pemti peme melak.” Zeme kwalet pewien.

Zuda an ŋeŋaŋ ekŋenaŋ Zisas kume gakikiyet zemdelaŋ zempewien

⁴⁵ Âpme Zuda am sambe Maliayet ipmaŋgat siyet kobien ekŋenmagengatnaŋ am sambe notnaŋaŋ Zisasiyaŋ muluwaŋ mamananamaŋ mme ekti nâmkinpempewien. ⁴⁶ Âpme notnaŋaŋ belak Palisi ekŋenmagen meti Zisasiyaŋ Lasalus gakikiengatnan mme watage keyet zet zapatnaŋ mimindawien. ⁴⁷ Minindame nâmti sâpe sâpe bumbu an ŋeŋaŋ temaŋ ma Palisi egat kandaŋan mambien ekŋenaŋ an ŋeŋaŋ bembe notnaŋ indazemtetime kot ondekme pigok diindowien, “An kapi muluwaŋ mamananamaŋ omba penaŋ am sutnan tapmmezinaŋ kapi zigok msawanup?” ⁴⁸ Nin nâmti belak nâmpemti mamann am sambe bepi ekmagen met tusumâpme delaŋ zeme Loma amobotnaŋ manndadamuŋ min egaŋ ekme ŋep ku beme ningalen sesewat mka temaŋ pi kumasek yaloŋti aminne eyo indom yalom bep!”

⁴⁹ Ekŋengat tuŋguwinaŋgatnaŋ an ŋen kwitnaŋ Kaipas ek kan keyet sâpe sâpe bumbu sambe ekŋengat ŋeŋaŋin mamtan. An keyaŋ pigok diindoye, “In sambe bekapi keŋinpiŋ penaŋ!” ⁵⁰ Nin am sambe bekapi waleletgat zapat etaŋ bemâpmann ŋep ku bewe keyepmti an kwewaŋ ningat dopm gakimti am sambe pi ma nin mee

eyo ndamukulem mbe.” ⁵¹ Zet ke belak iknangot kenangalak ku zeye. Kawawangot zet ke kenanen beme zemkawang beye. Nup kan keyet egan sâpe sâpe bumbu sambeknangot nengangin mamtan keyepmti kwitnang kwitnang bam sokbewe keyet zetnang zemkawang beye. Zisas ek penang Zuda am nin yomengatnan gilik zemti ndatitiyet gakikiyet zenengang. ⁵² Wa ke Zuda am eknen etang indamukulem mimiyet etang ku gakiwe. Egan gakimti am Kawawangalen mangge msat katang mamangup nin bepi ondekdeme mangga kwep bemti mamanganup.

⁵³ Apme Zuda an nengang eknenang kan keyet yangbemti Zisas kume gakikiyet zetnang mbien.

⁵⁴ Apme Zisas Zuda amobotnang eknenang mineti gakikingang temang ewe tapme sutnateman kume gakinakmagangapmti Zuda msalen sosok penang ku mangge egan nin msat tungupman keyet ganzenan mka nen kwitnang Epalaim zeme ke met mamtemenn.

⁵⁵ Zuda am eknengalen Angalalang Kendonjin ke soknang beme mka isisiknang am sambeknenang Zelusalem mka teman yominangot namti Kawawangot sâpe sâpe busâgât ewenganak nengang mepmâbien. ⁵⁶ Meti Zuda am eknenang sesewat mka temanen motati Zisas zimosetnang timati ilinak met zenâm kot zenâm mti zewien, “An kapi pe Angalalang Kendoyet kapi kopme eksenup manze weyang zeme nâne.” ⁵⁷ Zeme Palisi an ma sâpe sâpe bumbu nengang eknenang zet pigok am zemkabem indawien, “Zisas kopme ekti ningat kot sakwep zemsokbemndaseip. Mme nin an ke wati met mka katiknang pesenup.”

12

Lasalusiyet wenenaj Malia egan Zisas wet sesik dolakñanaj zulutpeye

¹ Anjalalan Kendo tatagalen kasup 6 ewe tapme Zisasmak nin Betani mkaen mebenn. Nin mka ke Lasalus gakikiengatnan mme wage keyet motabenn. ² Zisasmak nin mepmann ekti notnane ekñenaj tu meu weyan bume mopme ambepeti met Matayelen mkaen tapme am zeme moti Zisasmak nin Lasalusmak totapmann Matayan tu meu timti kalop bem ndame nimbenn. ³ Ke tati tatnimann Maliayan wet sesikñan dolakñan penaj tosanaj mobotnaj penaj makwitimtemien ke nukñanaj teman pi mkoti keyan Zisasiyet setnan mulapme topme zulutpenti ñoksinanaj kapupeye. Âpme mka keñan tapmambenn bee wet sesik dolakñan bepian pimpenti tage. ⁴ Âpme nemanane ningat tungupmnanjatnan Zudas ek Iskaliot mkaenganaj namba keyan maneti Zisas bam zemkuwe. ⁵ Egan nâmti pigok zeye, “Wet kelakñan sesikñan dolakñan penaj kabon kapi belak mti met be-mann amnan 300 Kina ndame mti am bekopsat ekñen indawenek ze ñep benak!” ⁶ Egan wa mânep ke timti am bekopsat penaj indasât nâmti ku zeye. Egan ningalen mânep ele nemuñ ke mmamti mânep ndame mwatpenti mânep butnan buzak kambu matim makumkwitim nimtan keyepenti ndame wanok kok mbak nâmti zeye.

⁷ Âpme Zisasiyan pigok zeye, “In imbi kapiyet zet sambe zenzepiñ. Egan wet sesikñan dolakñan ke neñ sekñ kapi zulutneinen maneti gakima

nabembeyet nâmti kwitimti beme matazin yan alak kapi zulutnein. ⁸ Am bekopsat sambe ekñen bepi inmak msalen kapi kan teepmañ ewe mamambep mme neñ inmak kan teepmañ ewe ku mambap.”

⁹ Âpme Zisasiyan Betani mkaen ke met Lasalusmak mame Zuda am ekñenañ zapatnañ nâmti Zisasmak Lasalus an Zisasiyan gakikiengatnan mme wage an ke eyo ilisakwep idiksâgât kobien. ¹⁰⁻¹¹ Zuda am ekñenañ Lasalusmageset sâpe sâpe bumbu an ekñen bankum indemti Zisas mâti mepmâbien. Keyepmti sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ekñenañ Zisasmak Lasalus ilisakwep idome gakikiyet zetnañ zewien.

Zisas Zelusalem mka teman mowepme kwizet buñamañ mwabien

(Matiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Msat msame am sambe penañ ekñenañ Anjalalañ Kendo tasâgât Zelusalem mka kopmâbien ekñenañ zet pigok nâmbien: Zisas ewe selen baen takozin zeme nâmti ¹³ ekñenañ niwet sinañ mee pi mutum timti Zisasmak nin selen baen ndaiksâgât mepmâbien. Met ndaikti kwizet buñamañ mwati kwizet pigok kumbien,

“An kapi Amobotnañ Kawawañañ ikñañ zempeme kozingat Kawawañgat kwizet buñamañ mwati sesewatpene! Kawawañañ ikñañ Islael am ningalen Amobotnañ kapi keñ sewakñañ mpen.”
(Sam 118:25)

¹⁴ Keyet Kawawaŋgalen Zet Itnaŋanen kapigok zenzeŋaŋ keyet katan Zisasiyaŋ doŋki nembraŋaŋ ŋen aikti keyet dukŋaŋ totati moge.

¹⁵ “Am Zaion mka temaŋ talip in ku kiŋgalit. Amobotnaŋin ilak kozin. Egaŋ doŋki nembraŋaŋ ŋeniyet dukŋaŋ mot totati ingalen kozin.” *(Zekaraia 9:9)*

¹⁶ Nembraŋane nin kwitnaŋ kwitnaŋ sokbeye ke ekbennaŋgut yaŋaŋ ku nâmâtâbenn. Yaŋ bam Zisasiyaŋ gakimti kululuŋen mundumaŋ saŋga soŋgaŋaŋmak keyet keŋan ewe mowepme nin Kawawaŋgalen Zet Itnaŋanen zet keyet yaŋaŋ eknâmâtâti pigok otnâmbenn, “O, an pi sesewatpewenn ke meluwaŋ pi mimiŋaŋ keyet katan penaŋ msawenn.”

¹⁷ Zisasiyaŋ Lasalus gakikiengatnan mme wapme am sambe tati ekbien ekŋenaŋ meti am notnaŋ zet zapat mimindame ¹⁸ am sambe penaŋ ekŋenaŋ zapat ke nâme delaŋ zeye keyepmti ekŋenaŋ selen meti Zisas aikbien. ¹⁹ Aiksâgât selen mepmâpme Palisi ekŋenaŋ indikti ilinak zenâ zenâ mti zewien, “Nin belak zet mulup etaŋ tapmann am sambe bepi ilak ekmagen met tusume delaŋ zemâzin!”

Glik am notnaŋ ekŋenaŋ Zisas eksâgât mebien

²⁰ Zuda am Anŋalalaŋ Kendoyet Zelusalem mka temaŋ Kawawaŋ sesewatsasât mopmâbien kan keyet Glik am notnaŋaŋ keŋogak Kawawaŋ sesewatsasâgât koti tapmambien. ²¹ Yaŋ an ekŋen keyaŋ Pilip Galili msat keyet mka ŋen Betsaida keyetnaŋ ekmagen meti zewien, “An notn, nin Zisas eksâgât nâmti kotnup.”

²² Zeme Piliwan met Enduluyet zeme wati ilisakwep Zisasmagen meti “Glik am notnan giksât kolip,”

²³ zemalu Zisasiyan nâmti zeye, “Kawawanan Angat Nemunan kwizet bunaman mwat peme amnan eegalen teman ilak danjoin. ²⁴ Neñ zet penan pigok zema nâit, nin sanjom alik kwewetan sumunti kasinen bemann e iknan kwep keyak matazin. Yan msalen met ondemann moti penan bilimak sambe mapein. ²⁵ Âpme an nenan msalen kapi mamti nâgât kwizet bunamnan gapmti manan ketalasiwe beme bam mama kanzizit tiwe. Âpme am nenan nâgât kwizapatn nan gat mti manan ketalat ku pewe beme bam an ke walelet aikbe. ²⁶ Am nenan nâlen sisiliñ namba besât nâmba beme neñ mambawenak napmâpmeti mulupm mti mambe. Am nenan nâlen mulup mti mambe beme Bienan kwizet bunaman mwapewe.

Zisasiyan gakikinanggat yanang zemkawan beye

²⁷ Pi gakikiyelen kan soknan penan kopme nâmti keññ sindem penan bein. We, ne pe zigok msap? “Bien, geñ kan bewanan kapi sebem neneyelen zesap ma zigok?” Wa kekok yek, sindem kekok ke titiyet msalen kapi toban. ²⁸ Keyepmti Bien, geñ nepgat nuknan beke peme nâgât palen mopme keyan gâgât kwizet bunamdi mwabe!”

Zeme kululunengatnan zet pigok sokbeye, “Geñ mmane nâgât kwizet bunamm msalen ke palaknan beyeyan ewe mmane omba penan palaknan bem mekobe.”

29 Âpme am sambe ninmak tapmambenn ekņenaņ kwisak ke nâmti zewien, “Kululuņ kwisak kun.”

Zeme am notnaņañ zewien, “Kawawaņgalen ensel ņenaņ Zisas zet tadunduin.”

30 Zeme Zisasiyaņ zet ke nâmti pigok zeye, “Wa zet ke nâgât mti ku zep. Ingat mti kululuņengatnaņ zet ke sokbep. 31 Pi ilak msalen am Kawawaņañ zelin nâmti keyet dopmaņ mutumindandayelen kan bein. Keyepmti msalengalen mama mimi mgasik keyelen toņañ Sadaņ ilak mkutupeme wembe. 32 Âpme neņ tep palen palak palak wema nomnemti mwatonzemnewep kan keyet msat sambe am ekņenaņ zapatn ke nâmti neņmagen kot tusumti mambep.” 33 Ke Zisasiyaņ gakiki zigok gakiwe keyet zetnaņ zemkawaņ be-mindaye.

34 Zeme nâmti am tabien ekņenaņ pigok dundu-wien, “Nin Kawawaņgalen Zet Itnaņanen zet kapigok maeknup, Kilais ek msalen koti gakikipiņ kwesiņ kwesiņ mamambe. Âpme naman geņ eneyet pigok zenik, Angat Nemunaņ ek tewen kumti mwatonzempewep. Geņ Angat Nemunaņ ke pe an kwiyet penañ nâmti tazenik?”

35 Yaņkwesime Zisasiyaņ zet dopmaņ pigok gilik zem diindoye, “Nâlen taņamm busatnaņañ ingat tuņguwinan kan isikņañ bugan busatnaņ bemti tabe. Tapme in taņam sokņaset ke ekti mebep. Mineti in tambusosok temaņañ indasumuņme keyet keņan mebepmagengat ek titiwep. Geņ tambusosok kiņkiņañ keņan mebegen set ņep

ekmâtâti ku mebek. ³⁶ Keyepmti tañamm busatnañ toñañ neñ ewe kapi yagak tapma in nâgât nâmkiñpemti nâgât nemunamban penañ bewep.” Zisasiyañ zet kekok dinndomti buzak pak zemti met enzilim mebenn.

Zuda am notnañañ Zisas ku nâmkiñpewien

³⁷ Zisasiyañ am zikalin palen penañ menok sepem igak igak mme ekbienañgut am sambe penañañ ku nâmkiñpewien. ³⁸ Bee golañ zenze an Aizayayañ eweñan baen zeye keyet katanñ amnan mbien. Egañ pigok zeye,

“Amobotnañ, am pe kwiyañ penañ ningalen zet nâmkiñpewe? Ma Amobotnañañ am pe kwi penañmagen menok mme windendi temañ ke ekbep?” *(Aizaya 53:1)*

³⁹ Amnañ Zisas ku nâmkiñpewien keyet zetnañ eweñan golañ zenze an Aizayayañ ikñañak zet ñen ewe pigok zeye,

⁴⁰ “Am ekñañañ zet zapatn nâmti nâme belakñañ mambein keyepmti am ekñañ keyañ kwitnañ kwitnañ ñen ekti yañañ nâmâtâbiekmagengapmti Amobotnañañ zikalin ma keñin mee pi mme bubep pemâge. Mineti ekñañañ eknâmâtâti keñ gilik zenze aikme weyañindenakmagengapmti kekok mge.” *(Aizaya 6:10)*

⁴¹ Golañ zenze an Aizayayañ zet zeye kapi egañ Zisasiyelen mulupmañgat winderañ bam kwabe beke ektati egat zetnañ kapi zeye.

⁴² Âpme an ñeñañ bembe notnañ ekñañañ Zisas nâmkiñpewien. Yañgut nâmkiñpepenn sosok

zemkawan bemann Palisi ekñenaj ndiksokbemi paset zupman ndamâpme towebanupmagen zemti buzak mamtemien. ⁴³ Ma am ekñenaj zapatn nâmti mme kwizapatn tototnaj bewemagen zemti nâme nukñaj beye. Mti ekñenaj Kawawan kwizet bunamanj mwatpepeyete nâme tototnaj beye.

Zisasiyelen zetnanañ bam zemndowe

⁴⁴⁻⁴⁵ Zisasiyanj zet pigok bekap penanj zeye, “Am ñenaj neñ nikmâtâti nâmkijpemnewe beme wa neñ etanj yek an zemneme toban ek eyo ekmâtâti nâmkijpempewe. ⁴⁶ Neñ kululungatnan msalen kapi am mbusatnaj bemindesâgât toban. Âpme am ñenaj neñ nâmkijpemnewe beme egan tambusosogengatnan nâlen busatnanen kwabe. ⁴⁷ Am ñenaj zetn nâmti wisat mti bamkumpewe yanjut neñ keyete dopmanj ku sawap. Neñ wa am yominanjat dopmanjin indandayete msalen kapi ku toban am yomengatnan gilik zemti indatitijete toban. ⁴⁸ Âpme am ñenaj neñ bam kunnemti zetnanañgat wisat mbe beme bam zet mulup temanen tabe. Zet zema wisat mamin zet kapiyanj ikñaj kan delanj zenzenanjat zet muluwen peme tati ekbe. ⁴⁹ Wa neñ zet kapi nananjat kenanjagalak ku manzeyap. Bien zemneme toban egan ikñaj zenzeyete zemâtâtnanje keyete katanj penanj manzemkawanj beyap. ⁵⁰ Neñ zetnanañ ikñaj kapiyanjak am mama kanzizite maaikindain e nâmkijpemti keyepemti egalen zet ke ikñaj zemâtâtnanjenok esemtenj manzemkawanj beyap.”

13

Zisasiyan ningat setn zulutndeye

¹ Anğalalaŋ Kendo tatagalen kasup kwep ewe tapme Zisasiyan pigok nânge, “Olak, neŋ msat kapi pempti Bipmmagen mobogalen kan ilak bududuk penañ bein,” nâmti ammak nin ek nâmkinpempti ekmak oloŋkati oloŋen palen mamatemenn keyepmti ningat kemberŋ temaŋ penañ nâmndeye.

² Zisas ma nembañane nin tambume tu meu nsâti mot ondektati tatnneti pemann Saimongat nemuŋaŋ Zudas Iskaliot mkaengatnaŋ ek Sadaŋaŋ Zisas zemkukuyet zet kelakŋaŋ mp-eye. ³ Âpme Zisasiyan pigok nânge, “Bianaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ sambe pi nâgât betnnan beye. Âpme neŋ ikŋaŋmagengatnan toban yanaman ewe gilik zemti naman ikŋaŋmagennak mowebap.” ⁴ Ke nâmtati egaŋ meu nini mundumengatnan wati kâlâpmaŋ teepmaŋ sakŋangatnaŋ bee gulupeme weme taot mti pemanen kwasimpempti ⁵ tu pelewen kasime topme mti yaŋbemti nembañane nin sambe setn palakŋaŋ zulutndemti taot pemanen zampeye ke mti takaput ndemepmaŋge. ⁶ Tapmnetneti Saimon Pitamagen koti setnaŋ zulupesâpme egaŋ pigok zeye, “Amobotnaŋ, geŋ eneyet neŋ bukapiyet setn penañ pi zulutnesenik?”

⁷ Zeme Zisasiyan pigok dunduye, “Neŋ muluwaŋ tapmiyaŋ kapiyet yaŋaŋ penañ alak kapi ku nâmâtâdik bamgegut o nâgâek piwan yaŋaŋ pigogapmti tapmnemaŋge e nâmâtâbanik.”

⁸ Âpme Pitayan pigok zeye, “Yek penan, geŋ nâgât setn zululupin!”

Zeme Zisasiyan pigok zeye, “Neŋ sedi ku zulut-gesap beme geŋ neŋmak tususunit ewe ku tabe.”

⁹ Zeme Pitayan pigok dunduye, “Amobotnan, kekok beme setn etan yek, betn ma ŋokŋ mee temakwep zulutne!”

¹⁰ Zeme Zisasiyan pigok dunduye, “Amnan tu zuluti bam belaknik meti kot witalip selinan etan zuluti matalip. In sambe kapi yompin kwetetepman etan bemâbien. Âpme tuŋguwinanŋatnan an kwewan kwetetepman penan ku mamain.”

¹¹ Egan an zemkuwe egat nâmti keyepmti pigok zeye, “In sambe kapi dolakŋan etan yek; an kwep bekanan.”

¹² Setn zulut mepme delan zeme kot kâlâpman ewe mim mundunŋti met munduman tot tagom tati pigok dinndoye, “In neŋ selin zulutindeya kapiyet yanŋan ŋep nâip? ¹³ In nâgât Amobotnanŋ ma An zikat indandan manzeip e ŋep nânmemti manzeip. ¹⁴⁻¹⁵ Âpme neŋ Amobotnanŋin ma An zikat indandanŋin manâmneip neŋ alak selin zulutindema egip sepem kekokak in ilinak ŋenan ŋengat setnan zulutpem ŋenan ŋengat setnan zulutpem mammambep. ¹⁶ Neŋ zet penan pigok diindoma nâit, sisilin nemba ŋenan Amobotnanŋan sebempemti egan mobotnan ku mamain ma amobotnan ŋenan nemba ŋen mulup zet manzempeme mezin beme nemba mamezin keyan an mulup zet masain ke ŋep ku mamtopein. ¹⁷ In zet kapi dinndoma nâyo keyet katan

penañ mbep beme in set ke ekme dolakñañ beme oloñen mbep.

¹⁸ Neñ zet kapi zema in sambe ilinsakwep ku indati mâzin. Neñ in sambe kapi nenn nâmti indati mâban. Âpme kwep ñen bekañañ e nâmtiñgut waban keyepmti ekmagen Kawawañgalen Zet Itnañanen zet ñen pigok tazin ke katikñañ bewe, ‘An neñmak meu pelep kwep nilut egañ neñ zemnowe.’ *(Sam 41:9)*

¹⁹ Kwitnañ kwitnañ kapi penañ ewe sokbem-bepiñ tapme neñ eweñanak diindoyap keyepmti kwitnañ kwitnañ nâgât palen tasokbeme ekti pigok nâmbep. ‘O, Amobotnañañ ikañ zeme nâmbenn wan penañañ ilak alak kapi sokbemsame eknupmak,’ nâmbep. ²⁰ Neñ zet penañ suk-wep pigok zema nâit, am ñenañ neñ an ñen zem-pema kopme egañ kwitnañ kwitnañ dolakñañ mimindawe beme wa ekañen mimindanup zemti neñmak Bien zemneme koban nit eyo keñ taolet minndawe.”

Zisasiyañ nembrañane ekañenmagengatnañ ñenañ zemkuwe keyet zemkawañ bemindaye (Matiyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Zisasiyañ zet kekok zeme delañ zeme Zudasiyañ alak zemnosem e nâmti keñañ bekañañ penañ beme nembrañane nin pigok zem sokbemndaye, “Neñ penañ suk-wep penañ zema nâit, ingat tunñuwinañgatnañ ñenañ neñ zemnosem.”

²² Zeme nâmti nembrañane nin weññ mepme nnak meek koek mti pe kwiyet nâmti zein zemti nâpemann mekwapme tabenn. ²³ Âpme nembra ninmagengatnañ Zisasiyañ nâmpeme dolakñañ

penaŋ mambemtan nemba keyaŋ Zisasiyet solonan penaŋ totapmaŋge. ²⁴ Keyepmti Saimon Pitayaŋ nemba keyet zikat petaŋ mti zeye, “Kwiyet nâmti tazein ze belaknik yaŋkwesimane ningat zeme nâne.”

²⁵ Âpme neŋ ulunzemet Zisasiyet wakŋanen bemti pigok yaŋkwesiwan, “Amobotnaŋ, geŋ zet kapi ninmagengatnaŋ kwiyet nâmti tazenik? Ze zemane nâne.”

²⁶ Yaŋkwesima Zisasiyaŋ pigok dinoye, “Neŋ meu tuŋanen nupmamaŋ pema topme olek sama nsem an keyet nâmti tazeyap.” Kegok zemti nupmamaŋ peme topme mkwati Saimongaŋ nemuŋaŋ Zudas Iskaliot mkaengatnaŋ ke same mti niŋge. ²⁷ Nime nime keyegak Sadaŋaŋ keŋanen toti keŋaŋ mme yuŋgume delaŋ zeye. Âpme Zisasiyaŋ pigok dunduye, “Geŋ keŋdan kwileki msâgât tatnânik elak sakwep meti miya!” ²⁸ Zisasiyaŋ Zudas zet kegok tadundume nemba nin tabenn nin Zismak Zudas egelaŋ zet eneyet tazelup ke ku nâmbenn. ²⁹ Keyepmti nemba notnaŋaŋ pigok otnâmbien Zudas ek ningalen mânep egaŋ mandamuŋ min keyepmti Zisasiyaŋ Kendoyet meu nim tabanupgat nâmti meu met kwititiyet mene ma am bekopsat ŋen mânep met sasayet tazempein mene nâmti tapmambenn.

³⁰ Âpme nupmamaŋ Zisasiyaŋ Zudas olek same nim pemti keyegak tambu sutnan toti mege.

³¹ Zudasiyaŋ toti mepme mepme Zisasiyaŋ nembraŋane nin pigok dinndoye, “Angat Nemuŋaŋ neŋ alak nukŋaŋ palen mopma keyaŋ kwizet buŋamm temaŋ tisowap. Âpme nâgât

paleseti Kawawaŋgalen kwizet buŋamaŋ kegogak temaŋ bemesâpm. ³² Âpme Kawawaŋaŋ An-gat Nemuŋaŋ neŋ kwizet buŋamm ammagen mpalakŋaŋ beme neŋ egat kwitnaŋ kegogak mwat onzempewap. Kelak belaknik penaŋ kapi sokbeme eksâip. ³³ Nembanne, neŋ inmak kan isikŋaŋ bugan kapi etaŋ tasâpmnup. Âpme bam-gat in neŋ tokwati natimapme bewe. Âpme neŋ zet Zuda an damuŋ diindowan keyegak naman ingat diindoma nâit, ‘Neŋ mebaŋ ke in ŋep ku kobep.’ ³⁴ Kegogapm neŋ zii zet alakŋaŋ pigok di-indoma nâit: In ilinak ŋenaŋ ŋengat gogot ŋenaŋ ŋengat gogot mti gogot palenak mambep. Neŋ in gogot mimindemti indatimamkolap sepem kegok in ilinak mti mambep. ³⁵ In kegok mti dolakŋaŋ mame am ekŋenaŋ in nâgât nembanne mamaip e sosok nâmâtât indewep.”

Pitayaŋ Zisas zemkandatpesem keyet zemkawaŋ beye

(Matiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Âpme Saimon Pitayaŋ pigok yaŋkwesiye, “Amobotnaŋ, geŋ pe deset mebanik?”

Yaŋkwesime Zisasiyaŋ pigok zeye, “Neŋ mebawen geŋ keyegak ŋep ku kobanik bamgulak ŋep kobanik.”

³⁷ Zeme Pitayaŋ pigok zeye, “Amobotnaŋ, geŋ pigogat neŋ ku gapmât kokogat zenik? Neŋ gâgât mti geŋmak meti maman ŋep ketalasiwap nânik!”

³⁸ Âpme Zisasiyaŋ pigok dunduye, “Geŋ nâgât mti neŋmak meti sekdi ketalasi sâgât zenik? Neŋ

penaŋ sukwep pigok zema nâmbak, tambu sutnan sakokolok kwitnaŋ ewe kukupin tapme geŋ sek tuk zemkandat newanik.”

14

Zisasiyaŋ Kawawaŋmagen mebegalen set damuŋ bein

¹ Zisasiyaŋ nembraŋane nin pigok dinndoye, “In nâgât kemberŋ temaŋ mti keŋinaŋ yayaŋ temaŋ ku mit in belak Kawawaŋmak nit nsakwep nâmkinpemndemti windemak talit. ² Bienaŋ mamainen gwaen mka sambe sambe penaŋ wemez in e ku tatnak ze neŋ met mkaŋin weyaŋpepeyet zetnaŋ kapi ku diindowak. ³ Neŋ pi meti mundumin beke weyaŋne weyaŋne pema delaŋ zemeŋgut naman gilik zemkoti indatima nsakwep meti neŋmak ke mamambanup. ⁴ Neŋ mebaŋ in mka set ke nâip.”

⁵ Zeme Tomasiyaŋ pigok yaŋkwesiye, “Amobotnaŋ, geŋ pe deset mebanik? Nin zet tazenik kapi ku weyaŋ nâmatâtnup keyepmti nin pe set zigoset gâlen ke kwabanup?”

⁶ Zeme Zisasiyaŋ pigok zeye, “Set ma zet penaŋ ma mama keyet toŋaŋ neŋ. Neŋ kandat nemti ŋenaŋ igak set belakŋaset Bienmagen ŋep ku mobogalen. ⁷ In eweŋanak baen mamkwabennen ke nâgât Kilais kegok nâmatâtnembiek ze Bipmnaŋgat kegogak ŋep nâmatâtpewiek. Yaŋ alak pi kwitnaŋ kwitnaŋ sambe nâgât palen kwapmâsâpm ke ekti Biengat yaŋaŋ ŋep ekmâtâsâip.”

⁸ Kegok zeme Piliwan pigok zeye, “Geŋ Bipdi ke de ze zikat ndamane nin ekti nâmann delan zeme oloŋen palen mambanup.”

⁹ Zeme Zisasiyan pigok dunduye, “Pilip, neŋ kan teepman bepi inmak mamkwaban pi geŋ ewe yanŋ ku niknamâtâtnik? Am ŋenan neŋ maniknâmâtâzin beme egaŋ Bien maekmâtâzin. Âpme geŋ zigogat pigok nayanŋkwesinik, ‘Geŋ Bipdi ke de tazin ze zikat ndamane ekne?’

¹⁰ Bienmak nit kwep mamamti napmukulem mme mulup mamiyap pi Pilip, geŋ ewe ku mandikmâtâdik? Neŋ zet sambe mandiindoyap ke wa nananŋat keŋnanŋalak ku manzeyap. Bienan neŋmak mamti zet keŋnanŋ bemneme manzeyap.

¹¹ Bienmak nit kwep mamalup manzeyap. In zet ke penaŋ nâmkiŋpewep. Neŋ zelan etaŋ zema nâme zet dâsukinok besemagengat mulup sambe mamiyap beke ekti penaŋ nâmkiŋpemnembe.

¹² Neŋ zet penaŋ pigok diindoma nâit, am ŋenan neŋ nâmkiŋpemnewe beme egaŋ neŋ mulup mamiyap kaboŋan ŋep mbe. Ya wa ke etaŋ yek egaŋ neŋ mamiyap ke sebempemti sambe mmebe. Neŋ Bienmagen mobap keyepmti am ekŋen ke winde indamti indamukulem mimindema ekŋenanŋ mulup kegok mbep. ¹³⁻¹⁴ In neŋ nâmkiŋpemnemti nâgât kwitnnanen kwileki ŋeniyet nâmti dundum name neŋ keyet penaŋanŋ ŋep maaikindamambap. Kegok mma Bienan nâgât paleset kwizet buŋamaŋanŋ temaŋ tiwe.

Zisasiyan Emetak Teŋ peme togot zetik mge

¹⁵ In nâgât gogot mti mamambep beme in nâlen zetn manzeyap kapi maŋgawepup. ¹⁶ Keyepmti

neñ moti Bipmnanğat zema eğan ingat mukulem mimiñin ñen peme toti inmak kwesiñ kapi mamti maindamukulem mmambe. ¹⁷ Zet penanğalen Emetak Teñ kapi am msalen nâmkijpepeñinpiñ belak kileñ mamaip ekñenañ ku tiwep. Ekñenañ ek ku ekbien ma keyet yañanğ ku nâip. Âpme ingut egat yañanğ nâip keyet mti ingat keñinan mame in egat yañanğ nâmpaip.

¹⁸ Neñ gakimti indemti mebet katikñanğ penanğ ku mebap; Neñ bam ewe gilik zemti inmagen kobap. ¹⁹ Neñ kan isikñanğ bugan kapi tapmoti gakimti naman wabap. Âpme am msalen belak kileñ mamaip ekñenañ ku nikbep. Âpme ingut ñep nâmkijpemnemti mamaip keyepmti nikbep. Neñ mama kanzizit ke indama timti mambep. ²⁰ Neñ gakikiengatnan wabap kan keyet Bienmak nit kwep penanğ bemti mambalup ma neñ kegogak inmak kwep bemti mambanup. Keyet yañanğ ñep mamañinañ ekmâtâbep.

²¹ Am ñenañ nâlen zeomkalili sambe kapi nâmti gawepumti nâgât kandañnnan meti nâgât gogot mimnewe beme Bipmnanğ an ke kegogak gogot mpewe. Âpme neñ an ke gogot mpemti yañanğ penanğ zemkawañ bem sama nâmatâtnembe.”

²² Kegok zeme nâmti Zudas Iskaliot mkaenganğ keyet opmañanğ pigok yañkwesiye, “Amobotnañ, geñ kwilekiyet yañanğdi am sambe bepi anğalañ indemti nin etanğ kapi zemkawañ bem ndasâgât etanğ pi zenik?”

²³ Yañkwesime Zisasiyanğ zet dopmañ pigok gilik saye, “An ñenañ neñ gogot mnewe beme eğan nâlen zet nâmti ñep gawepuwe. Âpme

Bipmnañ ek gogot penañ mpewe keyepmti Bienmak nit nsakwep ekmagen koti ekmak mamambalup. ²⁴ Âpme an ñenañ nâgât wisat nâmnembe beme egañ zigoset zetn nâmti ñep gawepuwe. Zet sambe mandiidomkwapma nâip ke wa nenañgalen ñoktikñnañgat etañ yek. Bien zemneme toban ekmagengatnañ ke timti mandiindoyap.

²⁵ Nenn ewe inmak kapiyak mamti zet kapi mandiindoma nâip. ²⁶ Âpme neñ moti zema Bienañ mukulem mimiñin Emetak Teñ ke zempepeme egañ toti nânâ dolakñañ sambe sambe zikat indamâbe. Mti neñ zet diindoma in notnañ kandapmâbien mee pi ewe mbutem indame nâmbep.

²⁷ Neñ indemti mesât tati betziññ keñ sewakñañ palen mama ke indayap wa ke am belakñañ ñenañ mamimindaip keboñ yek nenañgalen keñ sewakñañ penañ ke keñinan be-mindeyap. Keyepmti neñmagen kwitnañ kwitnañ nukñañ sambe sokbeme ekti in keñin yayanñ temañ kwapme ku kingabep. ²⁸ Neñ ñenañ pigok diindoma nâyo, 'Neñ indemebawañ met maneti bam ewe inmagen gilik zemti kobap.' In keñin neñmagen penañ bempemti mamambiek ze neñ Bien an windenañben ekmagen mobap zema nâmti oloñen temañ mbiek. ²⁹ Pi ewe kwitnañ kwitnañ sokbembepiñ tapme eweñanak tadiindoyap keyepmti in tati ekme kwitnañ kwitnañ nâgât palen ke sokbeme ekti zet tazema nâip kapi nâmkiniñpewep. ³⁰ Neñ zet sambe teepmanñ ku diindosap msat kapiyelen damuñ Sadañ ek ilak kokogalen bududuk penañ min. Egañ neñ ñep ku mtot neneyelen. ³¹ Neñ Bienañ iññañ

zemâtâtneye keyet katarj Bien gogot msamti zetnarj gawepumti mulup sambe kapi mmepma msalen am sambe kapiyanj nikmâtâpmâbep. Keyet wapme ilak mka pi pempti metne.

15

Zisas ek wain tep yanarj nembon

¹ Neŋ wain tep yanarj ŋoteknarj penarj âpme wain mulup keyet tonarj Bienarj iknarj bein.

² Keyet mti mulupmanj mmeti ekme betnarj ŋen neŋmagen om mebetnarjanjut penarjanj pepepinj tapme ekti maantimpeme mezin. Âpme naman betnarj ŋen ekme penarjanj dolaknarj maelikzin beme egarj weyarj betnarj bekanarj notnarj elengem time topme tati penarjanj sambe maelikzin. ³ In neŋ zet diindoma zetn nâmti nâmkinj pempti ilak kwetetepmanj bemti neŋmagen tuseumâbien.

⁴ Keyet mti in neŋmak tususunj in dolaknarj mme neŋ inmak tususu kegogak dolaknarj mti mamambanup. Âpme wain tep betnarj ŋen pemanen daen tususupinj belak igak tungupman anzam tati penarjanj igak ŋep ku maelikzin. Egarj tep penarjmak daen tusum tatingut penarjanj maelikzin. Âpme in kegogak neŋmak tususupinj mambep beme in penarjin dolaknarj zigoset elikbe?

⁵ Wain tepmanj bee neŋ mme sinarj betnarj e in keyepmti am ŋen neŋmak tususunit kwep tabe beme am kemagen penarjanj omba elikmâbe. In neŋ nemti ilinak etarj anzam tati kwileki ŋen pembenarj ku aikbep. ⁶ An ŋen neŋmak tususunj tapme keyet penarjanj ku sokbein

beme neŋ tususunit ke elenŋem pewe. Âpme wain betnaŋ elenŋem time towemti anŋasimti memun bem weme timti tewen time moti manzin ek sepem kegogak msawep. ⁷ In neŋmak tususunin kwep tapme zetn gawepumti mambep beme in kwileki ŋeniyet nâmti dundum nawep beme neŋ keyet penaŋan msokbewap. ⁸ In ammagen mulup mme am nâmkinpepemak sambe sokbemâbep beme set keyeset am ekŋenaŋ in nâgât nemunnambanne penaŋ mamti mulup mamip e indikmâtâti Kawawaŋgat kwizet buŋamaŋ omba penaŋ mwabep. ⁹ Âpme in neŋmak tususunin matazin keyepmti in am sambe gogot mami-mindeip keyepmti neŋ ingat gogot penaŋ mami-mindeyap sepem kegogak Bien Kawawaŋan neŋ gogot penaŋ mamnain. ¹⁰ Âpme neŋ Biengalen zet sambe bee gawepumti mamiap keyepmti Bi-enaŋ nâgât gogot penaŋ mamnain. In sepem kegogak nâlen zetn sambe gawepumti mambep beme neŋ ingat gogot penaŋ mimindewap.

¹¹ Âpme neŋ oloŋen palen mamayap keyepmti in neŋmak pepep bemamti kwitnaŋ kwitnaŋ zeya kapi kegogak mbep beme in neŋ mamayapnok keŋ oloŋen palen mamambep. ¹² Neŋ ingat zemâtâtât zet ŋen kapigok diindoma nâit, neŋ in gogot mamimindeyap sepem kegok in ilinak ŋenaŋ ŋengat gogot mti mamambep. ¹³ An ŋenaŋ am notnaneyet mti mamaŋan kileŋ ketalasiwe beme an keyet nâma amgat gogot omba penaŋ mamimindein kegok nâmpewap. ¹⁴ In mulup zet diindoyap keyet katanŋ mâti mme neŋ indikma nâgât notne penaŋ be-

wep. ¹⁵ Neŋ ingat sisiliŋ nembanne ewe ku zeyap neŋ ingat notnne penaŋ zeyap. Sisiliŋ an egaŋ amobotnaŋaŋgalen keŋanen zet zigok tazin ke ku manzeme nâinaŋgut Bienmagengatnaŋ zet sambe timti toban bee in sambe diindoma nâmâbien keyepmti neŋ ingat nâma notnne penaŋ mambemâzin. ¹⁶ In neŋ ku nabien; neŋ in neŋmak mamayet indati zemindema meti muluin dolakŋaŋ mme penaŋaŋ sambe sokbemt看 wemti kwesiŋ tatagalen keyet diindowan. Keyepmti in met mulup mimamambe kwileki ŋeniyet olati nâgât kwitnnanen Bien dundum same egaŋ indamukulem mimindewe. ¹⁷ Neŋ zemâtâtât zet ŋen pigok diindoma nâyo keyegak ewe zema nâit, in ilinak ŋenaŋ ŋeniyet gogot mti mamambep.

Zisas nembanaŋane ekŋen mulup mme sisipeŋpeŋ mimindewep

¹⁸ In mulup tapmim mepme am ekŋenaŋ indik talati mtoidewep beme in nenn mamimname egip keyet otnâmbep. ¹⁹ In am ekŋen kemak tusumti mambiek ze ekŋenaŋ kasa kasa ŋep ku mimindawiek. Neŋ in am kapiyet tuŋguwinangatnan indatimti set ŋen zikat indama ilinaŋgalen set itnaŋaŋ ke bamkumpemti nâlen mama mimi mâti mamip. Keyet mti indiktalati mtoidewep. ²⁰ In neŋ zet ŋen pigok diindowan e nâip, ‘Sisiliŋ nembayaŋ amobotnaŋaŋ sebempemti mobotnaŋ ŋep ku manak.’ Keyepmti am ekŋenaŋ neŋ sisipeŋpeŋ mimnawien sepem kegogak in mimindawep. Ma am notnaŋaŋ nâlen zet gawepuwien sepem kegogak am

notnanaŋ ingalen zelin ɲep gawepuwep. ²¹ Am nâmkinpepepiŋ ekɲen kapiyaŋ neŋ Kawawaŋaŋ ikɲaŋ zemneme toti mulup mamiap ke ekɲenaŋ ku nâmâtâlîp. Keyepmti ekɲenaŋ in neŋmak tusumti mamaip keyepmti in omba penañ mtoidewep. ²² Neŋ msalen kapi toti am ekɲen ke zet zapatn kapi ku diindowan ze zet kapiyaŋ yomin sosok ku mkawaŋ bem indenak. Pi zemkawaŋ bewan keyepmti yomin sosok mamimkawaŋbein. Kwileki ɲenaŋ yomin ke ɲep ku aŋgalaŋpepeyelen. ²³ An ɲenaŋ neŋ niktalati mammtotnein beme egaŋ Bien kegogak mammtopein. ²⁴ Neŋ am tuŋguwinan menok temaŋ temaŋ amnaŋ ku mimiyeleŋ ke mamkolap ke ku mbak ze ekɲenaŋ nâgât ɲenzinziŋ mti yom temaŋ ku aikbiek. Pi neŋ yomin mimsokbema yomin ke ekmâtâtîŋgut ekɲenaŋ naman nâgâek mtopenup zemti Bien kululuŋen main ek eyo mammtopeip. ²⁵ Kegok mme golaŋ zenze an zet ɲen kapigok zenzeŋaŋ ke penañaŋ masokbein, ‘Ekɲenaŋ yompiŋ belak tuŋgupman penañ ɲenzinziŋ msamti mammtopeip.’ (*Sam 35:19; 69:4*)

²⁶ Neŋ mulupgat indamukulem mimiŋin Emetak Teŋ Bienmak mamain ke moti zempema toti egaŋ Bien Kawawaŋmak nigat yaŋŋ weyaŋ zemkawaŋ bem indame nâmâtât ndewep.

²⁷ Âpme neŋ in indatimti mulup yaŋbemti mkopma nikbien keyet zet zapatn am zemkawaŋ bemindame nâmâbep.

16

¹ Mineti amnaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ nukɲaŋ ɲen

mimindame nâmkinpepeen sukñañ bewepmagat zet eweñanak tipman baen pigok diindowan. ² Am ekñañ in Zuda am ekñengalen sesewat mkaen mebegat zemkulumindemti pase zupman indewep ma kan ñen beme am ekñañ nin Kawawañgalen mulup penañ tapminup zemtati mamti in indome gakiwep. ³ Ekñañ Bienmak nigat yaññ ku weyañ manâmâtâlíp keyepmti sepem kegok mimindawep. ⁴ Neñ zet eweñanak kapi tadiindomkwapma nâip keyepmti manepeme kwitnañ kwitnañ kebon sokbemindame ekti zewep. ‘O, Amobotnaññ zet dindoye walak penaññ piki sokbemndain,’ zewep. Zet kapi ilak kan teepmañ tipman baen mamkwabennen ke ku diindowan. Pilak Bienmagen mobogalen kann bududuk beme nâmti keyepm tadiindoyap.

Emetak Tenjalen mulup kapigok mam

⁵ Pi neñ An zemneme toban ekmagen mobogalen kan bududuk penañ beme mosât tapmma inmagen ñenañ pigok ku nayañkwesin, ‘Geñ pe deset mebanik?’ ⁶ Neñ indemesât zet kapi zema keyepmti in belak kembeñañ keñin bemisikme belak zelinpiñ talip. ⁷ Neñ zet penañ pigok zema nâit, neñ mobap ke ingat mti mobap. Âk neñ ku mobap beme mukulem mimiñin ke ñep ku todak keyepmti neñ moti ek zempema tobe. ⁸ Âpme egañ koti am msalen kapi yominañgat yaññ zikat indawe ma egañ mama mimi tej ke yaññ zikat indawe ma yominañgat dopmañ zemindondo keyet yaññ zikat indawe. ⁹ Âpme ekñañ

yominaŋgat yaŋaŋ pigok ekbep ekŋenaŋ neŋ ku manâmkinŋpemneip keyaŋ yomin bein. ¹⁰ Ekŋenaŋ mimyuŋguŋguŋinaŋgat nâme ŋep mambein. Kulekiyet neŋ Biengalen melap yaŋgut in ewe neŋ ŋep ku nikbep. ¹¹ Ekŋenaŋ Kawawaŋaŋgalen yominaŋgat dopmaŋ zemindondo keyet yaŋaŋ ku nâip. Kwilekiyet msalengalen damuŋ Sadan ek eweŋan zemkuye.

¹² Zet keboŋ keboŋ ke diindondoyelen sambe penaŋ timtalap yaŋgut alak kapigogat sambe diindoma zigok ambepeseip. ¹³ Emetak Teŋaŋ tobe kan keyet egaŋ Kawawaŋ an zet penaŋgat ŋotekŋaŋ keyet yaŋaŋ zemâtâtindamti mama mimi dolakŋaŋ keyelen set zikat indame nâmâtâbep. Egaŋ kwitnaŋ kwitnaŋ iŋŋaŋgat keŋanegak etaŋ ku zewe. Nen zemâtâtsama nâm̄ti kwitnaŋ kwitnaŋ bam sokbemâbe keyet zapatnaŋ diindowe. ¹⁴ Zet ke nâgât keŋŋanaŋgatnaŋ timti zemkawaŋ beme nâgât kwizet buŋamnaŋ msalen palakŋaŋ penaŋ bemti mekobe. ¹⁵ Bienmagen kwitnaŋ kwitnaŋ tazin keyet toŋaŋ neŋ keyepmti neŋ zet pigok eweŋan diindoya, Emetak Teŋaŋ nâlen keŋnanengatnaŋ zet timti in diindowe.

Zisasiyaŋ met maneti naman gilik zemti ndatisât kobe

¹⁶ Neŋ kan isikŋaŋ bugan tazin kapi delaŋ zeme mepma in neŋ natimati ilinak mame neŋ met belaknik bugan mamti naman gilik zemkopma nikbep.”

¹⁷ Kegok zeme nin nnak sek putuŋ pitin mti zewenn, “An kapi zet kapi pe yaŋaŋ zigogat

nâmti pigok pi zein? ‘Kan isikŋaŋ bugan tazin ke delan zeme mepma natimabep yaŋ met belaknik maneti naman ewe gilik zemti inmagen kopma nikbep.’ Naman zet ŋen pigok zep, ‘Neŋ Bienmagen mobap?’ ” ¹⁸ Kegok zemti ewe sakwalamti zewenn, “An kapi, ‘Pe kan isikŋaŋ bugan tazin,’ tazein kapi kwilekiyet nâmti tazeinaŋ? Ke nin yaŋaŋ ku nâmâtâtnup!”

¹⁹ Zem mbenanŋ yek beme Zisas yaŋkwesisâgât tapmmann Zisasiyanŋ ndik mâtâti zeye, “Neŋ kan isikŋaŋ bugan tazin ke beme mepma natimabep. Ya naman met kan isikŋaŋ bugan tati naman gilik zem kopma nikbep,’ zeya keyet in zenâmti nayaŋkwesisât tapmip? ” ²⁰ Neŋ zet penaŋ pigok zema nâit, neŋ nome gakima in nâgât si kemberŋ temaŋ tapmme am nâmkinŋpepeninpiŋ ekŋenaŋ keŋ oloŋen temaŋ penaŋ mbep. In kemberŋ palen ke manepeme neŋ bam gilik zemti indatisât kopma nikti oloŋen temaŋ mbep. ²¹ Imbi ekŋenaŋ namba sokbesâpme sek sindem omba penaŋ timti keŋin sindem mambein. Yaŋ bam namba sokbeme nembanaŋ ke ekti sindem titiŋaŋ ke nâme betetnaŋ beme keŋ oloŋen temaŋ mamip. ²² Âpme in sepem kegogak kan isikŋaŋ bugan kapi in si kemberŋ mti mambein. Manepeme neŋ mamaen gilik zem wapma nikti naman keŋ oloŋen penaŋ mbep. Keŋ oloŋen keboŋ ke am ŋenaŋ ku menzemembe.

²³ Neŋ Bienmagen mobap kan keyet in kwileki ŋeniyet yaŋaŋ penaŋ nâsâgât ŋen ku nayaŋkwesiwep. Neŋ penaŋ sukwep pigok zema nâit, in kwileki ŋeniyet olati Bien dundum same

egan nâgât pembedanngapmti kwilekiyet olati wekuwep ke indawe. ²⁴ Neŋmak tusumti mamkwabien kan keyet in kwileki ŋeniyet olati nâgât kwitnnanen Biengat ku yaŋkwesiwien. Yaŋ alak pi in nâgât kwitnnanen kwileki ŋengat olati Biengat yaŋkwesime egan kwitnaŋ kwitnaŋ ŋep indame olalapiŋ timamti oloŋen palenak mambep.

Zisasiyaŋ Sadanŋalen winde sambe kume topmoge

²⁵ Neŋ zet sambe diindomkwaban ke belak bemzenze zet etaŋ diindomkwaban. Maneti bamgat neŋ bemzenze zet ŋen ewe ku diindowap neŋ Biengat yaŋaŋ belak sosok zemkawaŋ bemti zemâtâtindama nâmâbep. ²⁶ Kan keyet in nâlen bembenaŋ keyepmti nâgât kwitnnanen Biengat gwaen dundum same neŋ ingat munduminan tati Biengat manzemtemanok ewe ku zewap. ²⁷ Neŋ Kawawaŋmagengatnan kwatoban e in nâmkiŋpemnemti nâgât gogot penaŋ mamimneip keyepmti Bienaŋ ingat sepem kegogak gogot penaŋ mamimindein. ²⁸ Neŋ Bien pemti msalen pien inmagen kwatoban yaŋ pi naman in indemti kululuŋen Bienmagen gilik zem mowebap.”

²⁹ Kegok zeme nin nâmti pigok dunduwenn, “Geŋ alak pi bemzenze zet ŋen zenzepiŋ sosok belak zemâtâtndamane nâmâtâtŋup. ³⁰ Keyepmti nin gâgât pigok nâmgenup geŋ an ŋenaŋ gayaŋkwesisipiŋ mme geŋ gitiyegak kwitnaŋ kwitnaŋ sambe beeyet yaŋaŋ manâmâtâpmane delan zein. Keyepmti geŋ Kawawaŋmagengatnan tobanan e nâmkiŋpemgenup.”

³¹ Zeme Zisasiyan pigok dinndoye, “Kapi zema in alakñatingut nâmkinpemneip? ³² Kan belaknik penañ kapi in neñ nemti kunzuñti mkaninan me enzilim kot enzilim msâip. Ke nem mekopme neñ nenak etañ ku tabap Bienañ namukulem mti neñmak tabe. ³³ In neñmak tusumti mamaip keyepmti in keñ sewakñañ palen mamayet nâmti zet sambe bee diindomkwala. In msalen kasa kasa mimindame keyet keñañ nâmisim mamaip. Âpme nenn msalengalen kwitnañ kwitnañ bekanañ sambe kapiyelen windenañ mtopemâban.”

17

Zisasiyan nembajane ekñengat nâmti dunduye

¹ Zisasiyan zet kekok zemdelañ zemti zikanañ kululuñen gwaen ekme mopme pigok dunduye, “Bien, gakiki kann ilak bududuk penañ bein. Kan keyet geñ nâgât kwizet buñamm mwapmane neñ naman gâgât kwizet buñamdi mwabap. ² Kawawañ, geñ msalen am sambe bekapi ilindiñ neñ indadamuñ mimiyet nâgât kandañnan yaloñ indemti indadamuñ mimiyet winde nawanan. Mti am geñ gitangat zapat penañ ombem indewanan ekñen ke neñ mama kanzizit indawap. ³ Amnañ mama kanzizit ke yañañ kapigoset mti matip: geñ Kawawañ penañ mamanik ma Zisas Kilais neñ nemane toban am ekñañ yañnit kekok penañ nâmâtâtndemtingut mama kanzizit ñep tiwep. ⁴ Geñ mulup mimiyet zemnemane tobanañ mulup bepi mmetne metne pema msalen kwizet buñamdañ palakñañ bemti

tazin. ⁵ Bien, msat kululun ewe ku sokbeme neŋ eweŋan geŋmak mamti kwizet buŋamm temaŋmak mamamteman. Sepem keŋgak pi ewe gilik zemti geŋmagen kwapma kwizet buŋam ke ewe namane timti gâgât monzalamdanen mamambap.

⁶ Msalen am sambe penaŋ kapiyet keŋan am gitangat zapat ombemindewanan ekŋen ke nâlen belen beindewanan ekŋenmagen kwizapadi ilak zemkawaŋ bemindama nâmti mkatikbemâpme delaŋ zeye. ⁷ Mti ekŋenaŋ neŋ mulup kwitnaŋ kwitnaŋ sambe mamiyap ekŋen kapi winde geŋmagengatnaŋetaŋ matimiyap elak ekŋen sambayaŋ eknâme delaŋ penaŋ zemâzin. ⁸ Zet sambe nawanan e diindoma delaŋ zeye. Ekŋenaŋ penaŋ nâmkijpeip neŋ geŋmagengatnan koban. Ma geŋ nemane koban.

⁹ Keyepmti neŋ geŋ am gitangat zapat ekŋen ke nâgât belen bewanan ekŋen keyet etaŋ nâmti pigok dundum gayap. ¹⁰ Am sambe geŋ nâlen belen bemane maindadamuŋ miap pi toŋaŋ nilizuzut belup ya am ekŋen kapiyaŋ nâgât kwizet buŋamm ŋep mwatnewep. ¹¹ Âpme neŋ msalen pien kwesiŋ penaŋ ku mambap ilak geŋmagen kwakwagalen kan bududuk bein. Âpme amdine ekŋen bekakan nâlen belen bemane maindadamuŋ mkwalap pi ewe msalen kapi kwesiŋ mamambep. Keyepmti Bien, An teŋ mamaniŋ, geŋ kwileki ŋenaŋ mto indeweyet indadamuŋ dolakŋaŋ mimindemane mambep. Âpme ekŋenaŋ gâlen winde ke sosok ekmâtâti keŋ kwep bemi kume kwaopme

mambep. Nit keŋ kwep bemti mamalup sepem kegogak ¹² neŋ ekŋenmak mamayap. Kan kapiyet neŋ gâlen windeen zet zapadi dolakŋaŋ kapi zemti mkatikŋaŋ bemindewan keyepmti ekŋen sambe penaŋ ku walebien. Kawawaŋgalen Zet Itnaŋanen zet tazin ke katikŋaŋ bembeyet an kwewetaŋaŋ set tetakŋaŋ palakŋaŋ beme mmetneti mme pilik zeme teziŋ ŋandaŋgat zapat beye. ¹³ Neŋ ilak geŋmagen kokogat kann bududuk beme keyepmti neŋ ekŋengat yayaŋ mimindemti dundum gayap. Geŋ indamukulem mimindemane oloŋen palen mambep nen mamayap sepem kegogak. ¹⁴ Aŋpe neŋ zedi zemâtâtndama ekŋenaŋ ke nâmti neŋmak tusume mamakup keyepmti am ninmak tusumti ku mamaip ekŋenaŋ nsakwep ŋenzinziŋ minndamti mamtot ndeip. ¹⁵ Wa neŋ geŋ msalen kapiyetnan indatimti mobogat nâmti ku dundum gayap. Mneti Sadaŋgalen windeyaŋ mtoidewemagengapmti geŋ indapmukulem mimindemane mamayet nâmti dundum gayap. ¹⁶ Neŋ msat kapiyet zapat ku mamayap sepem kegogak ekŋen kapiyaŋ msat kapiyet zapat ku mamaip. ¹⁷ Geŋ gitaŋgat zedi penaŋ sukwep penaŋ keyaŋ keŋin mmane kwetetepmaŋ penaŋ beme ekŋenaŋ yomgalen mama mimi bekanan ke bamkumpemti gâgât zapaletaŋ mamambep. ¹⁸ Geŋ neŋ msalen pien zedi penaŋ sukwep penaŋ ke zempalakŋaŋ bembeyet zemnemane toti mamiyap kegogak ekŋen bekakan kapi neŋ zemindema msalen kapi ammagen zedi ke tim mebep. ¹⁹ Neŋ ekŋenaŋ gâlen zedi teŋ penaŋ

kapi nâmti gâgât kandañdan penañ kokogat nâmti indamukulem mimiyet keññ temañ penañ matazin.

²⁰ Ya wan neñ ekñengat etañ nâmti ku dundum gayap ekñenañ kapi mamti zedi timepme am notnañañ zelin nâmti nâgât nâmkinpennemti mam-bep ekñengat eyo nâmti dundum gayap. ²¹ Bien, neñmak geñmak keñ kwep bemti gogot palen mamalup sepem kegogak ekñenañ nitmak tusumti ilinak keñ kwep bemti gogot palen mame am notnañ gâlen zet zapat dolakñañ bamkumpemti mamaip ekñenañ geñ giti neñ zennemane toban ke penañ nâmkinpennewep zemti dundum gayap.

²² Geñmak nit keñ kwep bemti mamalup sepem kegogak ekñenañ ilinak keñ kwep bemti mamambep. Geñ neñ nigomti kwizet buñamm temañ nambanan sepem kegogak neñ ekñen kegogak indikgomti kwizet buñamin mamwalap. ²³ Geñmak nit keñ kwep bemti mamalup sepem kegogak neñ ekñenmak keñ kwep bemti mamanan. Kegogak ekñenañ ilinak keñ kwep penañ bemti mamambep. Sepem kegok mti mame am gâlen zet bamkumpemti mamaip ekñenañ mama miminjin dolakñañ ke ekti penañ geñ giti zennemane toban ma geñ gogot mnemti ekñen eyo gogot mamimindanik e nâmâtâbep.

²⁴ Bien, geñ am indamakumti nâgât betnnan bewanan. Keyepmti ekñenañ neñ kwabap keyegak kwabep. Mti ekñenañ geñ msat kululun ewe sokbembepin tapme geñ nâgât gogot penañ mnemti kwizet buñamm temañ nawanan kwizet buñamm temañ ke ekmâtâbep. ²⁵ Bien, An tej penañ mamanan, am sambe msalen pi

wemelip ekñen bepiyañ gâgât yañdi eweñan ku nâmbien neñ kwep gâgât yañdi nâmgeyap. Keyepmti geñ am ekñen ke nânânjin mkawañ bemane ekñenañ neñ geñmagengatnan toban e nâmâtâtnewep. ²⁶ Neñ am ekñen kema-gen zet zapadi zemâtâtindawan yañ pi ewe manzemâtâtindamelap. Keyet geñ nâgât gogot mamimmenik sepem kegogak ekñengat gogot mi-mindewanik.”

18

Kasayañ Zisas met atawien

¹ Zisasiyañ dundundu kegok dundumepme delañ zeme wati nin ndatime mka pem toti met Kidolon tu somti tu nembet daen olip mulup temañ matatanen ke mobenn. ² Mulup keyet keñan Zisasiyañ ninmak kan katan ke meti maon-daktemenn keyepmti Zudasियाñ mulup set ke nâme delañ zein. ³ Keyepmti ekñenañ ke mepme Zudasियाñ meti zeme sâpe sâpe bumbu an ñeñan ma Palisi ekñenañ an kasa kuku ma sesewat mkayelen an tipdakutum mee pi zemindeme Zudas Zisasiyañ ikñañ nembrañan wati mamtan egañ ikñañ ñeñan bemti indatime ñelip sage timti tambuyet tañam koñti koñti piyañ Zisas wasâgât kopmâbien. ⁴ Âpme Zisasiyañ am kasayañ koti kwitnañ kwitnañ sambe mnamâseip e nâme delañ zeye keyepmti ekñenañ takopme kopme egañ keeselak ekñenmagen sokñañ meti pigok zeye,” In an pe kwiyet tatimalip?”

⁵ Zeme ekñenañ zewien,” Nin Zisas Nasalet mkaengatnañ ek tatimatnup.”

Zeme Zisasiyan pigok zeye, “Ne toka kapi talap.” ⁶ Zeme ekñenaj wenjin mepme tikande kande meti toindomâge. ⁷ Mme Zisasiyan ewe indayankwesiye, “In an pe kwiyet tatimalip?”

Indayankwesime zewien, “Nin Zisas Nasalet mkaengatnaj egat tatimatnup.”

⁸ Zeme Zisasiyan pigok diindoye, “Neñ pi talap,” tazeyap pe tatnâip ma yek? In neñ tatnaitimalip beme nembanne indondopin; nen kwep natamti napmelit. ⁹ Sepem kekok sokbeme Zisasiyan ekñengat dunduyeen keyet penañaj sokbem katik beye, “Nemba akum namane maindadamuñ mkwalap ekñenmagengatnaj ñenaj ku walege.”

¹⁰ Âpme Saimon Pitayan Zisasiyepmti gombo pitakñanen yunmamañge pi sakwep senkwati sâpe sâpe bumbu an ñenaj egalen sisilin nempa ñen kwitnaj Malakas zeme ke ek wakñaj penaset sâmpeme mege. ¹¹ Kegok mme Zisasiyan Pita pigok dunduye,” Geñ gembondi sakwep mti mkañan wepe. Bienaj neñ sindem temañ kapi titiyet zemneñge pi alak geñ naman bekek nesât tapmnik?”

Zisas wati Anas egalen mkaen mebien

¹² Zemti tapme am ek wati kosât mebien ekñenaj Zisas atamti betnaj teğaj zampemti wati mebien. ¹³ Ekñenaj ñenaj Kaipasiyet tatnaj Anas ekmagen wati mebien. Kaipas egañ nup kan keyet sâpe sâpe bumbu an sambe ekñengat ñenajin temañ mamayet ombempeme mamtan. ¹⁴ Kaipas an keyañ Zuda am ekñengalen ondedagen tati zet kapigok zeye, “Zisasiyan tapme nin

nuknaŋ temaŋ aikbanupgat nin ek kwep kumann gakime dolaknaŋ mambanup.”

Pitayan Zisas zemkandat peye

¹⁵ Saimon Pitamak notnaŋ kwep ŋenmak Zisas zet muluwen wati mepme mâti eksât mebun. Nemba ŋen ke sâpe sâpe bumbu an sambe ekŋengalen ŋeŋaŋin temaŋ keyaŋ egat nâmpain keyepmti Zisas wati egalen mka keŋan mopme mâti keyegak mowege. ¹⁶⁻¹⁷ Âpme Pitayaŋgut igak paset zupman baen tati notnaŋ mebun ke sâpe sâpe bumbu an sambe ekŋengalen ŋeŋaŋin temaŋ egaŋ nâmpain keyepmti egaŋ nâmtalati met imbi sekekek damuŋ keyet zeme nâmti Pita set kwalet peme keŋan kwapme imbi keyaŋ Pita sepemaŋ ekti yaŋkwesiye, “Geŋ kapi an kandayet nembraŋaŋ ŋen tagigap.”

Yaŋkwesime Pitayan yaŋti zeye, “Geŋ pe kwiyet tazenik ne pi ka yegat.”

¹⁸ Kegok zempemti mulup an ma kasa kuku an ekŋenaŋ tâgâyet mti tep bume zime bembuluŋti kât tapmambienen ke mot wanzaŋgum tati tep kât tapmaŋge.

Sâpe sâpe bumbu an sambe ekŋengalen ŋeŋaŋin temaŋaŋ Zisas yaŋkwesisi sambe tayaŋkwesimaŋge

¹⁹ Âpme sâpe sâpe bumbu an sambe ekŋengalen ŋeŋaŋin temaŋ keyaŋ Zisasiyet nembraŋane nin zigoset indatiye ma egaŋ zet ziboŋ zikat indammge pe zigok penaŋ manzein keboŋ keboŋ keyet yaŋaŋ nâsâgât tayaŋkwesimaŋge. ²⁰ Âpme Zisasiyaŋ pigok dunduye, “Neŋ am sambe ekŋengat tuŋguwinan ma Zuda am nnaŋgalen

sesewat mka temanen ma am ondedakñin tema temanen sosok belak zetn zemzikat mti mkawan bemeban. ²¹ Âpme geñ nâgât pi eneyet tatnayankwesinik? Am sambe zet mandiindoma nâip ekñen ke indayankwesimane zet pe zigok mandiindoyap e ekñenan zeme nâmbak.”

²² Kegok zeme an tipdakutum damuñ mti tap-mambien ekñenmagangatnañ ñenan bepalsat nanğumañ somti zeye, “Geñ sâpe sâpe bumbu an sambe ekñengalen ñenanin temañ kapi zet kebon ke eneyet dundunik?”

²³ Zeme Zisasiyan an ke ekti pigok zeye, “Neñ zet bekanan ma pembedan zeya ze yanñ weyan zeman nâmti tapmanğut nowek. Geñ belak kilen etañ eneyet nonik?”

²⁴ Zeme Anasiyan sâpe sâpe bumbu an sambe ekñengalen ñenanin mulupmañ temañ delan zeme belak pempti mamtan keyepmti Zisas betnañ ewe zapeñ ke tapme zempeme sâpe sâpe bumbu an sambe ekñengalen ñenanin alakñañ tatnañ Kaipas ekmagen wati mebegat zemindeye.

Pitayan Zisasiyet sek ñen ewe ku nâmpeyap zeye

²⁵ Âpme Pitayan ewe tep ke kâpmambe tapme am notnañ ekti yankwesiwien, “Geñ kapi pe an kandayet nembane ekñengat tunğuwinağatnañ ñen geñ kapi ma zem tatnânup?”

Âpme egañ zeye, “Neñ yek penañ.”

²⁶ Zeme Pitayan sâpe sâpe bumbu ñenangat mulup anañ ñen wakñañ sâmpye keyet notnañ ekti zeye, “Geñ sañenen ekmak ilinsakwep muluwen daen mamane gikman pi.”

²⁷ Zeme Pitayan̄ yan̄ti zeye, “Nen̄ penān̄ egat ku n̄âyap.” Zeme zeme keyegak pepup apman̄an̄ yan̄bemti kâkâkââk̄ kuye.

Zisas wati naman amobotnān̄ Pailletmagen me-bien

²⁸ Tambuyet pi Kaipasiyelen mkaen ke zet mulup mti tapmetnepeme msame watoti naman Loma amobotnān̄ Paillet Zelusalem mkaen matatan ekmagen wati meti ilin penān̄ amobotnān̄ Paillet egalen mkaen ku mobien. Ek̄nen̄an̄ puk n̄âmti mbien, “Nin An̄galalān̄ Kendoyen tu meu niniyelen kan sok̄nan̄ik bein kapi egalen mkaen mopmann̄ n̄ep ku besem.” Kegok n̄âmti zupman baenak kot tabien. ²⁹ Ek̄nen̄an̄ wakoti belak tambangumen baen tapme indikti Paillelan̄ mka ken̄anḡatnan̄ toti pigok indayan̄kwekiye, “In an ke pe yom zigok mme wati kotalip?”

³⁰ Indayan̄kwesime ek̄nen̄an̄ zewien, “An kapi bekan̄an̄ ku mnak ze nin wati gen̄magen kapi ku kobenek.”

³¹ Zeme amobotnān̄ Paillelan̄ pigok diindoye, “In ilin̄anḡalen zii zelin tazin keyet katan̄ n̄âmtati zetnān̄ zemdelān̄ zempeit.”

Zeme Zuda am ek̄nen̄an̄ zewien, “Nin am n̄en zetnān̄ zemdelān̄ zemti kumann gakikiyet ku n̄âmdendēn̄an̄.” ³² Zuda am ek̄nen̄an̄ kegok zemti Zisas Loma amobotnān̄gat betnan̄ beme Zisasiyan̄ maneti bam tep palen nomti masasoknewep zeye zet ke penān̄ sokbeye.

³³ Âpme Paillelan̄ mkan̄an̄ ken̄an̄ motati Zisas zemandame mopme pigok yan̄kwekiye,” Gen̄ penān̄

Zuda am ekñengalen Amobotnañ manze zemanê nâmbi?”

³⁴ Yañkwesime Zisasiyañ zeye, “Zet ke am notnañ zeme nâmti zenik ma gitañgat keñdañgalak nâmti tazenik?”

³⁵ Zeme Paillelañ zeye, “Neñ Zuda an keyepmti nâgât tatnayañkwesinik? Zet ke gitañgat amdine ma sâpe sâpe bumbu an ñeñandine ekñenañ geñ zigok mmane gikti gati nâlen pi kolo?”

³⁶ Zeme Zisasiyañ zeye, “Wa neñ Amobotnañ msat kapiyetnañ yek. Neñ Amobotnañ kululuñen gwaengatnañ. Neñ msat kapiyelen Amobotnañ mambak ze neñ aminne zemindema ekñenañ nadamuñ katikñañ mtapme Zuda am ekñenañ ñep ku natamti kobiek.”

³⁷ Zeme nâmti Paillelañ zeye, “Âpme geñ Amobotnañ temañ ñen geñ bekapi?”

Yañkwesime Zisasiyañ pigok zeye, “Giti zenik kemak! Neñ zet penañ ñotekñañ kapi zemkawañ bembeyet nâmti msalen kapi toti am mamaen sokbewan. Am zet penañ ñotekñañ kapiyet yañañ manâmâtâlíp ekñenañ nâlen zetn manâip.”

³⁸ Zeme Paillelañ nâmti pigok zeye, “Zet penañ ñotekñañ ke pe kwilekiyet nâmti tazenik?”

Kegok zemti ewe tambañgumen toti Zuda am pigok diindoye, “Neñ ankañgwayelen yomañ ñen ku aigap. ³⁹ Keyepmti neñ ilinañgalen set tazin keyet katanñ Anğalalañ Kendo katanñ am mka katikñanen tatatnañ an ñen ilin zeme nâmpema zupman makwawezin keyet katanñ zeme neñ Zuda ilinañgalen Amobotnañin kapi belak zem-pema totogalen nâip?”

⁴⁰ Âpme ekñenañ kwizet ñak ñak temañ mti zewien, “Wa ek yek. Balabasingut belak zempe-mane tolak!” Balabas egañ Loma gapman mtoideme keyepmti ekñenañ wati mka katikñañ mepewien.

19

Amobotnañ Pailelañ Zisas gakikiyet zemdelañ zempeye

¹ Amgat zemiñgeyañ yek beme gilik zem mka keñañ wapmoti Zisas kume gakikiyet zetnañ zemdelañ zemti kasa kuku an zemindeme sindi-wañ witikti ² sepmeñ muñguñti ñokñanen peme topme kâlâp teepmañ ñamañ piyañ munduñpeme tapme ³ zimosestnan met ondektati kwizet kaliañ temañ msamti mbien ke pep mtiyepm zewien, “Geñ Zuda am ekñengalen Amobotnañ kan teepmañ telepgat penañ mamambanik.” Zemti bepalaksat neñguman taiwien.

⁴ Âpme Paillet egañ Zuda am ekñenmagen ewe toweti zeye, “Neñ an kañgwa yomañ penañ timapma bemeyepmti watotindesât totdiindoyap. Keyepmti in ilin nâmti talip keyet katan msaseip.” ⁵ Zemti mot Zisas ek sepmeñ tekñañ ñokñañ kwasim pewien ma kâlâp ñamañ teepmañ munduñ pewien mee bee melesin watoti Pailelañ zikat indamti zeye, “In an bukapi ekti kemben bugan mip ma yek?”

⁶ Zeme sâpe sâpe bumbu an ñeñañ ekñen ma aminjine sambe ekñenañ kwizet ñakñak mti zewien, “Tewen kume gakik! Tewen kume gakik!”

Kume Pailelan zet dopman pigok gilik zemti indaye, “Nej yoman nen ku aiga keyet in ilin nâipnok wati met tewen kume gakik!”

⁷ Âpme Zuda am eknenan pigok zewien, “An keyan iknanat, ‘Nej Kawawanat Nemunan,’ zemti mobotnan mamm. Ma zii zetnan an mobotnan kebon ke indome gakikiyet zenzenan. Keyepmti an Kawawanat zet mobotnan mamin kapi kume gakisem.”

⁸ Zeme Pailelan zet mobotnan mamm zewien ke nâmti kinage. ⁹ Mti Zisas ewe mka kenan gilik zem wapmoti pigok yankwesiye, “Gej pe mkandi noteknan pe deset?” Yankwesime Zisasiyan zetnan dopman gilik zemsasapin; ¹⁰ belak etan tapme Pailelan pigok dunduye, “Gej zetn dopman nen eneyet ku gilik zemti nanik? Nenmagen winde zemdelañ zema tewengonoyelen ma belak zemgema mebegalen tatnain ke ku nâmnenik?”

¹¹ Zeme Zisasiyan pigok dunduye, “Gej nâgât zetn zemdelañ zenze keyet winde Kawawan kululunen gwaen mamain egañ gaye keyepmti geñ nâgât zetn zemdelañ zesâpmnik. Belak ze geñ nâgât zetn nep ku zemdelañ zewek. Mme am nati kot gâlen belen neyo ekngalen yominan gâlen sebempein.”

¹² Pailelan zet ke nâmti set nen aikti Zisas belak zempeme kwaweweget zeme Zuda am eknenan kwizet kaliañ kumti zewien, “Gej an ke belak zempemane mesem beme damunđi teman Sisa ekmak Loma mka notaknan tazin ekmak tususundi ku tabe. An nenan amobotnan nen

kwep zemti amobotnaŋ Sisa mimtopewe beme Sisayaŋ ekmak kasa kasa mbe.”

¹³ Pailelaŋ zet ke nâmti egaŋ Zisas wati zupman baen toti egaŋ zemdelaŋ zenze munduman mototage. Mundum ke nanzaŋaŋ weyaŋti kwetetepmaŋ mpepeŋaŋ keyepmti Ibulu zeleset Gabata makumtemien. ¹⁴ Kan ke ilak Anŋalalaŋ Kendo saŋen ŋokŋan tatagalen beye keyepmti zet mulup ke tapmimetnepeme tinsutnan peŋaŋ beme Pailelaŋ Zuda am pigok diindoye, “In Amobotnaŋin wa piyet egit!”

¹⁵ Zeme ekŋenaŋ kwizet kaliaŋ temaŋ kumti zewien, “An ke kumeŋ gakik, kumeŋ gakik, tewen kumasasokpeit!”

Âpme Pailelaŋ zet dopmaŋ pigok diindoye, “Ilinagalen Amobotnaŋin kapi neŋ tewen kumasasokpepeyet nâmti tazeip?”

Zeme sâpe sâpe bumbu an ŋeŋaŋ ekŋenaŋ Pailetgat pigok zewien, “Wa nin amobotnaŋin zutmak yek. Nin amobotnaŋin Sisa kwewetaŋ.”

¹⁶ Am sambeyaŋ zet sambe ke mme ekti Pailelaŋ nâme ŋep kumbeme Zisas nâmisimti tewen kumasasokpepeyet zemdelaŋ zempeye.

Zisas tewen kumasasokpewien

¹⁷ Zemdelaŋ zempeme kasa kuku an ekŋenaŋ Zisas tep palen bemkukuyelen tepmaŋ bee ikŋaŋ mesame pumti Golgata kalaŋan mowebien. “Golgata” ke Ibulu ekŋengalen zeleset makuip âpme ningalen zeleset ŋokaset Kalaŋ kuwanek. ¹⁸ Ke wapmoti tewen kumasasok pewien. Zisas tunŋupman kumpemti an zut nembet nembet

gakikiyet kogogak kumindewien. ¹⁹ Âpme Pailelan zeme Zisas kuwien tep keyet duknanen gwaen meluwan kapigok kumpewien,

“ZISAS NASALET MKAENGATNAN ZUDA AM EKNENGALAN AMOBOTNAN.”

²⁰ Zisas kumpewien msat keyet soknan bee Zelusalem mka nande teman ke matatan. Âpme Amobotnan Pailelan zeme meluwan ke Ibulu ekngalen zeleset ma Glik ma Latin zeleset kumpeme tage. Âpme amnan setemamen mekoti zet ke mainnâmbien. ²¹ Keyepmti sâpe sâpe bumbu an nenan eknenan ekme nep ku beme Pailatgat pigok dunduwien, “Gen, ‘Zuda am ekngalen Amobotnan kegok eneyet kumpenak.’ Yegat, asekti naman pigok kumpe, ‘An kapiyan iknangat pigok manzein, ‘Nen Zuda ekngalen Amobotnan.’ ’”

²² Zeme Pailelan pigok zeye, “Nen zet ilak kumpeya ewe asekti naman sepem nen ewe ku kusap.”

²³⁻²⁴ Âpme an kasa kuku eknenan Zisas tewen kumpeme tapme seknanen kwitnan kwitnan gulum m timti mange zulak zulak beme tapme iknangat iknangat tonan tonan tiwien. Âpme kâlâpman kenangatan teepman kenget ku selilinan keyepmti pigok zewien, “Pi mineti mendelepman kilen besemagangat kopme nin nanzan guluk gilik mti an kwiyan nenan kwasem beme egan kâlâp ke mti mesem zemti kegok mbien.” Sepem kegok mme Kawawangalen Zet Itnananen meluwan pigok miminan tazin keyet katanak beye,

“Ekñenan sekñanen kwitnan kwitnan gulum m
timti toñan toñan tiwien. Âpme kâlâp teep-
man keñangatan ke nanzan guluk gilik
mti an ñenan kwage egañ mge.” (Sam
22:18)

²⁵ Zisas tewen kumpeme tapme Zisas ikñangat
maman ma mawenenan Malia Kolopasiyet
imbiñan ma Malia Makdala mkaengatan
imbi ekñen keyan Zisasiyet kemben nâmti
met tep mwatonzempewien kandan tati
ekpeme mopme tapmambien. ²⁶ Tapmann
Zisasiyan nâgât gogot penan mamtan kegogapm
mamanmak nit tapmalu ndikti mamangat zeye,
“Mange, nemundi kemak mamambalup.”

²⁷ Zemti neñ nikti zeye, “Geñ mamdi talup kapi-
mak mamambanik.” Âpme ke tatneti kwawesâti
neñ Zisasiyet maman wati mkannanen meti ek-
damuñ mpema mamamtan.

Zisas tewen anzamtapmetneti gakiye

²⁸ Zisasiyan tewen ke anzam tati gakikiyan
keñan minzilim kopme nâmti pigok nânge.
Mulup msalen mkoban ewan ilak alak delan
zein. Zemti Kawawangalen Zet Itnananen zet ñen
kapigok tazin ke penanan bembeyet zet pigok
zeye, “Neñ tuyet penan miyapgat tu ñen omti
name nimbi.”

²⁹ Âpme ekñenan menzim ñen wain tu akñan
penan pi kasim pepeñan ke ekti yembem notnan
timti takaset dukñan gwaen tegañ ñeliwen zam-
pemti peme menzim keñan ke towepme mkwati
peme mane mane dembusekñan mot olañme ke
ululuk niñge. ³⁰ Wain tu akñan penan ke nimti

zeye, “Ilak msalen mulup mimin delan zein.”
Kegok zemti gakimti noknanan gwak zemtoge.

³¹ Kan ke Anğalalan Kendo tatagat kan soknanik penan beye keyepmti Zuda am eknenan Pailatgat pigok zewien, “Sanenen tagonngo kanen am seknan eknenan tep duknanak ku tabep.” Zeme Pailelan an kasa kuku eknenan am eknen ke met selin kasetnan kume etume an zam tati gakime sekjin timti met indabembeyet nâmindeye. ³²⁻³³ Âpme kasa kuku an eknenan meti an zut bekanan mimi Zisasmak idowien. Eget ke met nen setnan kasetnan kume etume met nen setnan kasetnan kume etume Zisasmagen koti ekbienalak ek ilak gakim wenğeyepmti setnan kasetnan ku kume etuye. ³⁴ Belak kasa kuku an nenan neliwan gatnaneset omti nelip senkwapme sipmak tumak luman tobun. ³⁵ Nen soknan ke tati ekma kwitnan kwitnan ke nanangat zikatn palen sokbeme ekban keyepmti zet kapi kumti indayap. In zet kapi nâme penan sukwep penan bewe. ³⁶ Kwitnan kwitnan kapi Kawawangalen Zet Itnananen zet nen kapigok tazin ke penanangmak bembeyet nâmti sokbemmâge,

“Eknenan kanziyan nen ku kume etuwe.” (*Sam 34:20*)

³⁷ Naman zet itnananen keyegak zet nen pigok tazin,

“Eknenan neliwan omti senme amnan zikalin gwalalan ek ekbep.” (*Zekaraia 12:10*)

Zisas seknan mâtâpmtoti met sumen bewien

³⁸ Âpme Zosep Alimatia mkaengatnañ an ke Zisasiyelen manje yanğut sosok sokbempti mama Zuda amobotnañ ekñenañ nikmâtâti mka katikñañ met newepmagen zem meti buzak enzilim mamtan. An keyañ Zisas sekñañ mti met bembeyet Paillet yanğwesime ñep bembeyet nâmpeme met Zisas sekñañ mâtâtosât mege. ³⁹ Met mâtâtoti tobeme tapme Nikodimas an tambuyet buzak moti Zisasmak zet zenâmbun an keyañ bam mâti mege. Egañ mesâti wet am sekñin mme sesikñañ dolakñañ mapein ma keyañ am sekñin mme sambumbupin kwesin matazin ke mti mege keyet nukñañ 50 kilo mee kegok. ⁴⁰ Meti Zosep mukulem mme egelañ Zisas sekñañ Zuda ilin am gakime sekñin miak indemti maindabemtemien keyet katar wet sesikñañ dolakñañ zulutpempti sâk satnañ weyañ sumunpemalu tapme besât luanzamti mebun. ⁴¹ Zisas kuwien msat keyet nembet daeset tep belak mulup ñen matatan ke nanzañ temañ ñen eweñañ am bembeyet nâmti kakalimpepeñañ ke am ñen ku indabembenjañ belak etañ matatan. ⁴² Âpme Zuda am ekñen ilak tagoñgo kan tatagat kan bududuk penañ beye keyepmti egelañ Zisasiyet sekñañ sakwep mâtâpmti sokñañ ke met bempempti kobun.

20

Zisasiyañ gakikiengatnan gilik zemti wage

¹ Sonda tambuñan penañ msat ewe sasat takume Malia Makdala mkaengatnañ keyañ Zisas sekñañ eksâgât meti ekme an zulañ nanzañ

teman n̄en wilili pemalu met enzuj bekek tage e naman wililipeme kainan met tage. ² Kegok ekti egan wenan mepme windembem mane mane Saimon Pitamak neñ Zisasiyan nâgât gogot mamtan ninmagen meti zeye, “An zut, Amobotnan seknan piwan ewande n̄en mmelo mme neñ sumen daen meti ekma yek bep!”

³ Kegok zeme Pitamak neñmak nâmti am sumen daen eksât mebelin. ⁴ Windembem mane mane Pita ewe sewak sewak tapmepme neñ sakwep windembem met sumen patan zewan. ⁵ Meti keñan baen ku towewan. Belak zupman baen tati bim kekesimti sangum satnan etan baen tapme ekban. ⁶ Âpme Pitayan bam met patan zemti keñan keim toweti sangum satnan kwasimpewien kwep weme ege. ⁷ Ma ñoknanen sâk kwasim pepeñan e kegogak weyan mutumti igak bempepeñan tapme ege. ⁸ Âpme neñ kegogak keñan toweti nilisakwep kwitnan kwitnan sambe ke ekmâti pigok nâmkinpewan. Zisasiyan iknan wasât zeme nâmban walek penan kapi wati melep. ⁹ Mme nemba notnan eknenan Kawawangalen Zet Itnananen Zisasiyan gakikien gatnan wawagat zetnan meluwan mimiñan ke eknenan ku nâmbien. ¹⁰ Ke ekti egelan belak wenit mepme am zaimengatnan kwakwadak mkaen mebun.

Zisasiyan Malia Makdala mkaengatnan sokbemsaye

¹¹⁻¹² Âpme Malia Makdala mkaengatnan keyan naman met sum ganzenan ganzenan ke tokwat sumti mgeyan yek beme met bimkekes-

imti zikatnaŋ sum keŋan baen ekpeme mepme Kawawaŋgalen ensel zut kâlâwit satnaŋ satnaŋaŋ miakpewun piyaŋ Zisas peme wengeen ke ŋenaŋ setnaŋaŋ wengeeset ŋenaŋ ŋokŋaŋaŋ wengeeset totapmambun. ¹³ Egelaŋ imbi ke ekti zewun, “Imbi, geŋ pe kwilekiyet nâmti tasunik?”

Âpme egaŋ zeye, “Amobotnaŋ nnaŋgalen sekŋaŋ pi ewande ŋen mmepme munduman timapma beme tasuyap.”

¹⁴ Kegok zemti gilik zemti wa belakŋan zem Zisas ikŋaŋ ege yaŋgut kapi Zisas ke ku ekmâtâge. ¹⁵ Âpme Zisasiyaŋ pigok yaŋkwesiye, “Imbi, geŋ pe kwilekiyet tasunik?”

Zeme imbi keyaŋ wa mulup kapiyet damuŋaŋ ŋenaŋ mene tazin zemti pigok dunduye, “An sum damuŋ, geŋ mene an sekŋaŋ kapi mti ewande ŋen met benak beme zeman nâmti met mkobi.”

¹⁶ Zeme Zisasiyaŋ Malia pigok dunduye, “Malia!”

Zeme nâmti Maliayaŋ eleŋ zem kwat Zisas ekti Zuda zeleset pigok zeye, “Laboni!” (Zet keyet yaŋaŋ An Zikat Indanda.)

¹⁷ Zemti endilipemti atasât mme Zisasiyaŋ pigok dunduye, “Geŋ kot sekŋ timakmakpiŋ! Neŋ Bienmagen ewe mobopiŋ talapgat! Geŋ notnne ekŋenmagen meti pigok diindo, ‘Neŋ nin sambeyet Bipmmagen ma nin sambeyet Kawawaŋmagen mowebap.’ ”

¹⁸ Zeme nâmti Malia Makdala mkaengatnaŋ keyaŋ sakwep windembemti Zisas ikŋaŋgat nembaŋane ninmagen meti pigok dinndoye, “Neŋ

Amobotnaŋ ekti kolap!” Zemti zet dunduye ke dinndomâge.

Nemba ekŋenaŋ mka keŋan ondek tatnepeme Amobotnaŋaŋ sokbemindaye

¹⁹⁻²⁰ Âpme Sonda tambuyet nin mka kwep ŋeniyet mot ondek tati Zuda amobotnaŋ ekŋengat kiŋgati setn kili kili penaŋ kekti tapmann Zisasiyaŋ belak tuŋgupmnan ke petak zem kwatati pigok dinndoye, “Inmagen keŋ sewakŋaŋaŋ wembe.” Kegok zemti betnaŋ zemberaŋaŋ nembet nembet ma gatnanen zemberaŋaŋ ke zikat ndaye. Âpme nin Zisas ekti keŋaŋ dolakŋaŋ penaŋ beme tabenn. ²¹ Âpme ewe pigok dinndoye, “Inmagen keŋ sewakŋaŋaŋ wembe. Bienaŋ neŋ zemneme toti inmagen mulup mban kegogak neŋ in muluwen mebegat zemindeyap.” ²² Kegok zemti indakumbumti zeye, “In Emetak Teŋ tit. ²³ In am yomin zemzulutindewep beme yomin penaŋ yek bewe. Âk am notnaŋgat yomaŋ tatagat nâmpewep beme yomaŋ ke kaliŋaŋ tabe.”

Tomasiyaŋ Zisas ege

²⁴ Âpme Zisas nembaŋane 12 ninmagengatnaŋ nemba ŋen kwitnaŋ Tomas ek keyet kwitnaŋ ŋen Didimas manzemtemenn, ningalen zeleset, nemba pepet kegok zewanek. Egaŋ ewande ŋen mame Zisasiyaŋ nemba notnaŋ etaŋ sokbemindaye. ²⁵ Keyepmti nemba notnaŋ nin Zisas sokbemndame ekbenn nin zewenn, “Nin Amobotnaŋ sokbemndame ekŋ.”

Zemann Tomasiyaŋ pigok dinndoye, “Neŋ nen penaŋ betnaŋ palakŋan gwilim zemberaŋ ke ma gatnanen ŋelip zemberaŋ ke betnaŋ atam ektiŋgut zelin kapi nâma penaŋ bewe.”

²⁶ Zemti mamotnepeme Sonda ŋen beme naman Tomasmak nsakwep mka keŋaŋ ŋengat ondekti mka wanok setnaŋ keŋaset kili kili kekpemti tapmambenn. Tatnepemann Zisasiyaŋ ewe tuŋgupmnan patan zem kwatati pigok zeye, “Keŋ sewakŋaŋ inmagen wembe.” ²⁷ Zemti Tomas pigok dunduye, “Geŋ zewanangat betn zemberaŋ pi timak ekbak ma betdaŋ daen pe-manemepme ŋelip zemberaŋ timak nâmbak. Mti keŋ zut ewe mimipiŋ; penaŋ nâmkŋipemne.”

²⁸ Zeme Tomasiyaŋ atam ekti zeye, “Geŋ penaŋ Amobotnaŋ ma Kawawaŋaŋ!”

²⁹ Zeme Zisasiyaŋ pigok dunduye, “Geŋ nati-mak ekti keyepmti nâmkŋipemnenigat. Âpme am neŋ sepem eekpiŋ belak manâmkŋipemneip am ekŋen ke Kawawaŋaŋ indamukulem mimindeme oloŋen palen penaŋ mamambep!”

³⁰ Zisasiyaŋ ewe msalen pien mamti menok sepemaŋ igak igak sambe penaŋ nemberane ningat zikatnnaŋ mamimkwapme ektemenn. Sambe bee papiaen pi ku kuma delaŋ zemâge. ³¹ Bugar pi kumpepeŋaŋ pi ilak kapigogapmti kukuŋaŋ. In sambeyaŋ mainnâmti Zisas ek Kilais ek Kawawaŋgat Nemuŋaŋ penaŋ ke nâmkŋipepeyet bugan kapi kumpewan. Keyepmti an ŋenaŋ zet kapi mainnâmti egat nâmkŋipewe beme egaŋ mama kanzizit aikbe.

21

Zisasiyan nembajane 7 sokbemindaye

¹⁻³ Mamoti Zisas nembajane 7 ke nin kapigok: Saimon Pita, Tomas kwitnaŋ ŋen Nemba pepet, Natanael Galili mkaengatnaŋ ma Zebediyet nemulatnenet ma nembajane zut nit ewe Taibilias tundua ganzenan met ondek tapmann Saimon Pitayaŋ nin pigok dinndoye, “Neŋ aŋgalayet timasât tapmiap.” Zeme nin nsakwep meti waŋgaen moti meti tambu tetak pi mulup temaŋ mti aŋgala ŋen ku atawenn.

⁴ Ke tapmimetnepemann ilak msaye. Âpme Zisasiyaŋ gambibik palen daen tapmame ekbenn. Yaŋgut nin an ke Zisas ke ku nâmâtâpewenn.

⁵ Mme Zisasiyaŋ ndikti kwizet pigok kuye, “An ekŋen da, in aŋgala ŋen mandayo ma yek?”

Ndayaŋkwesime nin zewenn, “Yek, ŋen ku mandann.”

⁶ Zeme pigok dinndoye, “In elenjolamin mti naman waŋga ganzenan bet penaset peme topme aŋgala omba mandait.” Zeme nin elenjolam mti waŋga nembeleset pemann towepme aŋgalayaŋ totne totne elenjolam bepi gak zem tapme elenjolam mandamann kwasâgât tenŋen penan siwenn.

⁷ Âpme neŋ Zisasiyaŋ nâmneme dolakŋaŋ mambemtan keyaŋ Pitayet pigok zewan, “Pita, an kanda ilak Amobotnaŋaŋ ikŋaŋ tazin nânik.” Zeme Saimon Pitayaŋ nânâŋak kâlâpmaŋ mti bi-man kaikti tuyen palam toti tukutumti tu paleset zelelaŋ mege. ⁸⁻⁹ Âpme waŋga bugan nembu sutnanik daen 100 mita mee kegok tage keyepmti

nemba notnañ nin wañga mme kainan mopmann elengolam angala melesin mandapemann kainanik motapme gambibik palen gwaen moti ekmann tep kwetnanen angala ma meu mee piyañ tazimañge.

¹⁰ Âpme Zisasiyañ dinndoye, “In angala tiyo e notnañ pienen mti kolit.”

¹¹ Zeme Saimon Pitayañ wañgaen moti elengolam tekñañ pi kwaleti elengolam angala melesin mandamti katikñañ mot peme wenje. Keñanen bee angala temañ temañ penañ 153 beka piyañ tabien yañgut elengolam tekñañ ku etiye. ¹² Mme Zisasiyañ pigok dinndoye, “In angala ke tapme pien kot meu timti nit.”

Zeme nin ilak Amobotnañ elak nâmpewenn keyepmti nin, “Geñ pe an kwi?” kegok ke ku yañkwesiwenn. ¹³ Âpme Zisasiyañ kot totati angalamak meu tewen tapmañge ke timti kalañ ndame nimbenn.

¹⁴ Zisasiyañ gakikiengatnan wati nin sek zut ilak sokbemndaye yalak kan piyet sokbemndame sek tuk bein.

Zisasiyañ Saimon Pita sek tuk kapi yañkwesiye

¹⁵ Nin meu ke ndame nimann delañ zeme Zisasiyañ Saimon Pita pigok yañkwesiye, “Saimon, Zângat nemuñañ, nodine ekñañañ nâgât keñin temañ penañ bemti gogot mamimneip. Âpme geñ nâgât zigok penañ manâmnenik?”

Zeme Pitayañ zeye, “Amobotnañ, neñ gâgât gogot omba penañ mamiyap elak ñep nâmnenik.”

Zeme Zisasiyañ zeye, “Geñ nâlen sipsip mañge maindadamuñ mmambanik.” ¹⁶ Kegok

zemti ewe keyegak sakwalamti zeye, “Saimon, Zângat nemuñan, geñ penañ nâgât gogot penañ maminik?”

Zeme Pitayan zeye, “Amobotnan, neñ gâgât gogot penañ mamimgeyap e nânnenik.”

Zeme Zisasiyan zeye, “Geñ sipsip mañganne maindikdamuñ mmambanik.”

¹⁷ Zeme Zisasiyan ewe sakwalamti pigok yañkweziye, “Saimon, Zângat nemuñan, geñ penañ nâgât gogot mamimnenik?”

Egañ zet sepemañ kwep ke yañkwesime sek tuk beme Pitayan nâmti keñan bekanan penañ beme zeye, “Amobotnan, geñ kwitnan kwitnan sambeyet yañan nâmane delan manzein. Neñ gâgât gogot mamimgeyap e kegogak nânnenik.”

Zeme Zisasiyan zeye, “Geñ sipsip mañganne kapi maindikdamuñ mmambanik. ¹⁸ Neñ penañ sukwep penañ pigok diñgoma nâmbak, geñ nembraengatan mamkwabanan yañ ewe mamobanik pi bitimdi giti zamti set deset ma deset mesâti giti nâmtati mamepmambanik. Yañ maneti an penañ bewanik kan keyet geñ bedi etañ mwapmane am notnan ekñenan bitimdi zamgemti geñ mesât ku nâmbanigen ke gaik mebep.” ¹⁹ Zisasiyan kekok zemti Pitayan zigok gakiwe keyet zet bimbim zet zeye gakikiñan sepe-man igak keyañ Kawawañgat kwizet buñaman mim wawagat zeye. Zet kekok dundumâti pigok dunduye, “Geñ nâlen nempa penañ kwati mamambanik.”

²⁰ Âpme Pitayan gilik zemti ekme Zisasiyan neñ nempa ektikñan mampemtan keyañ egegat bami-dan penañ mepma nimbun. Neñ Anjalalan Ken-

doen meu tatnimambenn kan keyet neñ Zisasiyet wakñan bemti pigok yañkwesiwan, “Amobotnañ, pe kwiyañ geñ zengowe?”

²¹ Neñ bamidan taidamâtmepma Pitayañ nikti Zisas pigok yañkwesiye, “Amobotnañ, nembra kapi bam amnañ zigok msame gakiwe?”

²² Yañkwesime Zisasiyañ pigok dunduye, “Egañ ewe alik mame neñ gilik zemti kobap ma gakime kobap e nen nâyap. Âpme geñ zet keyet eneyet tatnayañkwesinik? Geñ nâlen nembra penañ kwati mamambanik.”

²³ Âpme am Zisas nâmkijpenti mamtemien notnañ eknenañ zet ke nâmti Zângat pigok zemyuñguwien, “Nembra kapi ku gakiwe.” Wa Zisasiyañ ek gakikipiñ telepgat mamambe keyet nâmti ku zeye.

Pitayañ yañkwesime keyepmti Zisasiyañ pigok zeye, “Egañ ewe alik mame neñ gilik zemti kobap ma gakime kobap e nen nâyap. Âpme geñ zet keyet eneyet tatnayañkwesinik?”

²⁴ Neñ kwitnañ kwitnañ sambe ke eknâm mima delañ zemâge keyepmti zet sambe beke papiaen kapi weyañ zemâtâti kumâti peyap. Keyepmti nin zet meluwañ kumpeye kapiyet nâmann penañ penañak bein.

Zânañ zet kapigok zemdelañ zeye

²⁵ Âpme Zisasiyañ kwitnañ kwitnañ mkwage sambe bee ilindiñ papiaen kuma topmâdak ze papia ñotekñañ sambe penañ sokbemâdak.

Kawawangalen Tâtâ Alakŋaŋ
The New Testament in the Nabak Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Nabak long Niugini

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nabak

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

ea68a902-358a-5c72-82de-a583fc4809e7